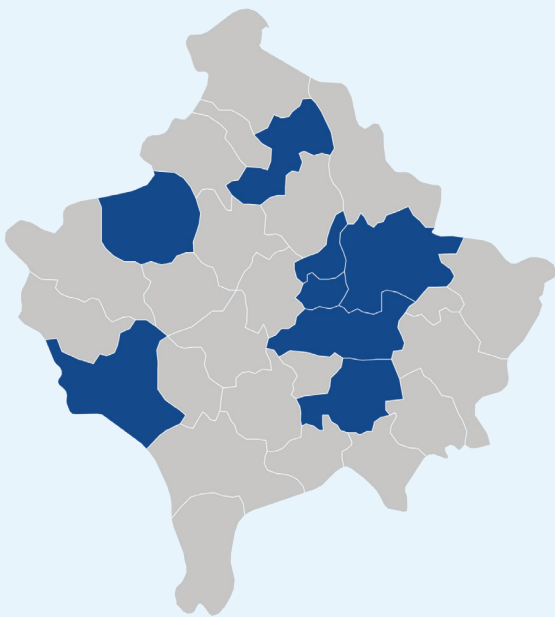
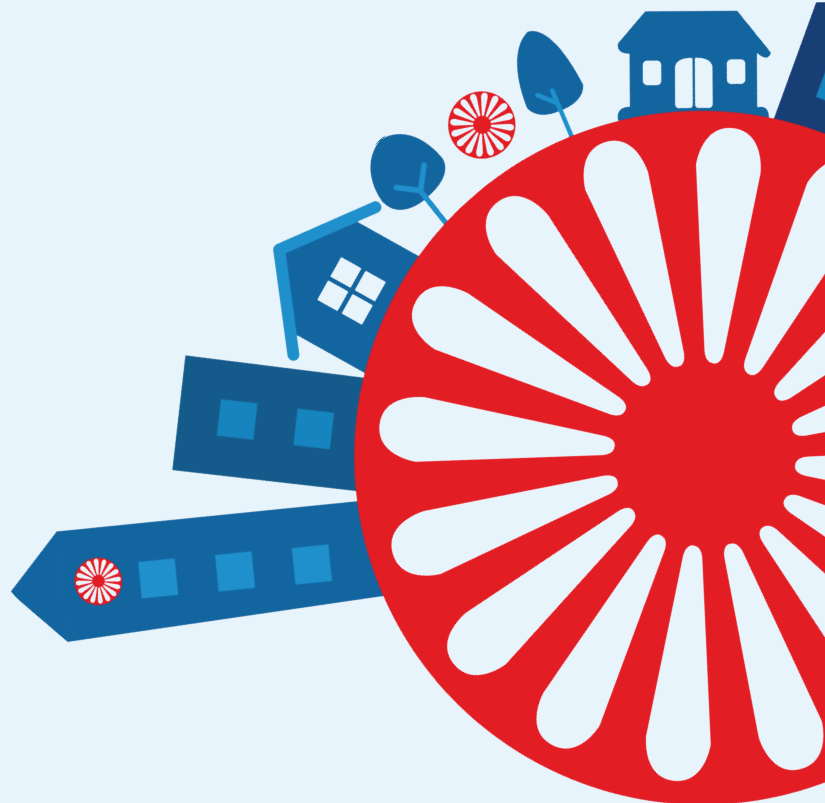

ROMACTED

*Promoting good governance
and Roma empowerment
at local level*

Kosova

**Bazikuno dikhipe pe mangipya thay
kapacitetya e Romane komunitetengo
thay beneficipaske komune e
ROMACTED programesko ani Kosova ***

Evaluipasko Raporti

Funded
by the European Union
and the Council of Europe

EUROPEAN UNION

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

Implemented
by the Council of Europe

Evaluipasko Raporti

Bazikuno dikhipa pe mangipya thay kapacitetya e Romane komunitetengo thay beneficipaske komune e ROMACTED programesko ani Kosova *

ROMACTED Programi

Promovipe e Shukar Raipasko thay Romengo Zoralipe ko Lokaluno Niveli

Som Programi e Evroaka Uniako thay Evropake Koncilesko

Autori:

Xhevdet Gegollaj

Revizia:

Sakibe Jashari

Akava referingyola bizo anglokrisipe pe pozicia ano sattusi thay pe pashipe e YNSKR 1244/1999 thay MHK Godonipe pe Kosovaki Biumlavdipaski Deklaracia.

Akava dokumenti kerdilo e finansiarune ashutipea kotar Evropaki Unia thay Evropako Koncili.

O dkipya kola sikavdile akate nisar nashti lelola sar refleksia e gndipasko e Evropaka Uniako ose e Evropake Konsilesko.

Akava dokumenti kerdilo talo finansiaruno phikodeipe e Evropaka Uniako thay Evropake Koncilesko.

O dikhipya kola hramisale akate ano nisavo drom nashti lelola sar godinipe e Evropaka Uniako thay Evropake Koncilesko.

Savore riga kola si interesime pe reprodukcia ose translacia e sah ose kotorune dokumentesko si inkuraime te keren ayeka anglo leipe e autorizipasko kotar ROMACTED Programi (romacted@coe.int).

Angluni qham: Marina Vasić

Publikimo kotar ROMACTED Programi
F-67075 Strasbourg Fedex

www.coe.int

www.ec.europa.eu

©ROMACTED Programi, Novembri 2019

Contents

1. Raportesko resipe	5
1.1 Metodologia	5
2. Legislaciako thay politikako redikhipe	8
2.1 Legislativuno rami	8
2.2 Institucionaluno rami	10
2.2.1 Centralune niveleske institucie	10
2.2.2 Local level	11
2.2.3 Donatorengo komuniteti	12
2.3 Politikengo redikhipe	15
2.3.1 Nacionaluni strategia	15
2.3.2. Lokaluno Akciako Plani vash Inkluzia e Romane, Ashkalyune thay Egipqayune Komunitetengo	17
2.3.3 Bujetesko planiripe ko lokaluno niveli vash Romengi inkluzia	18
3. Arakhipya	20
3.1. Edukipe	20
3.1.1. Komunake Mangipyengo Evaluipe ano Edukipe	20
3.1.2. Komuniteteske Mangipyengo Evaluipe ano Edukipe	21
3.2. Butyaripe	24
3.2.1 Komunake Mangipyengi Evaluacia ano Butyaripe	24
3.2.2. Komuniteteske Mangipyengi Evaluacia ano Butyaripe	25
3.3 Kherengo puqipe	28
3.3.1. Komunake Mangipyengi Evaluacia ko Kherengo puqipe	28
3.3.2. Komuniteteske Mangipyengi Evaluacia pe Kherengo Puqipe	29
3.4 Sastipasko dikhipe	31
3.4.1. Komunake Mangipyengi Evaluacia pe Sastipasko Dikhipe	31
3.4.2. Komuniteteske Mangipyengi Evaluacia vash Sastipasko Dikhipe	32
3.5 Inkluzia/Sahastaripe	34
3.5.1. Komunake Mangipyengi Evaluacia ani Inkluzia	34
3.6 Agrokultura	35
4.6.1. Komuniteteske Mangipyengi Evaluacia ani Agrokultura	35
3.7 Fondyengo kedipe	36
3.7.1. Komunake Mangipyengi Evaluacia vash Findenge Kedipya	36
3.8 Yaver	36
3.8.1. Komunitetengo Mangipyengi Evaluacia pe Yaver	36

4. Rekomandipya	39
4.1. Kritikalune dikhipya	42
ROMACTED pe sig dikhipe KOSOVA	44
4 bajakya e ROMACTED Metodologiako	44
BAJAKO 1: GATISARIPE E PROCESESKO	44
BAJAKO 2: EVALUIPE E MANGIPYENGO THAY PRIORITARIZIPE	45
BAJAKO 3: ADOPTIPE E SOM AKCIAKE PLANESKO	45
BAJAKO 4: FINANSIPE THAY PROYEKTENGI IMPLEMENTACIA	46
Sinerjie thay ledeipe	46
COVID-19 akcie:	48
Ferizayi	48
Fushë Kosovë	48
Jakova	48
Graçanica	48
Istog	48
Lipyani	49
Ratyoriguni Mitrovica	49
Obiliq	49
ROMACTED harnipea Lokaluno	50
Anav e komunako: Ferizayi	50
1. Lokalune dokumentya gatisarde andar ROMACTED:	50
2. Edukipe:	50
3. Butyaripe:	50
4. Kherengo puqipe thay barvalipe:	50
5. Investipe ko infrastrukturake projektya (asfaltipe, kanalizaciako sistemi thay elektrika):	51
6. Kultura:	51
7. Ambienti:	51
8. Kapacitetesko vazdipe:	51
Deskripcia e Komuniteteska Akciaka Grupako	52
Deskripcia e Institucionalune Butikeripaska Grupako	52
Deskripcia e Komunaka Taskforcaka Grupako	52
Ekzistinla Som Akciako Plani?	52

<i>Lokaluno Akciako Plani ekzistinla?</i>	52
<i>Lista e projektengi</i>	53
<i>Sinergie temelime ko lokaluno niveli:</i>	53
ROMACTED harnipea Lokaluno	54
<i>Komunako anav: Fushë Kosova</i>	54
<i>1. Lkalune dokuemntya gatisarde andar ROMACTED:</i>	54
<i>2. Edukipe:</i>	54
<i>3. Sastipe thay Socialuno Shukaripe:</i>	54
<i>4. Abienti:</i>	54
<i>5. Kherengo puqipe thay barvalipe:</i>	55
<i>6. Investipe ani infrastruktura (asfaltipe, kanalizaciako sistemi thay elektrika):</i>	55
<i>7. Kapacitetesko vazdipe:</i>	55
<i>Deskripcia e Komuniteteska Akciaka Grupako</i>	55
<i>Deskripcia e Institucionalune Butikeripaska Grupako</i>	55
<i>Deskripcia e Komunaka Taskforcaka Grupako</i>	55
<i>Ekzistinla Som Akciako Plani?</i>	56
<i>Lokaluno Akciako Plani ekzistinla?</i>	56
<i>Lista e projektengi</i>	56
<i>Sinergie kerde ko lokaluno niveli:</i>	56
ROMACTED harnipea Lokaluno	57
<i>Komunako anav: Graçanica</i>	57
<i>1. Lokalune dokumentya gatisarde andar ROMACTED:</i>	57
<i>2. Edukacia</i>	57
<i>3. Butyaripe</i>	57
<i>4. Kherengo puqipe thay barvalipe:</i>	57
<i>5. Investipe ani infrastruktura (asfaltipe, kanalizaciako sistemi thay elektrika):</i>	57
<i>6. Qhib thay kultura</i>	58
<i>7. Agrokulturake subvencie</i>	58
<i>8. Fondengo vazdipe:</i>	58
<i>9. Kapacitetesko vazdipe:</i>	58
<i>Deskripcia e Komuniteteska Akciaka Grupako</i>	59
<i>Deskripcia e Institucionalune Butikeripaska Grupako</i>	59

<i>Deskripcia e Komunaka Taskforcaka Grupako</i>	59
<i>Ekzistinla Som Akciako Plani?</i>	59
<i>Lokaluno Akciako Plani ekzistinla?</i>	59
<i>Lista e projektengi</i>	60
<i>Sinergie temelime ko lokaluno niveli:</i>	60
ROMACTED harnipea Lokaluno	61
<i>Komunako Anav: Jakova</i>	61
<i>1. Lokalune dokumentya gatisarde andar ROMACTED:</i>	61
<i>2. Edukacia:</i>	61
<i>3. Sastipe thay Socialuno Shukaripe:</i>	61
<i>4. Butyaripe:</i>	61
<i>5. Ambienti:</i>	62
<i>6. Investipe ani infrastruktura (asfaltipe, kanalizaciako sistemi thay elektrika):</i>	62
<i>7. Kapacitetesko vazdipe:</i>	62
<i>Deskripcia e Komuniteteska Akciaka Grupako</i>	62
<i>Deskripcia e Institucionalune Butikeripaska</i>	62
<i>Deskripcia e Komunaka Taskforcaka Grupako</i>	62
<i>Ekzistinla Som Akciako Plani?</i>	63
<i>Lokaluno Akciako Plani ekzistinla?</i>	63
<i>Lista e projektengi</i>	63
<i>Sinergie temelime ko lokaluno niveli:</i>	63
ROMACTED harnipea Lokaluno	64
<i>Komunako anav: Istog</i>	64
<i>1. Lokalune dokumentya gatisarde andar ROMACTED:</i>	64
<i>2. Edukacia:</i>	64
<i>3. Sastipe thay Socialuno Shukaripe:</i>	64
<i>4. Kherengo puqipe thay barvalipe:</i>	64
<i>5. Butyaripe:</i>	64
<i>6. Ambienti:</i>	64
<i>7. Agrokulturake subvencie:</i>	65
<i>8. Investipe ani infrastruktura</i>	65
<i>9. Kapacitetesko vazdipe:</i>	65

<i>Deskripcia e Komuniteteska Akciaka Grupako</i>	65
<i>Deskripcia e Institucionalune Butikeripaska Grupako</i>	65
<i>Deskripcia e Komunaka Taskforcaka Grupako</i>	65
<i>Ekzistinla Som Akciako Plani?</i>	66
<i>Lokaluno Akciako Plani ekzistinla?</i>	66
<i>Lista e projektengi</i>	66
<i>Sinergie temelime ko lokaluno niveli:</i>	66
ROMACTED harnipea Lokaluno	67
<i>Anav e komunako: Lipyan</i>	67
<i>1. Lokalune dokumentya gatisarde andar ROMACTED:</i>	67
<i>2. Edukacia:</i>	67
<i>3. Butyaripe:</i>	67
<i>4. Ambienti:</i>	67
<i>5. Investipe ani infrastruktura (asfaltipe, kanalizaciako sistemi thay elektrika):</i>	67
<i>6. Terne:</i>	68
<i>7. Kapacitetesko vazdipe:</i>	68
<i>Deskripcia e Komuniteteska Akciaka Grupako</i>	68
<i>Deskripcia e Institucionalune Butikeripaska Grupako</i>	68
<i>Deskripcia e Komunaka Taskforcaka Grupako</i>	68
<i>Ekzistinla Som Akciako Plani?</i>	69
<i>Lokaluno Akciako Plani ekzistinla?</i>	69
<i>Lista e projektengi</i>	69
<i>Sinergie temelime ko lokaluno niveli:</i>	69
ROMACTED harnipea Lokaluno	70
<i>Anav E komunako: Ratyoriguni Mitrovica</i>	70
<i>1. Lokalune dokumentya gatisarde andar ROMACTED:</i>	70
<i>2. Edukacia:</i>	70
<i>3. Butyaripe:</i>	70
<i>4. Kherengo puqipe thay barvalipe:</i>	70
<i>5. Infrastruktura:</i>	70
<i>6. Ambienti</i>	71
<i>7. Civiluno registripe e irande qhavorengo:</i>	71

<i>8. Kapacitetesko vazdipe:</i>	71
<i>Deskripcia e Komuniteteska Akciaka Grupako</i>	71
<i>Deskripcia e Institucionalune Butikeripaska Grupako</i>	71
<i>Deskripcia e Komunaka Taskforcaka Grupako</i>	71
<i>Ekzistinla Som Akciako Plani?</i>	72
<i>Lokaluno Akciako Plani ekzistinla?</i>	72
<i>Lista e projektengi</i>	72
<i>Sinerjie temelime ko lokaluno niveli:</i>	72
ROMACTED harnipea Lokaluno	73
<i>Anav e komunako: Obiliq</i>	73
<i>1. Lokalune dokumentya gatisarde andar ROMACTED:</i>	73
<i>2. Edukipe:</i>	73
<i>3. Butyaripe:</i>	73
<i>4. Agrokulturake subvencie</i>	73
<i>5. Kherenge puqipya thay barvalipe</i>	73
<i>6. Infrastruktura (kanalizaciako sistemi, asfaltipe thay dudyaripe)</i>	73
<i>7. Ambienti</i>	74
<i>8. Kapacitetesko vazdipe:</i>	74
<i>Deskripcia e Institucionalune Butikeripaska</i>	74
<i>Deskripcia e Komunaka Taskforcaka Grupako</i>	74
<i>Ekzistinla Som Akciako Plani?</i>	75
<i>Lokaluno Akciako Plani ekzistinla?</i>	75
<i>Lista e projektengi</i>	75
<i>Sinerjie temelime ko lokaluno niveli:</i>	75

Akronimya

GOSHR Puqipyra	Godideipasko Ofisi vash Shukar Raipe, Manushikane Hakaya, Som Shaipyra thay Polyenge
KAG	Komuniteteski Akciaki Grupa
KKK	Konsultativuno Konkili vash Komunitetya
KME	Komuniteteske Mangipyengi Evaluacia
YSHKAK	Yaveruno e Sherunesko e Komunake Asambleako vash Komunettya
DSSSH	Departamenti vash Sastipe thay Socialuno Shukaripe
SHYK	Sherunesko Yaveruno vash Komunitetya
IBG	Institucionaluni Butikeripaski Grupa
KEBR	Kosovaki Edukaciaki thay Butyaripaski Rafin
LAP	Lokaluno Akciako Plani
KAK	Komunako Akciako Komiteti
KKK	Komunako Komiteti vash Komunitetya
MKI	Ministria vash Komunitetya thay Iranipe
MEST	Ministria vash Edukipe, Skencia thay Tehnologia
BMA	Butrigune Mothavipyengi Anketa
MLRA	Ministria e Lokalune Raipaski thay Administraciaki
MBSSH	Ministria vash Buti thay Socialuno Shukaripe
KMKE	Komunake Mangipyengi thay Kapacitetengi Evaluacia
KOKI	Komunako Ofisi vash Komunitetya thay Iranipe
OKP	Ofisi vash Komunitetenge Piqipyra
OKQ	Ofisi e Komisioneresko vash Qhibya
OMAK	OSLE Misia ani Kosova
SHMO	Sherune ministresko Ofisi
YNEP	Yekhune Naciengo Evolviripasko Programi

1. Raportesko resipe

Vastipea primarune thay sekondarune informacieng resursya, o **Evaluijasko Raporti si bazikuno redikhipe e situaciako e Romengo¹ ko partneriteteske komune e programesko ROMACTED ani Kosova**. Implementimo sar e bershestar 2017, o Programi ROMACTED si regionaluni intervencia koya sila res te promovinel shukar raibe thay Romengo zoralipe ko lokaluno niveli. Specifikipea, ROMACTED sile res te zorakerel o politikuno mangipe thay phikoinel lokaluno evolvirope, zorakerel Romane dizunen ko individualuno thay komunitetesko niveli, thay te laqharel thay buhlaarel instituciengo angazhipe, kapacitetya, janipyta thay shaipyta pe butikeripe ani Romengi inkluzia thay kotorleipe.

Akanutni situacia kola arakhlona o Roma si karakterizimo kotar na yekhuo thay na fer ulavipe e komuniteteske resursengo e disfavorizipea e Romen, nanipe e konsultativune mehanizmengo ose, kote akala mehanizmya ekzistinena, ulavipe e Romengo, tokenizmo, ose inkluzia e unmay disavengo thay duyriguno bipakyavipe mashkar Romano komuniteti thay publikune institucie.

Ko akava konteksti thay vash lugo vahti, o Romano komuniteti na sile zoralipe, si umlavdo pe yaver, silen negativuno dikhipe direct avutni perspektiva, nashalipe e pakyavipasko, nanipe e kapacitetengo thay korkore pakyavipasko. Pe yaver drom, o lokalune autoritetya silen bari bipakiv pe shaibe e qaqune dialogesko e Romane komunitetea, paternalizmo thay limitimo kapaciteti te implementinen participativun demokracia, sar vi limitimo halovipe e Romana tradiciako thay kulturako. Sar rezultati, solduy riga silen yekh na efektivuni komunikacia, duyriguno bangyaripe, nanipe e pakyavipasko thay na efektivune mehanizmya vash kotorleipe.

O mangipe kay te nashelpe kotar akava tang truyal e duyrigune bangyaripasko thay dekuraipasko ano than e vazdipasko e pakyavipasko thay ledeipasko si evidentuno. Konkretipea, akava mangla te phenel nashipe kotar o umlavipe thay paternalizmo direct zoralipe thay penjaripe, aktivuno dizunipe thay inkluzivuni implementacia e principyengo e shukar raipasko thay participativuna demokraciako ani Kosova.

1.1 Metodologia

Vash te lelon programeske baze, ROMACTED Prograni ani Kosova kergya primarune informaciengo kedipe e Romane komunitetea thay lokalune institucienca, ani forma e mangipyenga evaluaciako, sherunipea Komunitetenge Mangipipyengi Evaluacia (KME) thay Komunako Mangipyengi thay Kapaciteteski Evaluacia (KMKE). O res e KME sit e identifikinel thay listinel puqipya/problemya ko ROMACTED partneripaske komune, phanglo e; edukacia, sastipea, butyaripea, kherenge puqipea, infrastruktura, agrokultura thay yaver pashutne temenca sar polyengo puqipe, civiluni registracia thay ayeka rendoa. Fokus gripake diskusie vash KME kompletisale ko trinto shtar kotor e programeske implementaciako mashkar Avgusti thay Septembri 2019, pe pashipe e ROMACTED metodologia, konkretipea BAJAKO 2 e metodlogiako – *Mobilizipe e romane komunitetesko, prioritarizipe thay lekanipe*.

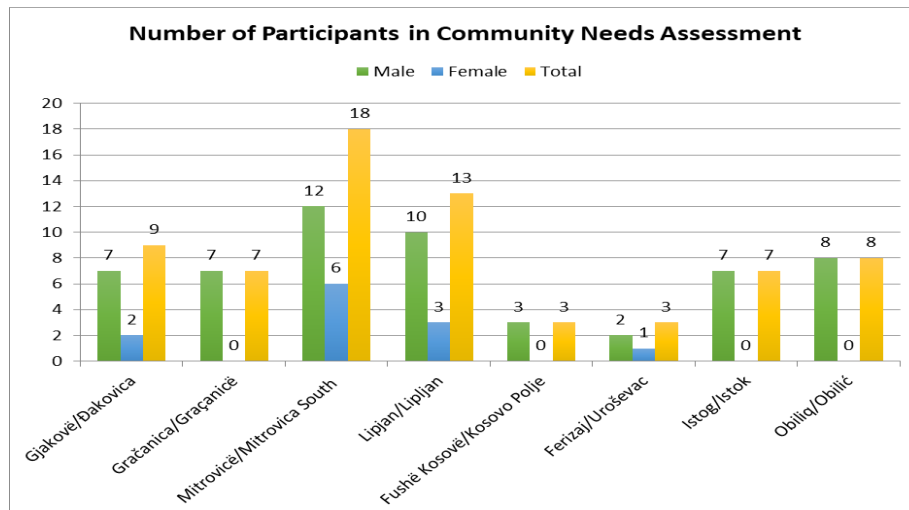
Sar kotor e KME, kerdile totalipea 9 fokus grupake diskusie ko 8 beneficiake komune: Jakova, Lipyani, (dikhlaripea o gav Yanyeva), Obiliqi, Fush Kosova, Ferizayi, Istogi thay Ratyoriguni Mitrovica. Fokus grupake diskusie sine organizime thay ashutime kotar trin tereneske Facilitatorya, Kontakt Thavd,

---

¹ Ko akava evaluijasko raporti, o alav Roma si vastimo sar ombrela alav kova astarla e E Romane, Ashkalyune thay Egipqanyune komunitete, ji na hraminla aver qhane

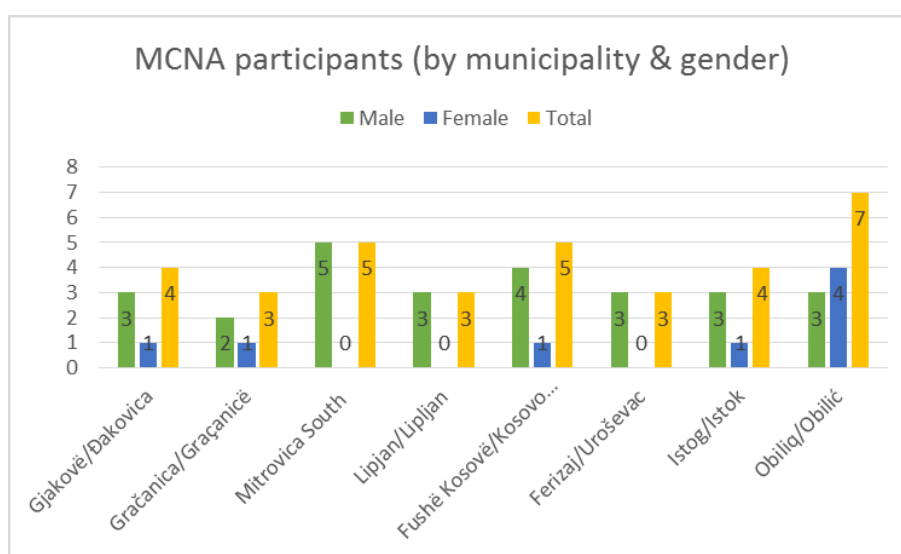
Proyektisko Oficeri thay ROMACTED jene kotar Komuniteteski Akciaki Grupa (KAG) kotar partneriteteske komune sar kotorleyutne.

PPZ kotorleyutne	Mursha	Juvla	Total
Gjakovë/Đakovica	7	2	9
Gračanica/Gračanicë	6	1	7
Ratyoriguni Mitrovica	13	5	18
Lipjan/Lipljan	10	3	13
Fushë Kosovë/Kosovo Polje	3	0	3
Ferizaj/Uroševac	2	1	3
Istog/Istok	7	0	7
Obiliq/Obilić	8	0	8
Total (gendo)	56	12	68
Total (pe shel)	82.4 %	17.6 %	100.0%

Pe som drom, pe pashipe e ROMACTED metodologia, konkretipea e BAJAKOA 2 E METODOLOGIAKO, programeski ekipa kompletinya o PKPO. O res e PKPO-esko sine te identifikel instituciengo mangipe thay kapacietya e partneriteteske komunengo pe umal e; edukaciako, butikeripasko, saastipasko, inkluziako, agrokulturako, fondyenge vazdipasko thay yaver pashutne puqipya sar, civiluno registripe, infrastruktura, kulturake aktiviettya thay bunishtengo menajipe, relevantune vash Romengo inkluzia. PKPO pherdilo prekal yekh anketa kerdi kotar ROMACTED, koya biqhaldili sah ohto partneriteteske komunenge vash te phenrgyol e mangle informaciona. O dende ankete sine pherdile thay relevantuno stafi e respektivuna komunake departamentengo kola sine godorne vash specifikune domenya, so sherunipea reprezentisalo kotar Institucionalun Butyaki Grupa. ROMACTED Kontakt Manusha som e tereneske facilitatorenca khelde yekh mahatni rola ani koordinacia e akala butyaki. O ankete pe ayni vaht phiravdile kotar tereneske facilitatorya prekal direktune interviste e relevantue komunake sevalutnenca vash te kedingyon o informacie kola na sine ose te klarifikinyon thay/ose konfirmingyon o respodipyia kola dendile ani anketa.

PKPO kotorleyutne	Mursha	Juvla	Total
Gjakovë/Đakovica	3	1	4
Gračanica/Gračanicë	2	1	3
Ratyoriguni Mitrovica	5	0	5
Lipjan/Lipljan	3	0	3
Fushë Kosovë/Kosovo Polje	4	1	5
Ferizaj/Uroševac	3	0	3
Istog/Istok	3	1	4
Obiliq/Obilić	3	4	7
Total (gendo)	26	8	34
Total (pe shel)	76.5 %	23.5 %	100.0%

O sintetizime analize e PPZ thaj PKPO si prezentime ko Kotor 3: Arakhipya. Kotor 3 si strukturimo horizontalipea vash sakoya respektivuni komuna vash te mekhlo e mashkar komparacia mashkar komuniteti thaj institucionalune perspective, ani sakoya partneriteteski komuna. Vastipea o shayutne bazikune raportya sar referenca, akaya sorta e analizaki si mahatni pe monitoripe e progresesko e partneriteteske komunengo pe avipe. O progresi e partneriteteske komunengo pe adoptipe thaj implementipe e politikengo vash ROMengi inkluzia musay te phikoinen e komunen pe angazhipe pe yekh hakyuni kompeticia e yekha yavera.

Kotor 2: Legislaciako thaj Politikengo Redikhipi sikavla yekh dikhipi e krisengo, mehanizmengo thaj politikengo vash promovipe thaj garavipe e KOMunitetenge Hakayengo kola silen res te resen e vizia e pheruna inkluziaki e Romane komunitetesko pe sakola aspektya e social jivdipasko ani Kosova. E analiza prezentimi ko Kotor 2 benefitingya kotar o arakhipya e Kosovaka Rafinako vash Edukipe thaj Butyaripe – Evaluipasko Raporti pe implementacia e Strategiako vash Inkluzia e Romane Komunitetesko² ko bersh 2017 thaj Yekhune Naciengo Evovliripasko Programi (YNEP)

² Implementacia e Strategiaki vash Inkluzia e Romane thaj Ashkalyune komunitetesko ano Kosovako Amalipe ko bersh 2017, https://www.keen-ks.net/site/assets/files/1405/raporti_i_monitorimit_per_komunitete_eng.pdf.

Regionaluni Romengi Anketa³ 2017, anglune sherune informaciengo kedipe kola sikavla o jivdipaske kondicie thay sherune manushikane evovliripaske rezultetengo andar Romane thay na-Romane khera kola jivdinena pashe yekh yaver. Vash te analizinigyon o lokalune politike, akava raporti bazirisalo ko Lokalune Akciake Planya (LAP) vash e Inkluzia e Romane Komuniteteski kotar sar partneriteteske komune. Vash bujeteske informacie, vastisale ini o LAP ini komunake informaciake broshure thay profilya kola kerdile kotar ROMACTED-eski ekipa.

O Evaluipasko Raporti dela yekh seti e Kritikune Dikhipyengo thay Rekomandipyengo ko Kotor 4. O prezentime Rekomandipya thay Kritikune Dikhipya si hramime baziripea pe general arakhipya e akale raportesko. Adresipe e aqhavipyengo thay implementipe e rekomandipyengo ka ingarel pe general laqharipe e shukar raipasko thay zoralipe e Romane komunitetesko ko lokaluno niveli.

---

³ Regionaluni Romengi Anketa 2017: Rashtrake fakt lila, <https://www.eurasia.undp.org/content/rbec/en/home/library/roma/regional-roma-survey-2017-country-fact-sheets.html>.

2. Legislaciako thay politikako redikhipe

2.1 Legislativuno rami

Kosovaki Konstitucia

Garavla thay promovinla o hakaya thay interesya e komunitetengo thay olenge jenengo kola jivdinena ani Kosova. Odote phenla kay "Kosova si multi-etnikuno amalipe kova kergyola kotar o Albanya thay Komunitetya, phiravgyola demokratikipea e pherune respektea vash krisesko praktikipe prekal olako legislativune, ekzekutivune thay krisyune institucie", thay garantinla pheruno thay efektivuno yekhipe vash sah olake dizune. E Konstitucia defininla kay "o ofisialune qhibya ani Kosova si Albanyuni thay Srbyuni. Turkyuni, Boshnyakuni thay Romani qhib thay therna statusi e ofisialune qhibyengo ko komunako niveli ose shay ovna ko ofisialuno vastipe ko savore nivelya sar sikavla o kris". Reflektipea pe mahatnipe e komunitetenge hakayengo ani Kosova, Kosovaki Konstitucia sila yekh pherdo kotor dedikimo Komunitetenge Hakayenge thay olenge Jenenge.

Pe ayni vaht sigurinla som reprezentipe ko publikune institucie, rodla komunitetngo reprezentipe prekal dissave specifikune pozicie ko komunako niveli, defininla komunitetenge hakaya te "vaakren tromalipea, zorakeren thay evolvirinen olengo identiteti thay komuniteteske atributya" thay obliginla e rashtra te sigurinel "pheruno thay efektivuno yekhipe mashkar komunitetenge jene".

Kotor III e Konstituciako dikhlarla o formiripe e Konsultativune Koncilesko vash Komunitetya (KKK) kole kerna, mashka ryaver, komunitetenge reprezentya, e mandatea kay te den komunitetenge shaibe te komentinen pe yekh rano faza ko legislativune ose politikake initiative, thay te roden kay olenge dikhipya te lelun pe konsideripe/te inkorporingyon.

E Konstitucia garavla komunitetenge hakaya vi ko legislativuno procesi. Kotar total 120 thana, 20 thana garantinla vash partie kola reprezentinena minoritarune komuniteten, e specifikune gendoa e thanengo kola si dende vash specifikune komunitetya. Akalea, e Konstitucia kharla vash kreiripe e Parlamenteska Komisiako vash Komunitetenge Hakaya thay Interesya vash te sigurinel komunitetengo kotorleipe ko legislativune procesya.

Krisi pe Garavipe thay Promovipe e Komunitetenge thay Olenge Jenenge Hakayengo ani Kosova

O resipe e akale krisesko thay oelske amandamentesko 04/L-020 si kay te kerel shayutno komunitetenge te kultivinen, evolvirinen thay sikaven poro identiteti, te garaven olenge fundamentalune thay manushikane hakaya thay te sigurinen olengo pheruno thay efektivuno kualiteti ko sah bajakya kola implementingyona kotar Kosovako Raibe. Dela e general definicia e komunitetengi sar "nacionalune, etnikune, kulturalune linguistikune thay religiune grupe kola tradicionalipea si prezentune ani Kosovaki Republika thay na si mazhurantya, konkretipea Serbya, Turky, Boshnyakya, Roma, Ashkalie, Egipqanya, Goranya, Montenegrya, Kroatya thay yaver komunitetya.

So e Krisea vash Qhinyengo Vastipe, akava si maymahatno krisi vash komunitetenge hakaya. Andrinla o puqipya e; identitetesko, kulturako, mediengo, pakyavipasko, edukaciako, ekonomikune thay socialune shaipyengo, sastipasko, politikune kotorleipasko; thay Konsultativune Koncilesko vash Komunitetya. O Krisi garavla e komuniteten thay olenge jenenge hakaya kay tromalipea te mothaven thay evolvirinen olengi kultura thay identiteti. Pe ayni vaht garantinla o yekhipe e komunitetengo thay garavla olen kotar e diskriminacia.

O krisi pe ayni vaht sikavla dissave bazikune puqipya phanglo e qhibya, sar si o ofisialuno statusi e Albanyuna thay Srbyuna qhibyako thay olenge alfabetengo ko centraluno niveli thay Turkyuna, Boshnyakuna thay Romana qhibyako ko lokaluno niveli.

Krisi vash Anti-Diskriminacia

O resipe e akale krisesko sit e garavel thay marelpe mamuy e diskriminacia, promovinel efektivuno yekhipe thay te qhivel pe efekti o principi e som treteripasko e Kosovake dizunengo talo krisesko vastipe.

Sar ayeka, akava Krisi aplikinla vash savore naturalune thay legalune manusha sar vi solduy privat thay publikune sektoreng, dikhlaripea publikune trupe, pe relacia e sakola akcia ose na akcia koya ushkavla o hakay ose o hakaya e varesave naturalune ose legalune manushesko ose diskrimininla pe baza e seksoski, polesko, bershengi, prandipaske statuseski, qhibyaki, mentalune ose fizikune shaipeski, seksualuna orientaciako, politikune peripasko ose pakyavipasko, etnikuna originako, nacionalitetesko, religiako ose pakyavipasko, racak, socialuna originako, barvalipasko, biyanipasko ose yaver statusi.

O Krisi vash Anti -Diskriminacia sile res te sigurinel kay o jene e sah komunitetengo silen o somm akcesi pe edukacia, thay fer reprezentipe ko publikune trupe thay publikune puqipya. Sar si pe Krisi, direct thay indirect diskriminacia, missal, kote si vizibiluni neutraluni provizia, kriteri ose praktika shay qhivla e manushen pe ulavdo disavantazhimi pozicia, musay te ovel phiravdi kriselinya. Vash maybut, o qalavipe musay te dikhlol sar diskriminacia kana kergyola yekh bimanglo ovipe e efektea kay te qalavel ose telarel o dinyiteti e manushesko ose keripe e hasaripasko, lajakeripasko, degradipasko ose ofensivune truyalipasko, sar definingyola kotar odova manush; pe agor, viktimizacia thay segregacia musay te konsideringyon diskriminaciake aktya kotar o sah drama.

Krisi vash Korkoro Guvernipe

O res e akale Krisesko sit e temelinel stabiluno sistemi e lokaluna administraciako thay te laqharel e buti e publikune servisengo ani Kosova. Akava krisi dikhlarla temelipe e nesave komunalune instituciengo vash garavipe e komunitetengo ani Kosova. Komunake Asamblee ani Kosova musay te temelinel Komunako Komiteti vash Komunitetya e godornipea kay te redikhel komunake politike, praktike thay aktiviteti te sigurinel kay o hakaya thay interesya e komunitetengo so pheripea respektive thay te den rekomandipe e Komunaka Asambleake. Vahs maybut, ko komune kote o komunitetya kerna mayhari 10% e populaciako, Sherunesko Yaveruno vash Komunitetya musay te alosargyol vash te del godi e Sheruneske pe komunitetenge puqipya, thay Yaveruno Sheruno vash Komunitetya musay te ovel nominimo kotar "kontakt thavd vash adresipe e namazhurantune komunitetenge puqipyengo".

Krisi vash Qhibyengo Vastipe

Kosovako Parlamenti aprovingya o Krisi vash Qhibyengo Vastipe vash te respektinel qhibyako identiteti e sah manushengo kola jivdinena ani Kosova thay te kreirinel yekh truyal kay sah o komunitetya te sikaven thay garaven olengi qhib thay kultura. O Krisi reafirminla kay ofisialune som qhibya si albanyuni thay srbyuni, ji kay "yaver komunitetenge qhibya, sar si turkyuni, bosyakuni thay romani shay ovna qhibya pe ofislauno vastipe" ko komunako niveli.

Qhibyako vastipe ko Komunake Institucie: yekh qhib si ofisialuni qhib ko komunako niveli te sine kay si daki qhbe mayhari 5% e dozunengo ani odoya komuna. O manusha kola perna komunitetenge kolengi qhib si pe ofisialuno vastipe pe ayni vaht silen o hakay te komunikinen e komuna vash te "moske ose hramime hramipyta ose dokumentya, thay te len respodipe pe olengi qhib". Aktualipea, o komuna Gračanica/Graçanicë si yekhuni komuna ani Kosova koya sila e romani qhib pe ofisialuno vastipe.

Vastipe e Qhibyengo pe Kriselinyake Procedure: akava Kris garantinla kay sakova krisuno procedipe ka adiekrgyol pe ayeka drom kay sah o manusha kola si phangle shay te informingyn thay te komunikinen pe olengi daki qhib, bi lelo pe dikhipe o statusi e odola qhibyako.

Vastipe e Qhibyengo ani Edukacia: O Krisi vash Qhibyengo Vastipe specifikinla kay komuniteteske jene silen hakay te len publikune skoluipaski edukacia pe olengi daki qhib. Pe som vaht, musay te siklone/nakhen ani shkola pe yekh ofisialuni qhib kola on alosarna, thay o siklovno hay dadalarya silen hako te “decisinen pe koya ofisialuni qhib ka adiekrgyon o detalya, ka hramingyon o raportya, note, kotar e edukaciaki insitucia kote o qhavoro nakhla”.

Qhibyengo Vastipe ano Medie: sar si pe Artiklo 25, sakova manush ani Kosova sile hakay te temelinel medie thay publikipasko vahti ko publikuno servisi pe olengi qhib kola alosarna.

Personalue Anava thay Diz, Drom, thay Topografikune Anava: sar si pe Artiklo 27.1, yekh manush sile hakay te therel poro anav thay angloanav registrimo ko publiluno registry thay hramimo pe personalune identifikipaske dokumentya ani ofisialuni qhib kola ov/oy alsoarla, kova astarla o hramipasko sistemi. O krisi pe ayni vaht phenla kay “oficialune simbolya kola sikavla ose andrinena o anava e komunengo, gavengo, dromengo, thay yave rpublikune thanengo musay te sikavgyon ko ofisialune qhibya thay pe qhibya kola silen sattusi e qhibyako pe ofisialuno vastipe ani odoya komuna”.

Ofisi e Qhibyake Komisioneresko: O Ofisi e Qhibyake Komisioneresko si temelimo kotar Kosovako Raipe vash te sigurinel, promovinel, thay dikhel e implementacia e Krisesko vash Qhibyengo Vastipe.

2.2 Institucionaluno rami

2.2.1 Centralune niveleske institucie

Konsultativuno Koncili vash Komunitetya

O res e Konsultativune Koncilesko vash Komunitetya (KKK) si te “del yekh mehanizmo vash regularuno yaveripe mashkar o Komunitetya thay Kosovako Raipe” thay te “del e Komunitetenge o shaibe te komentinen pe rano faza legislativune thay politikune iniciative kola shay te gatisargyon kotar o Raipe, te sugerinen ayeka iniciative, thay te roden kay lenge dikhipya te oven inkorporime ko relevantune proyektya thay programya.” O KKK shrdingya ko bersh 2005 sar naformaluno trupo pashe Kosovaka Delegaciake vash Statuseske Negociake. O Koncili arakhlola ko Sherunesko Ofisi thay kergyola sherunipea kotar o jene e sah minoritarune komunitetengo ani Kosova thay reprezentya kotar Kosovako raipe thay yave rrelevantune publikune institucie. Olesko mandate si definimo e Artikloa 60 e Kosovaka Konstituciako thay e Krisea vash Garavipe thay Promovipe e Komunitetenge Hakayengo thay Olenge Jenengo ani Kosova.

Ofisi vash Komunitetenge Puqipya

O Ofisi vash Komunitetenge Puqipya (OKP) temelisalo ko bersh 2008 talo Sherune Mlnistresko Ofisi te ovel sar kontakt thavd vash komunitetenge puqipya andar o raipe. Specifikipea, OKP sile res te evaluinel e situacia kola arakhlona o minorotarune komunitetya ani kosova thay te del godi Sherune Mlnistreske thay Raipaske. Vash maybut, OKP si mandatimo te monitorinel o impakti e raipaske politikengo ko minoritarune komunitetya, bayarel o janglaripe e komunitetengo vash olenge hakaya thay raipaske politike kola qalavna olen thay te phikoinen iniciative kola adresinena o identifikime mangipya e komunitetengo. Pe ayni vaht sile res te ovel sar informipaske ulavipaski thavd vash o politike thay krisya kola qalavna e buhle ulavde komuniteten thay te vazdel o janglaripe mashkar sah komuniteteske jene phanglo olenge hakaya.

Ofisi e Qhibyake Komisioneresko

O Ofisi e Qhibyake Komisioneresko (OQK) temelisalo ko aprili e bersheshko 2012 e resipea kay te garavel, promovinel thay garavel o ofisalune qhibya – sar si albanyuni thay srbyuni thay olengo som statusi ni Kosovaki Republika thay olake komune, ji kay sigurinla qhibyake hakaya e boshnyakune, turkyune, goranyune, romane, ashkalyune thay egipqanyune komunitetengo, kolengi daki qhib na si ofisialuni qhib.

Qhibyaka Politikako Bordi som e Qhibake Politikaka Rafina, so o phikoipaske mehanizmya e e OQK-esko. O Bordi, kerdo kotar bish jene kola reprezentinena relevantune institucie, ekspertya thay qhibyake komunitetya, dela institucionaluno phikodeipe vash o evolviripe, implementacia thay zorakeripe e qhibyake politikengo, thay Qhibyako Komisioneri si obligimo te del poro raporti Bordeske, sar vi e Raipaske thay Asambleake.

OQK pe ayni vaht si obligimo te dikhel e implementacia e Krisesko vash Qhibyengo Vastipe thay te rodel hesapi vash o ravlarinya kola lela kola si phangle e nanipea e som penjaripasko e ofisialune qhibyengo, sar vi komunitetenge qhibyengo kolenge dake qhibya na si ofisdialune qhibya. Flnalipea, Qhibyako Komisioneri si godorno te del godi Raipaske thay institucieng phanglo qhibyengo vastipe.

Godideipasko Ofisi vash Shukar Guvernipe, Manushikane Hakaya, Som Hakaya thay Polyenge Puqipya

Godideipasko Ofisi vash Shukar Guvernipe, Manushikane Hakaya thay Polyenge Puqipya (GOSH), kova operinla talo Sherune MInistresko Ofisi (SHMO), sherunipea sile godideopaski thay monitoripaski rola vis-à-vis raipaske ministriengo. Inisoske na si dedikimo ekskluzivitea pe hakaay thay interesya e komunitetengo, musay te astarel thay angazhinel e komunitetenga ko konteksti e oleske obligaciengo vash te garavel thay adresinel shukar raibe, manushikane hakaya, som shaipya thay polyenge puqipya. Musay te leparyol kay SHMO sile sheruni monitoripaski thay koordinaciaki rola vash implementacia e Strategiaki vash e Integracia e Romane, Ashkalyune thay Egipqanyune Komunitetengo ani Kosovaki Republika 2009-2015, sheruno instrumenti vash akale komunitetenge jene.

Ministria vash Komunitetya thay Iranipe

Ministria vash Komunitetya thay Iranipe (MKI) sila res te garavel o hakaya e minoritarune grupengo thay rained manushengo, dikhlaripea o hakay vash te irangyon, sar si definimo ko Artiklo 3 thay 4 e Kosovaka Konsitutciako. Olako mandate si buhle aktiviteti, dikhlaripea: kreiripe e favoruine kondiciengo vash stabiluno iramipasko procesi promovipea o pakyavipe, dialogi thay, pashipe mashkar komunitetya prekal ververut eprogramya thay te sigurinel kay o politike ko centraluno thay lokaluno niveli garavena komunitetenge hakaya, manushikane hakaya hay irande manushenge interesya, dikhlaripea tromalo phiripe, vastipe e minoritarune qhibyengo, tromalipee vakripasko, som reprezentipe, akcesi pe kriselin, kheripaske hakaya thay lokalune servisy.

Komiteti vash Komunitetenge thay Irande Manushenge Hakaya thay Interesya

O Komiteti vash Komunitetenge thay Irande Manushenge Hakaya thay Interesya si savahtuno komiteti e Kosovaka Asambleako kova sile res te garavel komunitetenge interesya ko legislativuno procesi. Kergyola kotar Asambleake jene kola adikerna rezervime ose garantime thana kotar srbyuno komuniteti thay yave rna mazhurantune komunitetya thay mahsurantuno komuniteti. Kerla e revizia e legislaciaki thay kerla rekomandipya baziripea pe hakaya thay interesya e komunitetenge, thay maudur shay propozinla krisya vash te adresinel komunitetenge puqipya.

2.2.2 Local level

Komunako Komiteto vash Komunitetya

Si obligativuno komiteti vash sah komune thay si temelimo ko sah komune. Komunako Komiteti vash Komunitetya (KKK) si mandatimo te sigurinel kay o hakaya thay interesya e komunitetenge si respektive prekal e revizia thay deipe e rekomandipyengo ko komunake politike thay akcie. Kergyola sherunipea kotar komuniteteske jene kola gendoa si minoritetya ko komunako niveli thay musay te arakhlol mayhari yekh vera no masek. Sherune referipaske dokumentya kola si relevantune e komiteteske shay te arakhlon ko Artiklo 53, Krisi vash Korkoro Guvernipe (No.03/L-040, 2008), Administrativuni INstrukcia 03/2014 pe Procedura e temelipaski, Keripaski thay Kompetenciengi e Komitetengo ani Komuna, thay, Komuniteteske Komiteteske Godideipasko Lil thay Butikeripaske Reference.

Sheruneske Yaverune vash Komunitetya / Yaveruno SHeruno e Komunaka Asambleako vash Komunitetya

Akala duy postya si mandatimo te den godi komunake sheruneske thay komunaka asambleake respektivetee vash komunitetenge puqipyu. Akalestar desari, silen e rola te promovinen mashkar-etnikuno dialogi, sar si pe Artiklo 55.1, Krisi Gn. 03/L-040 vash Korkoro Guvernipe, ko 20 februari 2008, vash vash YSHKAK, thay 'Sherunesko Yaveruno vash Komunitetya – Butikeripaske Reference', dendo kotar Ministria vash Lokalune Guvernipaski Administracia ko 21-to novembri 2014.

Komunako Ofisi vash Komunitetya thay Iranipe

Si obligativuno ofisi vash sah komune thay si temelimo ko sah numay vrldorigune komune. KOKI si mandatimo te garavel komunitetenge hakaya sigurinel som akcesi pe servisya thay kreirinel kondicie vash stabiluno iranipe. KOKI raportinla direktipea ko Komunako sheruno. Ofisesko gendo thay o gendo e poziciengo si deifinimo kotar o procenti e komunitetengo kola jivdinena ani respektivuni komuna thay olenge mangipyu sar vi o planirimo gendo ose ajukerde irande ose paldime manushengo. Sherune referipaske dokumentya relevantune vash KOKI shay arakhlona ani Regulative 02/2010 vash komunake ofisya vash komunitetya thay iranipe, thay KOKI Butikeripaske Reference – Standard Operipaske Procedure.

Komunaki Yekhlina vash Manushikane Hakaya

Sakoya komuna musay te temelinel Komunaki Yekhlina vash Manushikane Hakaya. Akala yekhlina si mandatimo te monitorinen o pashipe e manushikane hakayengo ko komunako niveli, specifikepea phanglo e diskriminacia, polyenge yekhipera, qhavore, manusha e bishaipyenca, komunitetenge hakaya, qhibyengo vastipe thay manushikano trafikipe. On pe ayni vaht si godorne vash adresipe e mangipyengo e dizunengo e relevantuna komunako phanglo e manushikane hakayenca.

2.2.3 Donatorengo komuniteti

Evropako Koncili

'Promovipe e Manushikane Hakayengo thay Minoritetengo Garavipe'⁴ sine regioanluno proyekti vash Ratyo Disyoriguni Evropa. O res sine te laqharel o akcesi pe manushikane hakaya vash minoritetya ko ververutne nivelya e raipasko baziripea pe Evropake Koncileske standardya ko akava umal maybut ano umal e Konvenciake Ramesko vash Garavipe e Nacionalune Minoritetengo (KRGNM) thay Evropaki Platforma vash Regioanlune ose Minoritetenge Qhibya (EPRMQ).

O proyekti sine krdo vash te peravel o bariere vash minoritetya ayeka kay on shay pheripea te jivdinen pere hakaya. O proyekti bazirinyola ano fakti kay o shnde experience thay pharipyu ko lokaluno niveli, dikhlaripea so astarna o limitime resursya, shay te oven but pashutne pe beneficerya

---

⁴ Promovipe e manushikane hakayengo thay minoritetengo garavipe ani Ratyo Disyoriguni Evropa – Som Proyekti e Evropaka Uniako/Evropake Koncilesko, <https://www.coe.int/en/web/sarajevo/promotion-of-human-rights-and-protection-of-minorities>.

thay kay o praktikune bajakya kola suksesea vazdingyona ani yekh komuna te bayrol e kohezia thay akcesi pe hakaya shay te oven suksesune vi ko yaver.

'Akcesi pe edukipe e zorea irande manushengo thay Romane, Ashkalyune thay Egipqanyune komunitetengo (ACCESS)' proyekti dengya direct tehnikuni asistancia centralune thay lokalune autoritetenge kola direktipea sine phangle pe laqharipe e aksesisko thay kvalitetesko vash iorande qhavore thay Romane, Ashkalyune thay Egipqanyune qhavore kola vash veresave sebepya aqhile avri e shkola. Projekteski buti sinele resipe ko direktuno involipe e Kosovake* autoritetengo ko projekteske aktivitetiya thay vazdipe e lokalune instituciengne kapacitetengo, ayeka kay o skole, lokalune autoritetiya thay civiluno amalipe si shayutne te len o phikodeipe thay edukaciake servisya vash te integrinen e direct benefitipaske grupen ji pe agor e projektesko.

Akava proyekti baziringyola pe experience thay rezultatya e komponentako e Romengo, Ashkaliengo thay Egipqanyengo ano proyekti IPA 2007 Edukaciako proyekti titulimo 'Interkulturalizmo thay Bolonyako Prosesi', implementimo kotar Evropako Koncili mashkar 2008 thay 2011 kote sikavdilo sar o Romane, Ashkalyune thay Egipqanyune qhavore manglape special phiko, sherunipea vash te nakhaven o efektya e socialune ulavipasko, vash te aqhaven o anglokrisipe thay diskriminacia sar vi bayaripe e korkore pakyavipasko thay olenge pakyavipasko ani skola.

Yekhune Naciengo Evolviripasko Programi

YNEP pe ledeipe e Evropaka Unia thay Lumiaka Banka implementingya e Regionaluni Romengi Anketa 2017, kote lela kotor ini e Kosova. E Regionaluni Romengi Anketa 2017 si angluno bar kedipe e informaciengo e situaciako e marginalizime Romengo ani Kosova, komperipea e romane thay na-romane mahale. 750 Romane, Ashkalyune thay Egipqanyune khere thay 350 na -RAE khera lele kotor pe anketa. E Anketa buhlaripea rodlargya trin teme: i) akcesi pe personalune dokumentya, ii) diskriminacia pe butyaripe thay butyako trego, thay iii) impakti e truyalipaske ulavipasko pe jivdipya thay socio-ekonomikuni pozicia e akale qalavde komunitetengo. O arakhipya e raportesko sikavna yekh na favoruni pozicia e Romane komunitetesko pe komparacia e olenge na-romane pashutnenca.

OSCE Misia ani Kosova

Phikoinla o garavipe e komunitetenge hakayengo thay laqharipe e komunitetenge kotorleipasko ano publikuno0decisiako anipe thay guvernipaske procesya thay institucie. Vash te asistinel akava angazhipe, OMAK regularitetea monitorinla e performanso e komunake komunitetenge garavipaske mehanizmengo, kola shay te ashutinen pe identifikipe e quqipengyo thay te phiraven o dikhlo phiravipe. O monitripaske rezultatya si publikime ko Komuniteteske Evaluipaske Raportya.

Evropaki Unia

Desar e phikodeipasko e verver proyektengo kola si phangle e Romane komunitetea, Evropaka Uniako Ofisi ani Kosova, prekal e Komisia, pe ayni vaht lela pa peste o Kosovako Progresesko Raporti kova evaluinla Kosovako bershuno progresi pe resipe e reformengo sar kotor e procesesko vash khuvipe ani Evropaki Unia. Progresesko Raporti si yekh mahatno mehanizmo soske sikavla Kosovake instituciengi mapa vash legaluno thay politikuno evolviripe.

Kosovako Progresesko Raporti 2019 phenla kay "e situacia e Romane thay Ashkalyune komunitetengo aqhola phari, thay palo sah angazhipe, on palem aqhoa marginalizime thay diskriminime, kolestar mayqalavde si o juvla. Qororipaske nivelya e akale komunitetengo aqhona ko uqo niveli pe komparacia e yaver komunitetenca ani Kosova. Implementacia e Strategiako 2017-2021 thay akciake planesko vash e inkluzia e Romane komunitetengo ko Kosovako amalipe aqhola

kishli thay politikune intervencie na si sistematikepa evaluime. Koordinacia mashkar raibe thay donatorengi asistencia msay te laqhargyol.”

O raporti pe ayni vaht sikavgya kay “pe nanipe e univerzalune sastipaske uqharipasko, ROMane thay Ashkalyune komunitetya arakhlona e pherune pharipyenca te theren akcesi pe sastipasko servisi sar o sebepi e olenga phara socio-ekonomikuna situaciako. NUMay o akcesi pe bazikuno sastipe si bizo pokipe. Khereske vazdipaske mangipya e Romane tay Ashkalyune komunitetengo sherunipea phergyona prekal mashkarthemutne donatorengo finansipe. Bibityaripaske skela esi pedral 90% ko Romane komunitetya, kategorizime e butya pe naformaluno sektori, adikeripea butya bizo siguripe, telune janipask thay telune statuseske butya. Manglona pherune akcie vash te ashutingyl e integracia ko butyako trego e romane komuniteteske jenengo. Akcesi pe butikeripaske servisya thay zanateske treningya dende kotar Ministria vash Buti thay Socialuno Shukaripe thay yaver organizacie si limitime sar o sebepi e natheripasko e informaciako. Musay te kergyon pandar buti pe aqhavipe e qhavorengi butikeripasko thay qhavorengi prandipasko, so qalavela e qhayen maybut. Disave manusha pandar arakhlona e pharipyenca te theren akcesi pe civilune dokumentya, ko but sure phanglo e iranipea thay paldipea.”

UNICEF

Kerla buti pe realizipe e hakayengo e qhavorengi thay terne manushengo, deipea olenge phiko vash te vazden mayzoralo temeli thay te theren mayshukar shansa te pheren poro potenciali thay evolvirinen poro janipe. UNICEF kergya buti ko buderi projektya inkludipea akte vi romane qhavoren, ko umal e edukaciako, sastipasko, socialuna inkluziako thay yaver. UNICEF pe ayni vaht implementinla Butrigune Mothavipyengi Anketa (BMA) ani Kosova, yekh mashkarthemutni sahasardi anketa vash kherune ekonomie kerdi vash te monitorinel e qhavorengi thay juvlengi situacia. UNICEF ko bersh 2013-2014 pe ledeipe e Kosovaka Statistikenga Agencia implementingya o angluno BMA thay pe paralela BMA vash Romane, Ashkalyune thay Egipqanyune komunitetya, e ulavde anketenca.

Akaya anketa prezentingya aktualune informacie vash evaluipe e situaciako e Romane, Ashkalyune thay Egipqanyune qhavorengi, juvlengo thay murshengo sar vi te del informacie vash monitoripe e ekzistime strategiengo thay akciake planengo vash e inkluzia e Romane, Ashkalyune thay Egipqanyune komunitetengo. O sherune arakhipya vash Romane, Ashkalyune thay Egipqanyune BMA ani Kosova sikavna bare diference kana qhivgyona poe komparacia e na-romane komunitetea ko sah nivelya e komparaciako: terno qhavorengi meripe, habasko statusi, quqyake deipe, qhavorengi habe thay biyanipaski kilazha, qhavorengi sastipe (vaksinacia, diarea, simptomya e akutuna respirativune infekciengo thay temperatura), pani thay sanitacia, reproduktivuno sastipe (kontraceptivya thay biarakhle mangipya, dako thay nevebiyamesko sastipe, palo biyanipaski kontrola), qhavorengi evolviripe, drabaripe thay edukacia, qhavorengi butikeripe, terno prandipe, pratsav direct kehreski violenca, seksualuno jivdipe, akcesi pe mass medie thay CT tehnologia, subyektivuno shukaripe, cigarako thay akloolesko vastipe. UNICEF akana kerela buti pe evolviriope e BMA anketako vash 2020, deipea grupa e neve informaciengi kola shay te komperingyon e 2013 bershea thay yekh nevo dikhipe ani situacia e ROMane qhavorengi thay juvlengi kola jivdinena ani Kosova.

Yaver projektya kola tagetinena e romane komuniteten prezentisale ani te bale may tele.

Holandiake Thagarnipaski Ambasada ani Kosova	Palo skoluipasko programi vash romane, ashkalyune thay egipqanyune qhavore	2015-2016	10,115
GIZ	Laqharipe e edukaciake thays astipaske statusesko vash romane, ashkalyune thay egipqayunne (RAE) qhavore ani Romani Mahala, Mitrovica, thay Leposaviqesko kampi palo evakupe thay relokaciako procesi	2010-2016	707,852
SIDA	Phikodeipe vash romane, ashkalyune thay egipqanyune komunitetya ani Mitrovica	2014-2018	1,724,057
Swiss Cooperation Office in Kosovo	Regionaluno Phikdeipe-Lokyaripe Romengi inkluzia	2013-2016	193,052
Yekhune Thagarnipaski Ambasada ani Kosova	Mayshukar integripe e romengo, ashkaliengo thay egipqanyengo go pubikuno edukipe vash te phikoingyol e socialuni inkluzia thay te marelpe ilegaluni migracia thay ekstremizmo	2015-2016	48,665
	Integrimento edukipe vash o romane, ashkalyune thay egipqanyune komunitetya ani Fush KOsova thay zorakeripe e ledeipasko mashkar olende vash te phikoingyol e socialuni inklzia thay te marelpe e ilegaluni migracia thay ekstremizmo	2015-2016	16,573
	Iranipe e romane thay ashkalyune komunitetesko ani Fushe Kosova vash kontributi pe yekhipe thay telarel o riziko e konfliktesko	2015-2016	151,330

2.3 Politikengo redikhipe

2.3.1 Nacionaluni strategia

Strategia vash Inkluzia e Romane thay Ashkalyune komunitetesko ano Kosovako amalipe 2017-2021, akanatar e Strategia ji na phengyola yaver qhane, si sheruni nacionaluni politika koya regulinla e inkluzia e Romane komunitetesko. Strategiaki misia sit e promovinel thay sigurinel efektivuno pheripe e hakayengo e romane thay ashkalyune komunitetesko, maybut ano sektorya e edukaciako, butyaripasko, sastipaske servisengo, thay khera, theripea res o pheruni inkluzia ko sah aspektya e socialune jivdipasko ani Kosova.

Strategiako hramipe sinele benefiti kotar o sikle siklipya kotar e implementacia e Strategiaki thay Akciake Planesko vash Integripe e e romane, ashkalyune thay egipqanyune komunitetesko 2009-2015, sar vi e EU Rami ani Nacionaluni Strategia vash Integripe e Romengo ji ko bersh 2020. E strategia identifikinla shtar prioritarune umala kola musay te adresingyon: edukipe, butyaripe thay

socialuno shukaripe, sastipe, thay khera. Ji kay pashutne puqipy si polyengo yekhipi, siguripe thay registripe.

Konkretipea, o strategikune obyektive e Strategiake si prezentime may tele:

- Strategikuni obyektiva 1: Bayaripe e involvipasko thay deipe e som shaipyengo vash evolviripe, treningo thay kualitativuni edukacia vash romane thay ashkalyuune komunitetya;
- Strategikuni obyektiva 2: Laqhardi ekonomikuni thay socialuni situacia e romane thay ashkalyune komunitetengo;
- Strategikuni obyektiva 3: LAqharipe e sastipaske statusesko thay jivdipaske kualitetesko vash o jene e romane thay ashkalyune komunitetengo;
- Strategikuni obyektiva 4: Siguripe e stabilune kheripasko vash romane thay ashkalyune komunitetya pe pashipe e aplikime krisea.

Sar o sebiep informaciene na theripasko, rezultetengo redikhipi thay strategiako impakti si limitime pe duy raportya. Angluno, KOSINT 2020, pe ledeipe e Kosovaka Edukacia thay Butyaripaska Rafina (KEBR), ko aprili 2018, publikinde o "Evaluiipasko Raporti vash e implementacia e Strategiaki vash e Inkluzia e romane thay ashkalyune komunitetengo ko Kosovako amalipe ko 2017." Akava raporti andrinla o arakhipya e sah monitorime procesesko e anglune implementipaske bershesko e Strategiako, uqharipea duy e total shtar umalendar, konkretipea edukipe thay butyaripe thay socialuno shukaripe.

O sherune arakhipya e KEBR Evaluiipaske Raportesko phenla kay "e implementacia e Strategiaki ko angluno bersh e implmentaciako aqhola pe som than kana vakergyola vash pheripe e dikharde aktivitetengo, sherunipea sar o sebiepi e nanipasko e politikune dedikipasko, harne finansiarune thay manushikane resursya vash monitoripe e progresesko, thay na shukar koordinipe mashkar centralun thay lokalune niveleske institucie. O GOSHR andar Sherune ministresko Ofisi, sar godorni institucia koya musay te implementinel thay monitorinel e Strategia, na sila finansiarune thay manushikane kapacitetya vash te pherel poro mandati efektivitetea. Ayeka nanipe e kapacitetesko sinele negativuno impakti pe institucionlauni koordinacia thay temelipe e regularune institucionalune sistemisko vash monitoripe thay raportipe vash e implementacia e Strategiaki ko centraluno thay lokaluno niveli. Pe yaver drom, o komune na evolvirinde Strategiake monitoripaske mehanizmya, sar si planirimo ani Strategia, thay na alokinde fondya vash 2017 bersh. O pharipe vash implementipe e Strategiako ko lokaluno niveli si qalavde kotar o dosna aqhipe e godorne instituciengo kotar o centrlauno niveli vash finalizipe e butyake referencengo vash Komunako Butyako Komiteti"

Duyto, publikimo pashe o som vahti ko aprili 2018, UNDP Romengi Anketa Kosova 2017 rapoinla kay o "Roma arakhnape e limitime akcesea pe shaipy ko virtualipea sakova aspekti e bazikune manushikane evolviripasko, sar si, bazikune manushikane hakaya, sastipe, edukipe, khera, butyaripe thay jivdipasko standardi." Sar si pe akava raporti, si baro quqipe mashkar romane thay na-romano jivdipe ko aspekti e manushikane shaipyengo thay amterialune shukaripasko. O raporti pe ayni vaht sikavla yekh baro quqipe ko thay pharo pale aqhipe ko materialuno aspekti, edukaciako, butyako trego, sastipe thay kherengo puqipe.

2.3.2. Lokaluno Akciako Plani vash Inkluzia e Romane, Ashkalyune thay Egipqayune Komunitetengo

Sah ROMACTED programeske partneriteteske komune silen komunaki politika vash e inkluzia e romane komunitetesko, koya si ano paketi e Lokalune Akciake Planengo (LAP). OSCE dengya phiko e Ratyoriguna Mitrovicake pe hramipe e lake LAP-esko, ji kay sah partneriteteske komune sinelen poro LAP phikodendo kotar Kosovaki Edukaciaki thay Butyaripaski Rafin (EU proyekti).

Sar si pe regula, LAP si bazirime pe aplikime nacionalune krisya thay politike vash e Romengi inkluzia thay draftisale baziripea pe inputya kotar komunake departamentya thay Romane komunitetenge reporezentya. LAP-eske draftipasi metodologia dikhlargya dissave bajakya: gataripe, selekcia e strategikune obyektivengo, situaciaki analiza thay informaciako kedipe, evolviripe e reseipyengo thay aktivitetengo, bujeti thay aktivitetengo planiripe, thay LAP-engu draftipe.

Vahtesko rami vash LAP ano Ferizay, Obiliq thay Istog si kotar 2017 ji 2021, sah yaver partneriteteske komune silen pere LAP mashkar 2018 thay 2022, desari Ratyoriguna Mitrovicako kolako plani nakhla akava bersh (2016-2019).

Desari Ratyoriguna Mitrovicako, sah yaver partneriteteske komune kerde pere LAP vash shtar strategikune obyektive: edukipe, butyaripe thay socialuno shukaripe, sastipe thay khera. LAP vash Ratyoriguni Mitrovica sile yekh maybuhlo gendo e strategikune obyektivengo, dikhlaripea: edukacia, sastipe, butyaripe thay socialno shukaripe, khera, infrastruktura thay siguripe, medie, thay kultura, terne thay sporti.

Phanglo e harmonizipea e LAP-engu andar e Strategia, si diskrepanca soske e Strategia penjarla numay e romane thay ashkalyune komuniteten, ji kay prekal LAP-ya penjargyola vi o egipqanyuno komuniteti.

E Strategia sila yekh klaro buhlardo mehanizmo vash koordinipe, monitoripe thay implementipe e Strategiako thay LAP-engu, buhlaripea peste ko lokaluno thay centraluno niveli. Sar prezentisali ani skema may tele, GOSHR si godorno sar Sekretariati vash koordinipe, monitoripe thay implementacia e Strategiako. Konkretipea, GOSHR si mandatimo e evolviripaske rolenca thay godornipyenca, thay koordinipe e aktivitetengo e godorne mehanizmengo vash Strategiaki implementacia. Desari Sekretariatesko, o mehanizmya vash akala Strategiako implementipe thay olake Akciake planya pe ayni vaht dikhlarna Kontakt Thavda kotar relevantune Ministrie (edukipe, butyaripe thay socialuno shukaripe, sastipe thay khera); ji kay ko lokaluno niveli, e Strategia mandatinla o temelipe e Komunake Akciake Komitetesko (KAK).

Pe generali, GOSHR sile sheruni rola ko procesi e monitoripasko thay evaluipasko e Strategiako. Sar koto e pere mandatesko, GOSHR evolviriongya Butikeripaske Reference vash Kontakteske Thavda thay KAK, kola komunikinde o Butikeripaske Reference ko numay alsoarde komunake sherune prekal e Ministria vash Lokaluno Raibe thay Administracia (MLRA) ko oktobri, 2017. Ko akava agorutno, MLRA hramingya formaluno lil ko yanuari, 2018, adresipea komunake sherunenge ani Kosova, mangipea olendar te temelinen o KAK, sar si mandatimo kotar e Strategia sar phikodeipaski struktura vash monitoripe thay koordinipe e Strategiako ko lokaluno niveli. KAK muay te temelingyon ko sah komune kola silen LAP⁵ ani Kosova thay musay te theren po 11 jene (7 jene kotar autoritetya thay 4 jene kotar civiluno amalipe kova lelape romane komunitetea). Kay maybuhle te ashutinel e Strategiaki Implementacia, LAP evolviriongyona kotoar komune vashte promovinen e inkluzia e romane komuniteteski ko lokaluno niveli ko respektivune komune.

---

⁵ Komune kola silen LAP-ya: Ferizayi, Jakova, Lipyani, Graqanica, Fushë Kosova, Prizreno, Istog, Klina, Obiliq, Shtime thay Ratyoriguni Mitrovica.

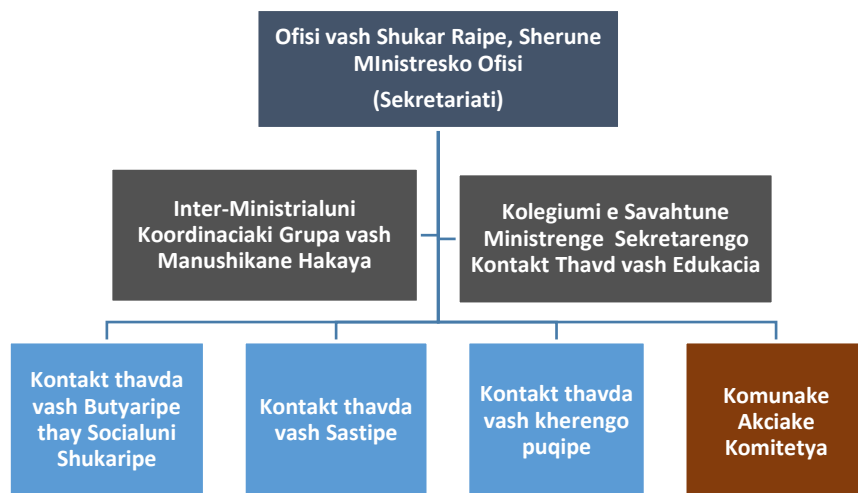

Figure 1: Funkcionalipaske mehanizmya ko lokaluno thay centraluno niveli vash Strategiaki implementacia thay monitoripe

2.3.3 Bujeteski planiripe ko lokaluno niveli vash Romengi inkluzia

Bizo ulavipe, sah komunake partnerya silen trin sherune bujetipaske resursya vash implementancia e olenge respektivune LAP-engo, konkretipea, komunako bujeti, donatorya thay centralune institucie. Ini soske ulavdi thavd numay vash kolake si shukar te vakergyol, centraluno niveli na sile bujeteski lenya vash te implementinel aktivitetiya kola iklona kotar Strategia thay ji akana na sine nisavo financiengo alokipe vash Strategiako implementipe.

Sar shay diklola kotar e teluni tabela, sah partneirteteske komune hraminde thay bujetinde olenge respektivune LAP-ya. Palo sah, numay trin kotar ohto kerde bujetesko planiripe vash o bersh 2019 thay duy partneriteteske komue, Obiliq thay Lipyani, alokinde fondya vash implementipe e LAP vash o bersh 2019. Yaver komune sikavde interesi te alokinen fondya vash aktivitetiya kola nakhena direct implementacia e olenge LAP-engo.

	LAP hramimo thay aprovimo kotar Komunaki Asamblea?	LAP Total Bujeti 2018-2022	LAP Bujetesko plani vash 2019	E Komuna alokingya fondya / bujeti vash implementipee LAP vash 2019?	Te sine kay VA, mothaven e suma	Formirisalo LAP Komunako Akciako Komiteti?
Gjakovë/Đakovica	VA	€ 878,250.00	€ 164,280.00	NA	N/A	VA
Gračanica/Graçanicë	VA	€ 323,140.00	N/A	NA	N/A	VA
Mitrovica South*	VA	€ 46,320.00	N/A	NA	N/A	VA
Lipjan/Lipljan	VA	€ 428,450.00	€ 108,759.00	VA**	€ 20,000.00	VA
Fushë Kosovë/Kosovo Polje	VA	€ 956,400.00	N/A	NA	N/A	VA
Ferizaj/Uroševac	VA	€ 1,345,840.00	€ 332,710.00	NA	N/A	VA
Istog/Istok	VA	€ 101,400.00	N/A	NA	N/A	VA
Obiliq/Obilić	VA	€ 762,167.00	N/A	VA	€ 20,000.00	VA

* LAP validuno vash 2016-2019

** Fondya alokime vash khera

3. Arakhipya

3.1. Edukipe

3.1.1. Komunake Mangipyengo Evaluipe ano Edukipe

a) Projekti e skolake infrastrukturake laqharipasko

O baro gendo e partneriteteske komunengo (panj kotar ohto: Jakova, Graqanica, Ratyoriguni Mitrovica, Fushe Kosova thay Ferizayi) raprotinde skolake laqharipaske proyektya, kompletimie ko trin nakhle bersha. Obiliqi raportingya komunako projekti ano gav Palay kova ka implementingyol sig. Lipyani thay Istogi raportinde kay ko olenge respektivune komune, na kompletisalo niyekh projekti e skolake laqharipasko ko nakhle trin bersha. Lipyani phengya kay akava si sar o sebepi e bujeteske limitengo, ji kay o Istogi ini soske mothavgya kay si dedikime pe laqharipe e skolake infrastrukturako, na dende nisavo yustifikipe soske na kerdilo niyekh projekti vash laqharipee skolake infrastrukturako ko palune trin bersha.

Partneriteteske komune kola raprtinde kompletipe e skolake laqharipaske proyektengo ko palune tri bersha, pe ayni vaht raportinde kay lele EU fondya vash akala proyektya, desar e Ferizayeska komunako koya lela fondya ktoar Amerikaki ambasada.

b) Treningo vash sikavne

Desar e komunendar Graqanica thay Lipyani, sar yaver partneriteteske komune raportinde kay agorinde treningya vash sikavne ko palune trin bersha. Graqanica raportingya kay on nanelen nisavi informacia vash sikavnengo treningo konsideripea kay akava aktiviteti si totalipea tali administracia e Edukaciaka Mlnistriako ani Srbia. Ji kay o Lipyani raportingya kay treningo vash sikavne na si astardo ko komunako bujeti.

Jakova, Ratyoriguni Mitrovica, Fushe Kosova thay Istogi lele EU fondya vash sikavnengo treningya kompletimie ko nakhek trin bersha.

c) Shkolake mediatorya aktivune ko romano komuniteti

Desar e komunendar ferizayi thay Graqanica, sah yave rkomune raportinde kay silen skolake mediatorya aktivune ko romano komuniteti. Graqanica dengya godi vash te rodelpoe akaya informacia ko godorne departamentya e primarune thay sekondarune skoluipasko kote si reprezentime o reporezentya e romane komunitetesko.

Pe yaver drom, kotar o komune kola raportinde kay silen skolake mediatorya aktivune ko romano komuniteti, Ratyoriguni Mitrovica si ani top lista e maybare gendoa e skolake mediatorengo (55 totali: 40 ani zanateski edukacia thay 15 vash skolako mekhipe), palo late si o Lipyani thay Istaogi, sakoya silen po 10 mediatorya. E Jakova sar raportingyola sila maytikno gendo e mediatorengo (2).

d) Komunako phikoipasko programi vash skole kola silen romane qhavore

Desar e komunako Obiliq, sah yaver komune raportinde kay dende fondya vash phikoipaske programya vash skole kola silen romane qhavore. Phikoipaske varinena kotar respektivune komune. Misal, Lipyani kotoripea phikoinela prekal deipea fondi vash than vash Siklipaske Centre, ji kay e Graqanica, desar kay dela finansiaruno thay logistikuno phikodeipe vash Romane Siklipaske Centre, on pe ayni vaht dena ashutipe vash skolake phiripya, tatyaripe, skolake thay spoteske ovipya thay materialesko printipe. Pe yaver drom, Istogi raportingya yekh may multidisciplinaruno pratsav deipea ashutipe prekal o programya pe umal e aqhavipaskoe skolake mekhipasko, skolako registripe thay vazdipe e godinipasko thay finansiaruno phikodeipe vash civiluno amalipe kova si angazhimo ko

akava umal. Akale dromea, ani Fushe Kosova, o programya vash skole kola silen romane qhavore akava bersh si finansirime kotar BRO Voice of RAE.

e) Sherune lokalune departamentya vash edukaciake puqipya

Sah komune raportinde kay o sheruno departamenti vash akava puqipe si Edukaciako Departamenti, kova si godorno vash hramipe e inkluzivune edukaciake politikengo. Komunake Ofisya vash Komunitetya thay Iranipe pe ayni vaht lepardile sar shayutne kote shay referingyola vash o umal e komuniteteske edukipasko.

f) Adresipe e edukaciake puqipasko ko lokaluno niveli

Sah komune raportinde kay o edukaciako puqipe shay adresingyol ako lokaluno niveli. Ko lokaluno niveli, edukaciake puqipya shay te adresingyon prekal Lokalune Evolviripaske Planya, Komunake Edukaciake Planya, LAP thay konsultacie e civilune amalipea.

g) Komunake kapacitetya pe hramipe thay implementipe e edukaciake proyektengo

Kvash e partneriteteske komunendar (Ratyoriguni Mitrovica, Fush Kosova, Istogi, thay Obiliqi) raportinde o mangipe vash kapacitetesko vazdipe vash fondengo kedipe. Lipyani thay Jakova raportinde kay silen kapaciteti pe hramipe thay implementipe e edukaciake proyektengo, ko suroe akale agorutnesko, raportisalo uqo kapaciteti. Graqanica lela proyeksi pe gatisardo formati kerdo kotar yekh ekipa e avrune ekspertengo thay implementinla olen pe pashipe e shayutne bujeteske vastushenca.

Generalitetea

Pe generali, partneriteteske komune varinena ko niveli e:

- Janipe vash implementime proyektya thay komuniteteske informacie
- Sar ledeinena e BROOenca thay mediatorenca
- Janglaripe e mangipasko vash kapacitetesko vazdipe

Sar rezime, ini soske akava aktiviteti manglape sine te evaluinel o mangipya e partneriteteske komunengo, kana analizingyona olenge respodipya, komunake mangipya vash romengo edukipe si reprezentime ko buhle formulacie, kova ko may shukar suro sikavla o nanipe e kreativitetesko e komunake sevalutnengo direct komunake politike, thay ko may qhelalo suro, nanipe e halovipasko e puqipaske buhlipasko kolenca on Lenape thay/ose kapaciteti vash te den yekh solucia daykhver e limitime manushinake thay finansiarune resursenca.

3.1.2. Komuniteteske Mangipyengo Evaluipe ano Edukipe

a) O sherune puqipya

E analzia dengya o pharipya kola prezentisale kotar Komuniteteske reprezentya, harnipea grupime ko panj buhle kategorie.

Ekonomikuni situacia: Komuniteteske jene raportinde o finansia sar kritikaluni bariera vash edukipe. Vash finansienge nanipe, o siklovne na silen shaibe te nakhaven, ini soske na ko sah komune, sah o nivelya e edukipasko kotar anglo skolupe ji ko universiteti. Raportisalo kay *kuotengo sistemi* vash Universiteteske studentya si qhelale vastimo pe komuniteteske studentengo na shukaripe thay si nanipe e stipendiengo. Kinipe e skolake materialesko, sar si skolake uniforme, pustika, thay rendoa qhivena pharipe pe ekonomikuni situacia e romane komuniteteski. O stabiliteti e Siklovipaske Centrenge raportisalo sar yekh puqipe.

Qhib: Qhib si yaver raportimo sheruno pharipe vash edukipe e Romane siklovnengo ko generali. Raportinyola kay e romani qhib na siklole ani skole. Vash maybut, ko dissave sure o romane siklovne silen pharipe te siklon sahipa e qhib pe koya nakhena ani skola (albanyini ose srbyuni). Akava sherunipea ovela mko sure kana ani familia vakergyola yaver qhib, missal romani thay yaver, thay ani skola siklolape pe yaver qhib. Sine raportime sure kana o irande qhavore kotar Evropake rashtre, thay qhavore irande andar e rashtra kola silen pharipe te nakhen ani lokaluni skola sar o sebepi e qhibyake pharipyengo. Si raportimo nanipe e skolake materialesko. Raportisalo in uqo niveli e na janipaskoe drabaripe hramipasko, maybut mashkar terne qhaya, som e na janipea e drabaripe-hramipasko kotar olenge dadalarya thay olengo (nanipe)e janglaripasko vash edukaciako mahatnipe.

Sistematikune aqhavipya: Raportinyola kay o sikavne na si interesime te den ekstra angazhipa pe buti e romane siklovnena. Maybut, raportisalo ini vash diskriminacia ko sah nivelya, sar vi yekh raporti e suresko e segregaciako e qhavorengo ani primaruni skola, konkretipea ani Sveti Sava ano Obiliq. Ini soske o puqipe lelilo kotar o edukaciako departamenti, e segregacia pandar dikhyola mashkar o komuniteti thay skola. Ko institucionaluno niveli, phendilo kay o kriterya si but uqe thay musay te telargyon pe registripe ani mahskarutni skola thay universiteti, sar vi vash universiteteske stipendie. Raportisalo kay o roma na si dikharde ani decisia e MInistriaki vash Edukacia, Skencia thay Tehnologia (MEST) te qhivgyon panj siklovne ani sakoya mashkarutni skola kola na pherena o kriterya e registripasko. Pe yaver drom, raportisalo kay na si phikodeipe vash mediatorya thay na si skolaki infrastuktura, dikharipea vi angloskolupasko niveli. Ani yekh komuna raportisalo kay na si shayutno publikuni phuv vash te kergyol yekh skola pe komunitetesko pashipe.

Skolako mekhipe: Skolako mekhipe si raportimo ani primaruni thay mashkarutni skola. Sherunipea phangyola e siklovnenska finansiaruna situacia. Komuniteteske reprezentya kotar baro gendo e partneiteteske komunengo raportinde skolako mekhipe sar sheruni bariera vash edkipe e romane komunitetesko, ko nesave sure sar so sebepi e nanipaskoe stipendiyengo thay institucionalune phikodeipasko, thay nanipe e psrspektivako pe butyaripe.

Siguropo thay mobiliteti: Nanipe e transporteske phikodeipasko vash romane siklovne ko nesave partneriteteske komune raportisalo te ovel yaver pharipe ani edukacia. Ko nesave sure, romane siklovne manglape te phiren lugi distanca vash te nakhen ani skola, oviyea ano reziko kotar o drama thay dromeske jukhela.

b) Institucionaluno respodipe mothavdo prekal investipe ose aktiviteti

O komuniteti raportingya nesave sure e aktualune investipasko ose aktivitetesko inicimo kotar relevantune komunake institucie ko tele mothavde umala:

- Stipendiengo deipe
- Lokyaripe vash siklipaske centre, skolake pustika
- Intensivuni sekondaruni edukacia vash 18 masek vash 20 siklovne⁶
- Nilayesko kampi
- Yekh angloskoluipe (ini soske fizikipea bi akcesimi sar o sebepi e duripasko kotar o komuniteti⁷)
- Transporti numay vash irande manusha

---

⁶ Proyeki implementimo pe ledeipe e Danish Refugee Council.

⁷ Raportimo ani Fushë Kosova.

- Kursya e albanyuna qhibyako vash romane irande manusha, kola nakhena ani skola pe srbyuno sistemi⁸

c) Mangipya/rodipya e romane komunitetesko

Harnipea:

- Transporti vash romane siklovne kola nakhena ani primaruni thay mashkarutni skola ani adekvat distanca
- Deipe e skolake materialesko thay pustikengo
- Telaripe e registripaske kriterengo vash mayuqe registripaske skale ani skola (dikhlaripea vi angloskouipe)
- Maybut stipendie (vash sah edukaciake nivelya)
- Kuotako sistemi te menajingyol mayshukar
- Butya vash diplomime studenptya kotar Edukaciako Fakulteti, te oven sar rol-modelya
- Stabiliteti e Komuniteteske Siklipaske Centrengo
- Albanyuna qhibyake kursya
- Na diskriminacia avri thay andar e skola
- May aktivune mediatorya
- Skole thay angloskosle te vazdingyon ano thana kola si fizikipea pashe komuniteteske
- Drabaripe-hramipaske kursya vash juvla
- Yaveripe e MEST eska decisiako vash registripasko kriteri te dikhlarel vi e romen
- Kursya vash srbyuni qhib

d) Pharipya vash te phergyon akala mangipya/rodipya

Harnipea:

- Stien dienge fondya vastingyona vash khereske butya (missal habe, tataripe thay yavers)
- Universitetesko kuotako sistemi ani mashkarutni skola si diskriminipasko vash o Roma
- Politikuno mangipe ko lokaluno niveli thay nanipe e intereseko te lenpe e romana edukacia
- Nanipe e janglaripasko e dadalarengo vash evaluipe e edukaciako
- Diskriminacia thay stigma andar e skola
- Mangipe vash ekstra kurikularune aktivitetiya vash sikavne na adresengyola
- Nanipe e fondyengo vash edukaciake proyektya (dikhlaripea vash emdiatorya ko Siklipaske Centre)
- Socio-ekonomikuni situacia e roman familiengo
- Nanipe e informaciako
- Paraleluno sistemi (edukipe thay socialuno shukaripe⁹)

e) Potencialune solucie

Harnipea:

- Deipe e stipendiengo vash universiteteske studentya (telaripea o kriteriya missal mashkarutni nota 7.5)
- Mayuqo niveli e raportipasko pe administripe e kuotakako e universiteteske sistemisko
- Rekrutipe e mediatorengo kotar e komuna thay janglaripaske aktivitetiya vash dadalarya

---

⁸ Raportimo ano Obiliq.

⁹ Romano komuniteti kola nakhena ani skola ko paraleluno srbyuna qhibyako sistemi silen shaibe te len socialuno shukaripe ktoar Sribiako Raipe. Akava kreirinela sar sebepi kay o rom ate skoluingyon pe srbyuni qhib. Edukipe pe srbyuni qhib kreirinela pharipe vash tranzicia pe albayuna qhibyako sistemi, ini vash universiteteske studie ini vash arakhipe e butyako.

- E komua te del phiko vash transporti thay skolake materialya
- Implementacia e Krisesko vash Diskriminacia thay janglaripaske aktivitetiya vash skolako menajmenti, sikavne thay siklovne.
- E komuna te organizinel intenzivuno siklike vash o siklovne kola mekhle primaruni ose mashkarutni skola
- Komunitetesko angazhipe pe monitoripe e skolake mekhipaske surengo thay may aktivune Dadalerege Koncilya
- Bujetesko planiripe vash Komuniteteske/Siklipaske Centre thay yaver phikodeipe kova sile finansiarune implikacie (missal, skolake materialya, uniforma th.y.)

Pe generali

Raportisalo kay o komuniteti na lela kotor pe decisiake anipe vash edukaciake puqipyani niyekh substancialuno drom, kova shay interpretingyola sar institucionaluno ulavipe. Akaya situacia ovela pandar may phari kotar e diskriminacia thay stigma kola arakhlona o romane siklovne avri e klasatar.

PAshe sah pe kontradickcia kana kergyola komparacia e kharipea vash na diskriminacia, si klaro definimo mangipe vash afirmativune akcie (pozitivuni diskriminacia) pe umal e edukaciako vash o roma. Akaya afirmativuni akcia dikhlarla keripe e kuotake sistemsko vash romane siklovne e sah edukaciake nivelesko (angloskoluipe ji universiteti), telaripe e kriterengo vash registripe thay deipe e stipendiengo.

Baziripea pe raportiya e Komuniteteske Mangipyenge Evaluipasko, o emdiatorya khelena vitaluni rola pe koordinacia, komunikacia, ulavipe e informaciako thay resipe ko komuniteti. O komune khargyona te finansinen olenge pokipyay thay te phikoinen olengo aktiviteti. Maydur, pe ayni vaht khargyona lokalune autoritetiya te adresinen o puqipe phanglo e albanyina qhibya (Obiliq).

Raportisalo vash nashalipe e prspektivako. Romane siklovne na silen motivacia soke na dikhena perspektiva kay shay te butyarygon ko pherune vahteske butya pe avipe. Akava problem kerela may pharo o puqipe e skolake mekhipasko kote na si finansipasko ose intitucioanluon phikodeipe kay o qhavore te agorinen olengi edukacia. Proposingyola kay komuniteteske rol-modelya thay regularune janglaripaske kedipyay shay pozitivitetea te theren impakti ani akaya situacia.

Kana kergyola komparacia e respodipasko thay percepenciengo e sherune puqipyengo kola qalavna e edukacia, sar prezentyingyola e komunitetestar, avela ji pe na pashipe. Konkretipea o puqipyay kola qalavna e edukacia prezentyingyola sar may bare thay may hor ano umal kana komperingyona e institucionalune aktivitetenca sar respodipe te adresingyon akala puqipyay.

3.2. Butyaripe

3.2.1 Komunake Mangipyengi Evaluacia ano Butyaripe

Graqanica mekhla e butyaripaski sekcia quqi, talo yustifikipe kay o butyaripe na perla andar olengi kompetencia, thay odoleske ini na dikhlardili ani KMKE analiza pe umal e butyaripasko.

a) Komunake proyektya pe janipasko evolviripe thay butyaripe

Sah partneriteteske komune raportinde kay implementinde butyaripasko projekti ko nakhle trin bersha. Komune Lipyani, Fushë Kosova thay Obiliqi silen aktualune kontrate vash sezonaluni buti pe shuzharipe.

Komune Jakova, Ratyoriguni Mitrovica thay Istogi raportinde proyektya kola dikhlarna janipasko evolviripe. Ratyoriguni Mitrovica phikingya e inkubacia e 20 biznesengi. Pe yaver drom, janipaske evolviripaske aktivitetiya ani komuna Jakova thay Istog dende phiko ini e irande manushenge.

Kotar efta partneriteteske komune kola raportinde agoripe e proyektengo pe janipasko evolviripe thay butyaripe ko trin nakhle bersha, numay trin komune raportinde kay lele EU fondya vash akala proyektya (Jakova, Ratyoriguni Mitrovica thay Ferizayi).

Akalea, numay trin komune raportinide kay lele na EU fondya¹⁰ leipe e forndyengo vash akala proyektya, konkretipea o komune Jakova, Ferizayi thay Obiliqi.

Raportisalo kay akala proyektya impelentisale kotar komunake butyaripaske agencie (Jakova thay Fushë Kosova) thay BRO ani Ratyoriguni Mitrovica. Ano Ferizay, raprtisalo kay akava projekti vash romane irande manusha implemetisalo som mashkar komuna thay IOM.

Jakova raportingya maybaro gendo e benefiterengo (40), ji kay o Obiliq raportingya maytikno gendo e benefiterengo (2). Lipyani thay Ferizayi raportinde 15 thay 13 benefitya.

b) Sherune lokalune departamentya vash butyaripaske puqipya

Butyaripaske centre thay Agencia vash Butyaripe lepardile sar may relevantune departamentya vash butyaripaske puqipya. Maydur, komunake deparatmentya, BRO thay mashkarthemutne organiziacie pe ayni vaht raportisale kay silen kompetenca phanglo e butyaripaske puqipyenca.

c) Adresipe e butyaripaske puqipyengo ko lokaluno niveli

Maybaro gendo e partneriteteske komunengo raportinde kay butyaripaske puqipya nashti te adresingyon lokalipea. Prpopozisalo kay te sine kay o komune kerna lekanipe e Butyaripaska Agencia, lokalune butyaripaske puqipya shay te lokyaren o butyaripe ko lokaluno niveli.

d) Komunake kapacitetya pe hramipe thay implementacia e butyaripaske proyektengo

Baro gendo e komunengo (Jakova, Lipyani, Fushë Kosova, Ferizayi thay Obiliqi) raportinde mashkarutno kapaciteti vash hramipe thay implementipe e butyaripaske priyektengo. Yaver komune shukar ajukarde pherune treningya ko akava puqipe.

Generalitetea

BAziripea ep evaluaciake raportya kotar partneriteteske komune, sezonaki buti pe shuzharipe si sheruni forma e butyaripaski vash o romano komuntieti. Maydur, lokalune autoritetya dikhena peste sar na kompetentune vash te lenpe butyaripea vash o roma thay baziringyona pe godideipe kotar centraluno niveli vash politike thay fondya pe umal e butyaripasko e romane komunitetesko. Pe olengo respodipe, partneriteteske komune silen general pratsav kay o romano komuniteti na si interesimo te lel treningo ose te butyargyon, bi lelo pe dikhipe o faktorya kola shay ande ji ani akaya situacia.

Pe yaver drom, ini soske partneriteteske komune implementinde projekti vash romano komuniteti, manglape maybut kapacitetesko vazdipe ko akava umal, sar vi neve pratsava, may proaktivune pe leipe e romenge butyaripea.

3.2.2. Komuniteteske Mangipyengi Evaluacia ano Butyaripe

a) Sherune puqipya

O resipe e akala analizako, pharipya kopa prezentisale kotar komuniteteske reprezentya si grupime ano trin buhle kategorie.

Diskriminacia: komuniteteske reprezentya raportinde nanipee butyaripaske shaiipyengo sar o sebepi e dskriminaciako. E diskriminacia reflektingyola ko verver droma shrdipea kotar na-

---

¹⁰ GIZ, UNDP, USAID, Ministria vash Buti thay Socialuno Shukaripe, Ministria vash Kultura, Terne thay Sporti, thay Voice of RAE.

implementacia e kuptako kotar 10% numay vi ani forma e socualuna diskriminaciako ko solduy privatune thay publikune sfere. E situacia kergyola pandar may phari ktoar o privatizipe e servisengo ko publikuno sektori kova tradicionalipea sine o umal kote o romano komuniteti shay khuvla sine pe buti (misal, shuzharipaske thay adikeripaske sevisya). Sar si pe komuniteteske reprezyntya akala siatuacia na azhutingyola kotar o romane politikune reprezyntya jila na lena yekh may proaktivuni rola pe umal e romenge butyaripasko.

Edukipe: si yekh e sherune raportime puqipyendar vash romengo butyaripe. O romane siklovne sar o sebepi e finansiaruna situaciako nashti te phiraven e edukacia. Maydur, raportisalo kay o butyaripe si qalavdo kotar o nanipe e zanateska edukaciako thay janipyengo treningo vash roma. Maybut, edukaciako sistemi na qhivela pe buti romane sikavnenani skola. Yaver sheruno puqipe pe butyaripe si e qhib, sar raportisalo kotar roma kola agorinena e srbyuni skola thay silen pharipe te iranenpe kotar anglo-universitetesko edukipe pe srbyuni qhib pe butya kote vakergyola albanyni qhib.

Nanipe e institucionalune phikodeipasko: raportingyola kay qalavela o butyaripe soske na si phikodeipe vash tikne biznesya kotar o komunake autoritetya (dikharipea juvla kola Lenape biznisea). Alternativipea, o autoritetya na dena fondya vash pokipyva vash butyaripe ko privatuno sektori kana lelona pe buti romane butikerdutne, thay na kreirinena motivacie vash butyaripe e romengo. Akaya situacia ovela pandar may phari kana na si shaipya e praktikake keripasko vash romano komuniteti thay, si nanipe e komunikaciako thay informaciake ulavipasko vash butyaripaske shaipya. Raportingyola kay niyekh rom na qhivdilo pe buti prekal Butyaripaske Centre.

b) Institucionaluno respodipe mothavdo prekal investipe ose aktiviteti

O komuniteti raportingya dissave sure e aktualune investipasko ose aktivitetesk kerdo kotar relevantune komunake institucie ko umala hramime maytele:

- Harno proyekti vash deipe pherune pokipyengo vash butikerdutne ko privatuno sektori
- BRO dende phiko dissave programenge vash praktika thay sezonaluno butikeripe
- Dissave treningya dendile vash juvla ko profesionaluno treningo thay tikne biznesya nuay olenge kvalifikacie si but telune
- O irande manusha si yekhune benefiterya kotar albanyni qhibyako kursi

c) Mangipya/rodipya vash romano komuniteti

Harnipea:

- Krisi vash butyaripaski kuota te implementingyol thay o institucie te sanksioningyon te sine kay arakhkona kay phagena o kris
- Butyako siguripe vash o roma ano privatizime servisya, deipea olenge butyake kontrate
- Pokipaske subvencie sar motivacia te butyargyon o roma ko privatuno sektori
- Maripe e diskriminaciako pe butyaripe vash o roma
- Yaveripya ano krisi te dikhlaren poresesko cidipe vash kompanie kola butyarena e romen
- Praktikake shaipya thay butyaripe e terne romengo ko publikune thay privatune sektorya
- Maybut profesionalune treningya (specialno vash juvla)
- Butyaripe e romane siklovnengo ko edukaciako sektori sar sikavne
- Mayshukar thay informipe pe vahti vash butyaripaske shaipya
- Afirmativune akcie vash romano komuniteti pe butyaripe
- Tiknarde kriterie vash juvla te theren akcesi pe profesionaluno treningo thay phikodeipe vash tikne biznesya
- Zorakeripe thay phikodeipe vash tikne komuniteteske biznesya

d) Pharipya pe pheripe e mangipyengi/rodipyengo

Harnipea:

- Nanipe e janglaripasko thay mangipesko e komunengo kay te implementinen butyaripaski kuota
- Nanipe e mangipasko thay finansiengo te phikoinen subvencie vash pokipya ko privatuno sektori
- Diskriminacia kotar publikune thay privatune sektorya
- Duy rigune direct romano komuniteti
- Nanipe e butyaripaske perspektivako vash roma kola diplominena thay nanipe e motivaciako
- Nanipe e stabilitetesko vash praktikake iniciative
- Nanipe e butyaka eksperiençako sar o sebepi e luge vahtune na-formalune butyaripasko thay/ose nanipe

e) Potencialune solucie

Harnipea:

- Aplikipe e afirmativune bajakengo pe butyaripe e romane komunitetengo
- Profesionaluno treninigo thay intnsivuno skolupe vash odola kola mekle e mashkarutni skola
- Stimulipe e phikodeipasko prekal tikne subvencie vash biznesya (dedikimo komunako fondi) thay lokyaripe ktoar porezi vash odola kola butyarena e romen ko privatuno sektori
- Subvencie vash pokipya vash romane butikerne ko privatuno sektori
- Praktikake shaipya vash diplomirime roma ko publikuno sektori
- Mangipe vash adikaripe e edukaciako ji pe diplomiripe
- Maybut profesionalune treningya vash terne
- Planiripe e romane butyaripasko ko komunake akciake planya thay akalea rodipe e butyaripaske shaipyengo
- Angazhipe e butyaripaske koncilengo kotar romano komuniteti ko Butyaripaske Centre
- Databaza e diplomirime romengi thay olenge profilya
- Deipe e albanyuuna qhibyake kursengo vash odola roma kolenge manglape
- Janglaripaski kampanya vash o mahatnipe thay metode e butyake rodipasko

Generalipea

Ji ko yekh than, diskriminacia qalavela o butyaripe e romane komunitetesko ko publikuno thay privatuno sektori. Romengo butyaripe dikhyola kay si sherunipea sezonaluno thay pe bunishtengo kedipe. Na shaibe vash praktikake shaipya thay subvencie vash tikne biznesya sile impakti pe komuniteti. O krisi ani Kosova sile dikhlardo e kuota kotar 10% vash komunitetya, palo sah, akava Kris na implementingyola. Bizo treningo, kishli kvalifikacia thay nanipe e institucionalune phikodeipasko, romengo butyaripe kergyola pe yekh tikno truyal. Na si bi ajukerdo kay o komuniteteske reprezentya kharena vash afirmativune akcie vash te kovlaryol akaya situacia, kreiripea sensi vash siguripe thay stabiliteti vash komuniteti ko butyaripasko sektori.

Sheruno vash akava pharipe ka ovel politikuno mangipe e komunake autoritetengo thay finansiarune skeme kola dena phiko vash keripe e praktikako, butyako arakhipe thay tikne biznesya. Maydur, kuotako sistemi manglape te implementingyol suksesea thay o institucie kola arakhlona kay phagena o krisi, manglape te sanksioningyon; Ombudspersoneski institucia manglape te dikhlaryol ko akava procesi. Alternativipea, centralune niveleske autoritetya shay te kreirinen

motivacia vash komune kola respektinena kutako sistemi deipea pherune phikodeipaske fondya. Phanglo akalea, maglape te kreiringyol yekh ylavdo fondi.

Qhib thay tranzicia ko butyako trego si but mahatne ko butyaripasko konteksti. O romane siklovne kola nakhena pe anglo-universitaruno skolupe pe srbyuni qhib musay te theren o sheya vash tranzicia ko butyaripasko sektori kote vakergyola e albanyuni qhib, prekal deipe e kursengo vash albanyuni qhib. Phanglo akalea, laqharipe e komunikaciako thay informaciako ulavipe shay te bayarel o shanse vash romane manusha kola rodona buti te oven motivime thay angazhime. Akava shay reslola prekal komuniteteske medoatorya thay/ose romane butikerne ko komunake ofisya.

3.3 Kherengo puqipe

3.3.1. Komunake Mangipyengi Evaluacia ko Kherengo puqipe

a) Kherenge proyektya

Desar e komunendar Ratyoriguni Mitrovica, Ferizayi thay Istogi, sah yave rkomune raportinde kay implementinde kherengo proyekti ko nakhle trin bersha. Ferizayi raportingya kay 38 apartmanya alokisle kotar komunaki komisia, numay palo yekh rovlarin, o suro qhivdilo ani kriselin. Ji kay e Ratyoriguni Mitrovica raportingya kay aktualipea na si mangipe vash khera sar o sebepi e bare angazhipasko ko akava umal pe nakhipe; aktualipea o khera na si prioritaruno puqipe, na si shayutne fondya vash kherenge vazdipaske proyektya. Istogi raportingya vash kherenge proyektya, kote o benefiterya sine 10 bi prandime daya kotar albanyuno komuniteti. Ani akaya lista, e Jakova si angluni koya vazdingya 31 khera ko palune trin bersha (phikodendi kotar UNHCR, IOM thay DRC), Obiliqi sile 28 khera (phikodende kotar IOM) thay Fushë Kosova vazdingya 20 khera (IOM) thay renovingya 30 khera (phikodendo kotar VORAE); VORAE azhutinela e Lipyaneska komuna ko kherenge proyektya. E Graqanica vazdingya 4 som jivdipaske proyektya, ji kay o butkeripe ko 9 som jivdipaske obyektya pandar si pe lugipe. Mahatno te lepargyol, kotar o respodipe na si klaro te sine kay o kherenge proyektya sine vash o irande ose aktualune romane komunitetya (odola kola lena socialuno ashutipe).

Kvash e partneriteteske komunengo alikinde vash fondya vash kherenge vazdipake proyektya (Jakova, Graqanica, Ratyoriguni Mitrovica thay Fushë Kosova). Avri akala grupatar, numay e Graqanica raportingya kay lela EU fondya vash kherenge vazdipaske proyektya. Pe yaver drom Obiliqi lela EU fondya vash kherenge vazdipaske proyektya ini soske na aplikinde vash fondi. Na-EU donatorya phikoinde e Graqanica (Ministria vash Lokaluni Administracia) thay Obiliqi (Luksemburgeski ambasada).

To gendo e romane familienge benefiterengo vash kherengo vazdipe si pashe som e Jakova (31 familie, 174 familienge jene), Graqanica (duy familie), Ratyoriguni Mitrovica (100 komuniteteske jene), Lipyani (33 familie) thay Obiliqi (32 irande familie).

b) Sherune lokalune departamentya vash kherengo puqipe

Raportingyola kay KOKI, Departamenti vash Urbanizmo, Departamenti vash Sastipe thay Socialuno SHukaripe thay KAdastrengo Departamenti si sherune departamentya vash te referingyon vash kherenge puqipya.

c) Adresipe e kherenge puqipengo ko lokaluno niveli

Buderi e partneriteteske komunengo raportinde kay kherenge puqipya shay adresingyona ko lokaluno niveli. Kontra akaleske, Istogeski komuna raportingya kay o kherenge puqipya nashti alsoargyona lokalipeasar o sebepi e natheripasko e publikuna phuvyako. Lipyani raportingya kay

kherenge puqipyä shay te lenpe kotoripea ko lokaluno niveli thay o Obiliqi raportingya kay butyake grupe shay te okyaren akava procesi numay sar komuna on si ulavde soske olengi komuna shrdela te ovel "kampi vash komunitetya" kola avena kotar sah Kosovake thana.

d) Komunake kapacitetya pe hramipe thay implementipe e kherenge proyektengo

Sah partneriteteske komune raportinde kay maanglape kapacitetesko vazdipe pe hramipe thay implementipe e kherenge proyektosko. Akava si o suro soske tradicionalipea akala proyektya evolvirisale thay implementisale kotar avrune partnerya, kote partneriteteske komune sinelen maytikni rola ko akava procesi.

Generalipea

Maybari buti vash kherenge puqipyä vash romano komuniteti kergyola tali iniciativa e mashkarthemutne organizaciengo thay donatorengi buti ani Kosova. O puqipe e socialune kheripasko sar dikhyola na si prioritaruno vash nesave partneriteteske komune, nesave olendar phenena kay na si mukli komunaki phuv vash te adresingyol akava puqipe. Evidentipea, kherenge puqipyä kola qalavena e romane komuniteti si phangle e phuvyake shaipea thay legislacia e olenge barvalipasko.

3.3.2. Komuniteteske Mangipyengi Evaluacia pe Kherengo Puqipe

a) Sherune puqipyä

O analize dende o bariere kola prezentisale kotar komuniteteske reprezentya, grupime ko shtar kategorie.

Documentacia e theripaski: komuniteteske reprezentya raportinde kay o romano komuniteti sile sheruno problem e kadastralune dokumentenca, nanipe e theripaske lilesko thay yaver barvalipaske theripaske dokumentya kola si phangle e kherenca. KO akava drom, legalizipe e olenge barvalipasko thay na formalune beshipaske thanengo dikhyola sar mahatno puqipe vash khera¹¹.

Diskriminacia thay ulavipe: kana vakergyola vash alokipe e socialune kehrengo, rapotingyola kay o roma but hari ver benefitinena. Desar akalestar, si raportya kana e komuna na mangela te parafinel lekanipe e NRO-enca te vazden khera vash o roma thay pe yaver suro e komuna na vazdela khera talo preteksti kay na si publikuni phuv. Maydur, rapotingyola kay but ver o irande manusha lena mayshukar tretmani desar o dizune. Pe ayni vaht rapotingyola kay ko buderi sure ano yekh kher jivdinela maybut desar yekh familia, akava diskvalifikinela olen te len socialune shukaripasko phikodeipe. Phanglo akalea, o apartmanya kola alokisale kotar e komuna thay yaver donatorya, missal Plemetinake blok apartmanya akana si but tikne soske vahtea o gendo e familiako bayrilo.

Kishli infrastruktura: Komuniteteske reprezentya raportinde kay ko ko buderi thana kote jivdinena o romano komuniteti o droma na si asfaltime, si nanipe e dudyaripasko thay kanalizaciake sistemsko, thay o khera na silen toaletya. Ko yaver sure, nesave kherenge manglape renovacoa thay ko nesave sure o khera arakhlona pashe illegaune bunishte.

---

¹¹ UN-HABITAT defincia e Naformalune Beshipasko thanesko: jivdipaske thana kote 1) manusha na silen sigurimo than ose obykti kote jivdinena, e modalitetenca kotar zorea jivdipe ose leipe tali kiria na formalipea, 2) e mahala sherunipea na sila ose si cidimo kotar bazikune servisya e dizaka infrastrukturako thay 3) o kher na pashola aktualune planeske thay vazdipaske regulativenca, thay sherunipea arakhlola pe thana kola si qhelale geografikipea thay ambientea.

b) Institucionaluno respodipe prekal investipe ose aktiviteti

Komuniteteske reprezentya raportinde disave sure e aktualune investipasko kotar reelvantune komunake institucie ko umala prezentime may tele:

- Yekh familia lela kher tali koncesia vash 100 bersha thay duy yaver lele arhitekturako materiali
- Azhutipaske programya vash irande manusha
- Vastipe e social kherengo ko harno vahti e parafime lekanipea¹²

c) Romane komuniteteske mangipya/rodipya

Harnipea:

- Te ovelolen barvalipaske theripaske dokumentya
- Vazdipe e kherengo vash familie pe mangipe (socialune sure)
- Renovipe ose kotoruno renovipe e kherengo
- Tromalipe kotar barvalipasko porezi
- Akcesi pe kherenge grantya (si phanglo e dokumentacia)
- O dizune te lens om phikodeipe sar o irande
- Iranipe e ilegalune bunishtenge thanengo pe parkya
- Fer tretmani pe alokiye e socialune kherengo
- Tikne khera aqhavela o akcesi pe socialuno shukaripe vash maybare familie (odola kote jivdinena duy ose maybut generacie)

d) Pharipya te phergyon o mangipya/rodipya

Harnipea:

- Nanipe e politikune mangipasko thay intereseko te phikoingyol o romano komuniteti
- Nanipe e informaciake uilavipasko
- Diskriminacia¹³ e komunake autoritetengo ose nanipe e finansiengo
- Nanipe e theripaske/barvalipaska doumentaciako
- Nanipe e privatune phuvyako so kerla shyutno bare familienge te vazden yaver obyektya
- Legalune puqipya kola qalavena barvalipasko theripe (pokipe, kontakti e manushenca kola silen akava barvalipe, te sine kay ov mulo leipe e aprovipasko kotar o pashutne kola jivdinena avrial)
- Fokusipe numay ko irande manusha
- Nanipe e publikune/komunake phuvyako
- Na legaluno jivdipe ko socialune khera¹⁴

e) Potecialune solucie

Harnipea:

- Mayshukar informaciake ulavipe

---

¹² Akava raporti avela kotar o Obiliqi, thay referingyola pe andruni migracia e romengo ani Kosova ano Obiliqi thay sar on jivdinena ilegalitetea ko kolektivunoe khera. Sar si pe akava raporti, e komuna dengya akala apartamentya vash harno vahti te jivdinen thay akana dela e okupatorenge parafime lekanipya.

¹³ Ko akava suro, e diskriminacia si vazdimi ko konteksti e investipasko ani publikuni infrastruktura, sar si o droma na si asfaltime, nanipe e dudyaripasko thay kanalizaciake sistemsko. Komuniteteske reprezentya phende kay Mangena te dikhen yaveripe kola o romano komuniteti si treterimo som e yaver komunitetenga thay si kotor e komunake prioritetengo.

¹⁴ Andruni migracia ano Obiliqi ingargya ji ko na legaluno jivdipe ko kolektivune khera kotar o neve ale manusha, anipea pheruno pharipe ko romane dizune.

- Komunake ofisya vash Komunitetya thay iranipe te vizitinen romane komunitete thay te identifikinen kherenge sure
- O komune te den phuv socialune surenge vash te vazden pere khera
- Te dikhlaren yekh romane komuniteteske reprezente ano paneli vash alosaripe e benefiterengo ko socialuno kheripe
- Bayardo angazhipe e romane komunitetesko e komunake autoritetenca thay publikuni diskusia, thay aver qhane bayardo janglaripe e komunake autoritetengo direct o mangipyra e romane komunitetesko.
- Komunake autoritetya thay kadastrake ofisya te arakhen solucia vash regulipe e barvalipaske dokumentengo, legalizacia thay registripe e barvalipasko (vastipea e Kroacia thay Makedonia sar misal)
- Parafimo lekanipe e BRO-nca thay vazdipe e neve kherengo
- Tromalipe e romane komunitetesko ktoa ro takes/porezi

Generalipea

Romano komuniteti si qalavdo kotar o nanipe e barvalipasko thay barvalipaska dokumentaciako. Buderu khera kote jivdinela o romano komuniteti silen kinipaske kontrate thay na silen theripaske thay kadastrake dokumentya, sar si theripasko/posesipasko lil. Desar e diskriminaciatar, nanipe e dokumentaciako si pe ayni vaht sheruno sebepi soske on nashti te len grantya ose yaver phikodeipevash kherengo vazdipe kotar o donatorya. Potencialuno solucia shay ovla legalizipe e phuvyake procesesko vastipea e Kroacia thay Makedonia sar misal.

Bare familie kola ulavena yekh kher arakhlona e pandar maybare problemenca. Akaya sotuacia ovela pandar may phari sar o sebepi e na theripasko e socialune kherengo thay investipasko ko akava umal. O komune musay te theren lista e familiengi kolenge manglape phiko thay te den komunaki phuv vash socialune khera. Si yekh gendo e problemengo kola raportisale pe relacia e infrastruktura, sar si akcesi pe piipasko pani, publikune dromengo dudyaripe thay ilegalune bushtenge thana.

Kotar evaluipaske raportya, dikhyola kay o autoritetya thay donatorya ko lokaluno thay centraluno niveli pozitivitetea diskriminena e iranden e kehrengenge puqipea, start up biznisenca thay yaver phikodeipe, so kerela yekh ulavipe mashkar o irande thay o savahtune dizune.

3.4 Sastipasko dikhipe

3.4.1. Komunake Mangipyengi Evaluacia pe Sastipasko Dikhipe

Graqanica mekhla e sastipaski sekcia quqi, thay odoleske si ulavdi kotar BMA analiza e umalesko vash sastipasko dikhipe.

a) Sastipaske dikhipaske proyektya

Desar e Jakovaka komunako, sah partneriteteske komune raportinde implementime proyektya ko sastipasko dikhipe ko trin nakhle bersha. Vaksinacia thay/ose janglaripaske vazdipaske aktivitetya sine maybut dikhle aktivitetya (raportime kotar Lipyani, Fush Kosova, Ferizayi, Istogi thay Obiliqi). Maybut, sistematikune sastipaske kontrole sine implementime ani Ratyoriguni Mitrovica thay Istogi. O komune Fushe Kosova thay Obiliqi raportinde mobilune vizite ko khera. Aktivitetya vash familiako planiripe raportisale ano Istogi thay Obiliqi. Janglaripaske aktivitetya ani higiena thay sastipaski edukacia raportisale kotar o Lipyani, Ferizayi thay Istogi.

Niyekh partneriteteski komuna na raportingya leipe e EU fondaciengo thay/ose yaver donatorendar (desar e Obiliqeska komunako koya lela fondacia kotar o OSCE) vash sastipaske dikhipaske

proyektya. Numay o komune Lipyani (pashe 150 qhavore), Fushë Kosova (pashe 200) thay Ferizayi (pashe 1600) shay dende yekh pashutno gendo e romane benefiterengo.

b) Sastipaske mediatorya aktivuno ko romano komuntieti

O Komune sar Fush Kosova thay Obiliqi si pe sherunipe e listako vash maybaro gendo e aktivune sastipaske mediatorengo aktivune ko romano komuntieti, po panj ani sakoya. Lipyani thay Ferizayi silen po trin mediatorya. Jakova thay Istogi silen po yekh mediator.

b) Sherune lokalue departamentya vash sastipaske puqipya

Komunako Centro vash Familiako Sastipe thay Departamenti vash Sastipe thay Socialuno Shukaripe lepardile sar sherune departamentya vash sastipaske puqipya.

c) Adresipe e sastipaske dikhipaske puqipyengo ko lokaluno nivei

Duy partneriteteske komune (Fush Kosova thay Obiliqi) raportinde kay sastipaske dikhipasko puqipe nashti te adresingyol ko lokaluno niveli, soske o sastipasko dikhipe na perela talo komunake kompetence.

d) Komunake kapacitetya pe hramipe thay implementipe e sastipaske dikhipaske projektengo

Desar e Istogeska komunak, sah yaver komune raportide kay manglape olenge kapacitetesko avzdipe pe hramipe thay implementipee sastipaske dikhipaske projektengo. Istogi raportingya kay silen shukar jando medicinako stafi kova lela treningya ko akava puqipe, palo sah, kapacitetesko vazdipe vash hramipe e projekt propozalengo si shukar alo.

Generalipea

Baziripea pe evaluaciake raportya, partneriteteske komune dikhyola kay silen shukar ledeipe e sastipaske dikhipaske mediatorenca aktivune ko romano komuniteti. Raportisalo kay keripe buti e mediatorenca shay laqharla e komunikacia mashkar o komunake autoritetya thay romano komuniteti. Tikno gendo e komunake partnerengo dikhena sastipasko puqipe sar centraluno puqipe vash politika thay akcia. O yaver partneriteteske komune dikhyola kay na si sigurine so shay kerna ko lokalun niveli vash te adresinen sastipaske dikhipaske servisya vash romano komuniteti.

3.4.2. Komuniteteske Mangipyengi Evaluacia vash Sastipasko Dikhipe

a) O sherune puqipya

O pharipya kola prezentisale kotar o komuniteteske reprezentya si grupime ko trin buhle kategorie.

Nanipe e saslaripasko thay sastipaske dikhipaske servisengo: komuniteteske reprezentya raportinde kay o nanipe e saslaripasko si seriozuno puqipe. Akalestar desar, sastipaske dikhipaske centre na si pe pashipe e komuniteteske beshipaske thanengo thay daykhver na silen specializime doktoren pe buti. Pe yani vaht raportingyola kay si nanipe e sastipaske dikhipesko vash regularune kontrole, maybut vash komuniteteske juvla (missal, ginekologikune, mamografia thay yaver) thay na dengyona khereske vizite vash seriozune nasvale kola nashti te ingargyon ko sastipaske centre.

Diskriminacia thay sastipaske centre: komuniteteske reprezentya raportinde diskriminacia ko sastipaske centre. Akava manifestingyola prekal neglighenca thay an fer tretmani e romane komunitetesko, thay ko nesave sure o sastipaske centre kola si pe pashipe e romane mahalengo sar "romengo sastipasko centro".

Informaciako ulavipe: komuniteteske reprezentya raportinde kay si nanipe e sastipaske dikhipaske broshurengo thay yaver informacie phanglo e sastipea kova dengyola romane komuniteteske,

specifikipea ko sure kana o roma vastinena o paraleluno srbyuno sastipasko sistemi. Desar akalestar, pe ayni vaht raportingyola kay si teluno gendo e sastipaske dikhipaske mediatorengo kola shay te lokyaren informaciengo ulavipe thay komunikacia mashkar komuniteti thay komunake autoritetya/sastipaske dikhipaske institucie, reflektivuno pe sure e romengo kola vastinena Kosovako sastipasko sistemi.

b) Institucionaluno respodipe sikavdo prekal investipe ose aktiviteti

Komuniteteske reprezentya raportinde hari sure e aktualune investipasko ose aktivitetengo kola lelife kotar relevantune komunake insitucie ko umala prezentime may tele:

- Khereske vizite vash qhavorengi vaksinacia
- Neonatalune khereske vizite vash neve biyame qhavore
- Ikalipe e bukyatar e medikalune stafesko sar o sebepi e neglizhencako direct paciantya e romane komunitetesko¹⁵

c) Mangipyra/rodipyra e romane komunitetesko

Harnipea:

- Te dengyon ilaqya bizo pokipe vash o pacientya kola silen seriozuno/hronikuno nasvalipe
- Keripe shayutno e sistematikune mobilune kontrolengo bizo pokipe
- Treteripe e diskiminaciako thay fer treteripasko
- Sastipaske servisya te pven shayutne pe pashipe e thanengo kote jivdinela o romano komuniteti
- Ingaripe e doktorengo specialistya pe pashipe e thanengo kote jivdinela o romano komuniteti
- Khereske vizite vash kronikune nasvale
- Te ovel manglo gendo e sastipaske dikhipaske medoatorengo kola shay sigurinena kay o romano komuniteti lela e mangli sastipaske dikhipaski informacia

d) Pharipyra pe rezlizipe e mangipyengo/rodipyengo

Harnipea:

- Nanipe e finansiengo tay aplikipe e proviziako vash esencialune medikamentya kotar Sastipaski Ministria
- Nanipe e finansiengo kotar e komuna thay nanipe e politikune interesesko
- Anglokrisipe kotar sastipaske dikhipasko stafi direct o romano komuniteti
- Nanipe e publikuna phuvyako vash vazdipe e sastipaske dikhipaske centrengo
- Paraleluno sastipaske dikhipasko sistemi (missal administrimo kotar o Beogradi)

e) Potencialune solucie

Harnipea:

- Deipe e vaksinake servisengo pashe e thanengo kote jivdinela o romano komuniteti
- Kurkoske vizite kotar o saslarne thay/ose mobilune sastipaske klinike
- Janglaripe vash na-diskriminacia vash sastipaske deipaske butikerne thay janglaripe vash raportipe e diskriminaciako vash komuniteti
- Shayutnipe e specializime doktorengo kola shay lokipea te resn ko romano komuniteti
- Butyaripe vash sastipaske mediatorya

---

¹⁵ Sar raportisalo ani Fushë Kosova.

- Temelipe e komunake fondesko vash deipe e sastipaske servisengo vash manusha kola lena socialuni asistancia
- Regularuno monitoripe e sastipaske dikhipaske deyutnengo kotar komunake autoritetya ko puqipya e diskriminaciako thay neglizhipasko

Generalipea

Nanipe e ilaqengo thay/ose na shaibe e pokipasko vash medikamentya ose medikaluno tretmani maybut qalavena mayphure komuniteteske jenen, qhavore thay hronikune nasvale. Desar akalestar, nanipe e pensiengo thay medikalune pensionime baziripea pe hronikuno nasvalipe si yekh mahatno sastipasko puqipe. Ko than e medikalune pensiengo, temelipe e komunake fondesko vash deipe e sastipaske dikhipasko thay ilaqya vash o manusha kola lena socialuni asistancia shay ovla baro bajako pe adresipe e sherune pharipasko ko sastipask dikhipe vash romano komuniteti. Nanipe e informaciako thay mediatorengo pokipe kotar e komuna si mahatne puqipya phanglo e sastipaske dikhipa e romane komunitetesko.

Romane komuniteteske jene but ver diskrimininyola kotar o stafi e sastipaske dikhipasko ko verver forme, yekh phengya kay o romane juvla na sine dikhlarde ano iniciative vash sastipaske servisya sar si mamografiako testi. Janglaripaske kampanye musay te kergyon andar o komuniteti thay sastipaske butikerne musay te halon o sure e diskriminaciako. Akaya siautacia kergyola may phari kotar o nanipe e sastipaske centrenge, specializime doktorengo ko thana kote jivdinela o romano komuniteti. Potencialuno harne vahtuni solucia si mobilune sastipaske klinikake servisya, ji na vazdingyola o sastipaske dikhipasko centro.

3.5 Inkluzia/Sahastaripe

3.5.1. Komunake Mangipyengi Evaluacia ani Inkluzia

a) Socialuno yekhipe thay inkluziake proyektya

Numay ratyoriguni Mitrovica thay Ferizayi raportinde kay implementisale proyektya vash socialuno yekhipe thay inkluzia ko nakhle trin bersha. Ani Mitrovica pe ledeipe e NGO PRAM implementisalo hramipe-drabaripasko projekti, jikay ano Ferizayi pe ledeipe e GIZ-ea implementisalo projekti vash promovipe thay zorakeripe e socialune servisengo. Graqanica thay Lipyani konsiderinena kay o romano komuniteti si shukar integrimo ko olenge respektivune komune.

Kotar sah partneriteteske komune, numay Fushë Kosova raportingya leipe e fondesko (EU thay na EU) vash socialuno yekhipe thay inkluziake proyektya, ini soske na raportinde kay implementinde ayeka proyektya.

b) Sherune lokalune departamentya vash socialuno yekhipe thay inkluziake puqipya

Sherune komunake departamentya vash socialuno yekhipe thay inkluzia raportisale kay si o Departamenti vash Polyengo Yekhipe, Departamenti vash Socialuno thay Sastipasko Shukaripe, Ofisi vash Komunitetya thay Iranipe, Centro vash Socialuni Buti, Ofisi vash Manushikane Hakaya thay Departamenti vash Edukipe.

c) Adresipe e socialune yekhipasko thay inkluziake puqipya ko lokaluno niveli

Fushë Kosova thay Obiliqi konsiderinena kay socialuno yekhipe thay inkluziake puqipya shat kotoripea te adresingyon ko lokaluno niveli. Lipyani raportingya kay socialuno yekhipe thay inkluziake puqipya shay te adresingyon lokalipea.

d) Komunake kapacitetya pe hramipe thay implementipe e socialune yekhipasko thay inkluziake proyektengo

Numay o Lipyani raportingya kay silen kapaciteti te hraminen thay implementinen socialune yekhipaske thay inkluziake proyektya. O yaver partneriteteske komune raportinde kay silen nanipe e kapacitetengo thay/ose manushikane resursengo. Anipe ji pe segregacia e romane komunitetesko tali yustifikacia ke ekzistipasko e paralelune sistemasko, Obiliqi raportingya kay socialuno yekhipe thay inluzia vash o roma na perela talo komunake kompetencie.

Generalipea

Baziripea pe evaluipaske raportya, nanipe e proyektengo thay komunake aktivitetesko pe socialuno yekhipe thay inkluzia e romengi si bazirimo pe halovipe e partneriteteske komuengo kay na si diskriminacia thay kay o romano komuniteti si shukar integrimo ko amalipe, thay ko disave dsure si pozitivipea diskriminimo.

3.6 Agrokultura

4.6.1. Komuniteteske Mangipyengi Evaluacia ani Agrokultura

a) Sherune puqipya

O pharipya kola prezentisale kotar komuniteteske reprezentya grupisale ko duy buhle kategorie.

Nanipe e phikodeipasko: komuniteteske reprezentya raportinde nanipe e subvenciengo sar sheruno problem vash angazhipe ani agrokultura. Ko sure kana si shayutne o subvencie, o kriteriya si but uqe. Desar akalestar, nanipe e alatengo vash agrokultura raportisalo sar puqipe vash agrokultura.

Diskriminacia: komuniteteske reprezentya raportinde diskriminacia koya sila efekti pe bi shaibe e bikinipasko e agrokulturake produktengo. Shay phanglo e solduy puqipyenca, si nanipe e intereseko vash butikeripe ani agrokultura.

b) Institucionalun respdipe sikavdo prekal investipe ose yaver aktiviteti

Komuniteteske reprezentya raportinde kay relevantune komunake institucie ofertinde subvencie numay o kriteriya sine but uqe.

c) Mangipya/rodipya kota ro romano komuniteti

Harnipea:

- Te theren phikodeipe pe evolviripe e agrokulturake biznesesko
- Te tiknaren o kriteriya vash subvencie ko lokaluno thay centraluno niveli
- Te theren phuv thay shukar (theripaske/barvaipaske) dokumentya

d) Pharipya vash pheripe e mangipyengo/rodipyengo

Harnipea:

- Uqe kriteriya vash grantya thay subvencie ani agrokultura vash romano komuniteti
- Stereotipya e populaciako direct o roma
- Telune/na inkluzia e komuniteteske jenenge ko alosaripaske panelya vash subvencie
- Nanipe e phuvyako, dokumentaciako thay informaciako vash agrkulturake programya

e) Potencialune solucie

Harnipea:

- E komuna te del ashutipe grantenca, subvencienca thay alatenca
- Ministria thay Komune te telaren o kriterya
- Te phikiingyon farmerya kola silen phuv pe kiriya
- Better pay and normal working hours in line with the labour law
- Te qhivgyon romane reprezentya no alosaripaske panelya vash grantya thay subvencie
- O komuniteti te kerel yekh databaza e sah romengo kola si angazhime ani agrokultura
- Mayshukar informaciako ulavipe thay phikodeipe vash romano komuniteti kotar komunake autoritetya
- Alosaripe e barvalipasko/dokumentaciake puqipasko vash e phuv

Generalipea

Baziripea pe evaluaciake raportya, si harne sure kana o roma silen piri phuv ko ruralune thana. Istogeski komuna si yekh missal kote o romane familie silent hay kerena buti pe piri agrokulturauni phuv. Phuvtyako theripe si odoleske ini problem vash romano komuniteti kay te angazhingyol ani agrokultura. Desar akalestar, si raportimo mangipe vash agrokulturake alatya. Sezonako butikeripe (ko shuzharipaske servisya) raportisalo kay sile efekti ani agrokultura soske o nilay si o vahti kana solduy mashkar khuvena. Vash sezonaluni buti ani agrokultura, raportisalo kay butyake ore si but luge, butikeripaske kondicie si kishle thay o benefitya si but tikne.

Ko sure kote si phuv thay interesi vash agrokultura, o kriterya si but uqe vash romano komuniteti. Telaripe e kriterengo, treningo thay informaciako ulavipe shay laqharla sine e situacia. Vash odola komuniteteske jene kola si angazhime ani agrokultura, diskriminacia thay anglokrisipe telarela o shaibe e bikinipasko e olenge produktengo.

3.7 Fondyengo kedipe

3.7.1. Komunake Mangipyengi Evaluacia vash Findenge Kedipyu

a) Fundeske Vazdipasko kapaciteti

Sah komune vash kolenge raportingyola raportinde kay manglape lenge kapacitetesko vazdipe cvash fondyengo kedipe. Lipyan thay Obiliqi dena fondyengo vazdipe lokalune kompanienge.

Fondyengo kedipe raportisalo kay perela andar komunake kompetence.

b) Sherune lokalune departamentya vash fondengo kedipe

O lokalune departamentya mandatime vash fondengo kedipe si Departamenti vash Bujeti thay Finansie, Departamenti vash Publikune Servisya, Departamenti vash Agrokultura, Departamenti vash Ekonomikuno Evolviriopie, Departamenti vash Urbanizmo thay Komunake sherunesko Ofisi.

Generalipea

Baziripea pe evaluaciake raportya, komunake autoritetya silen kishlo janipe vash fondyengo kedipe. Akalestar desar, raportinde kay olenge manglape kapacitetes vazdipe ko umal e proyekteske hramipasko, implementipe thay raportipe.

3.8 Yaver

3.8.1. Komunitetenge Mangipyengi Evaluacia pe Yaver

a) Sherune puqipya

Vash analizako sebepi, o pharipyu prezentime kotar o komuniteteske reprezentya grupisale ko shtar buhle kategorie.

Civiluno registripe: komuniteteske reprezentya raportinde nanipe e dokumentaciako thay registraciako vash irande qhavore sar mahatno puqipe. Qhavore kola si biyame avri e Kosovatar thay nikana registrime, na silen biyanipaski certifikata thay na silen skolake dokumentya.

Kulturake aktivitetya: mahatne puqipy vash komuniteteske reprezentya ko umal e kulturake aktivitetengo sine nanipe e phikodeipasko vash terne ko kulturake thay sporteske aktivitetya, nanipe e kulturake garavipasko. Phanglo akalea, ko nesave thana na si komuniteteske centre kote kulturake aktiviettya shay te len than.

Infrastruktura: komuniteteske reprezentya raportinde yekh gendo e puqipyengo phanglo e infrastruktura. Sherunipea, nanipe e asfaltime dromengo thay dromeske dudyaripasko, phanipe ano pani thay elektrikuni energia (dikhlaripea vi elektrikako pokipe), nanipe e parkengo thay nanipe e anglokosluipaske centrenko ko ruralune thana, ilegalune bunishtenge thana ko pashipe kote jivdinela o komuniteti, na si alokime than vash manusha kola pharavena kashta, thay ko nesave thana, nanipe e akcesesko ko limorya.

Informatcia thay komunikacia: nanipe e phikodeipasko vash lokalune radio programya vash komunitetya si yekh mahatno puqipe¹⁶. Desar akalestar, Si raportimo nanipe e komunikaciako thay informaciake ulavipasko e komunake autoritetenca.

b) Institucionaluno respodipe mothavdo prekal investipe ose aktiviteti

Komuniteteske reprezentya raportinde disave sure e aktualune investipasko ose aktivitetesko lelo kotar relevantune komunake institucie ko umala prezentime may tele:

- Autoritetya thay BRO kerena buti pe civiluno registripe e romane qhavorengo
- Nesave ilegalune bunishtenge thana shuzhargyona kotar lokalune autoritetya
- Pe yekh suro, komunake autoritetya kerde yekh lekanipe e KEDS-eate vazdingyol yekh elektrikuno transformer vash te laqhargyol o akcesi pe elektrika

c) Mangipy/rodipy e romane komunitetesko

Harnipea:

- Te registringyon sah o qhavore kay ten a mekhlon avri skoluipasko sistemi
- Te shuzhargyon thay adikergyon bunishtenge thana so may sig shay
- O terne te oven aktivune ko kulturake thay sporteske aktivietetya
- Te asfaktingyon thay te dudyargyon o droma
- Te ovel akcesi pe piipasko pani, kanalizacia thay elektrikuno sistemi
- Maybut aktivitetya pe garavipe e romana tradiciako thay kulturako

d) Pharipy pe pheripe e mangipyengo/rodipyengo

Harnipea:

- Individualya kola benefitinena kotar bunishtengo reciklazhako biznesi
- Politikuno bimangipe e komunengo te lenpe e problemea thay nanipe e finansienko
- Nanipe e anglokosluipaske centrenko thay finansie vash vazdipe e anglokosluipaske centrenko
- Komunako bimangipe te lenpe infrastrukturake problemenca

e) Potencialune solucie

Harnipea:

---

¹⁶ Radio programi pe romani qhib ani Graqanica si yekh pozitivuno misal.

- O komune te oven may efektivune pe ledeipe e CRPK-a thay UNHCR-ea ko puqipya e civilune registripasko
- Komunake autoritetya te anen shukar solucie vash ilegalune bunishtenge thana
- Komunake autoritetya te alokinen than vash manusha kola pharavena kashta
- E komuna te dedikinel fondi vash kulturake thay sporteske aktivitetya, muzikake instrumentyia, thay te azhutinel ko ayeka aktivitetya
- Komunake autoritetya te den than vash komunitetesko radio
- Te angazhinyon maybut mediatorya vash o puqipe e civilune registripasko, komunikacia e komuna thay informaciako ulavipe
- Komunake autorotetya te den than vash konuniteteske centrya
- Komunake autorotetya te vazden angloskoluiipaske centre ko ruralune thana
- Akcesi pe pani, kanalizaciako thay elektrikuno sistemi

Generalipea

Baziripea pe evaluipaske raportya, leipe e infrastukturake problemenca kolenca arakhlola o romano komuniteti si yekh mahatno puqipe kova musay te konsideringyol kotar o komunake autoritetya. Civiluno registripe vash irande roma shay vazdla e shansa vash skolako registripe. Komunake autoritetya musay te angazhinyon thay finansinen promovipe e kulturake aktivitetengo, ko akava umal theripe e komuniteteske radio stanicako shay te ashutinel pe garavipe e kulturake barvalipasko thay informaciake ulavipasko.

4. Rekomandipya

O Evaluipasko Raporti dela o bazikuno dikhipa vash o kapacitetya thay mangipya e romane komunitetngo thay beneficiake komunengo e ROMACTED programesko ani Kosova. Ko vahti kana akava raporti hramisalo, sah ohto komune sinele pere LAP-ya e evolvirime bujetea, palo sah, numay trin kotar ohto kerde bujetesko planiripe vash o bersh 2019; kote o yave rkomune mothavnde o interesi pe shaipya vash alokipe e fondyengo vash aktivitetiya kola ingarna direct implementipe e olenge LAP-yengo pe avipe. Avutno ledeipe thay monitoripe e partneriteteske komunengo shay ka sikavel te sine kay akava gendo yaveringyola pe avipe, numay shay dikhyola ini kana avla e agorutni data vash impelementipe e LAP-engo, kola ka oven o rekomandipya thay sigestie kotar komunaki rig phanglo e implementipe e respektivune LAP-engo.

Ko centraluno niveli, baziripea pe sekondarune informacie, o Evaluipasko Raporti arakhla kay Strategiaki implementacia "aqhola durutni" kotar o pheripe e dikhlarde aktivitetengo, sherunipea sar nanipe e politikune mangipasko, nanipe e finansiarune thay manushikane resursengo vash progresesko monitoripe, thay na shukar koordinacia kotar lokalune thay centralune institucie. O sheruno drom vahs efektivuni implemmentacia, koordinipe thay monitoripe e Strategiako shay oval efektivuno funksionipe e KAK-engo ko partneriteteske komune, thay bujetesko planiripe thay alokipe vash samkova identifikimo prioriteti.

Ani Ksova thay may buhle, ROMACTED partneriteteske komune, yaver mahatne rodlaripya kerde kotar UNDP thay UNICEF sikavena baro quqipe mashkar o roma thay na-roma ko aspekti e manushikane kapacitetengo thay amaterialuno shukaripe, thay zoralo quqipe ko materialuno ulavipe, edukacia, butyako trego, sastipe thay kherenge puqipya. E situacia ovela pandar may phari ktoar o nanipe e konsultaciake mehanizmengo kola zi bazirime ko komuniteti, ose kote ayeka mehanizmya ekzistinena, ulavipe e roengo, tokenizmo, inkluzia e numay disavengo thay duyriguno bipakyavipe mashkar o romano komuniteti thay publikune institucie. Yekh gendo e Komuniteteske Evaluaciake Raportengo publikime ktoar OMIK sikavena kay o romano komuniteti arakhlola e bizoralipea, umlavipe, pesimistikuno pratsav direkt e avutni perspektiva, nashalipe e payavipasko, nanipe e kapacitetesko thay korkore kapyavipasko. O lokalune autoritetiya, pe yaver drom, na pakyana pe shaipya e shukar dialogesko e romane komunitetea, na silen janipe vash romani kultura thay tradicia, slen but proyektya kola si phangle e romenca, ose silen limitimo kapaciteti thay janipe vash te implementinen kotleipaski/participativuni demokracia.

Vastipea o arakhipya kotar KME thay KMKE, yekh gendo e relevantune rekomandipyengo thay kritikalune puqipiyengo kola qalavna e romane komunitete identifikisale ko umal e edukaciako, butyaripasko, sastipasko dikhipa, kherengo puqipe, agrokultura thay civiluno registripe. Akava procesi pe ayni vaht identifikingya kapaciteteske vazdipaske mangipya vash komunake autoritetiya thay komuniteteske reprezentya, thay te sine kay adresingyola adekvatipea shay rezultinla pe zorakerdo kotleipe e romane komunitetesko ko lokaluno guvernipe ani Kosova.

O Rekomandipya thay Kritikalune Dikhipya kola dendile may tele evolvirisale e resipea kay te ashutinen KAG thay IBG te fokusinen poro ledeipasko fokusi pe som keripe buti vash te adresinen o puqipya kola si relevantune vash romano komuniteti, kola shay rezultinena pe general laqharipe e shukar guvernipasko thay zorakeripe e romane komunitetesko ko lokaluno niveli.

Edukipe

Sar prezentisalo ko kotoar 4, Romano komuniteti arakhlola buderune pharipyenca ko umal e Edukaciako. Yekh baro gendo e socio-ekonomikune politikune faktorengo aqhavela e rmane komunitete kay te resel may uqe kolektivune edukaciake rezultatya thay resipya.

Vash te adresingyon o sistematikune pharipya ano umal e edukaciako vash romano komuniteti, bizo ulavipe ko sah ROMACTED partneriteteske komune, o reprezentya kotar KAG kharde vash e afirmativuni akcia vash **telaripe e kriterengo** vash romane siklovne vash **skolako registripe** (sah nivelya dikhlaripea vi angloskoluipe) thay **universiteteske stipendie**. Telaripe e aplikipaske kriterengo vash romano komuniteti shay te rezultinel pe bayardo efekti vash o romane siklovne kay te nakhen so maybut ani skola thay te ashutinel olen pe agoripe e edukaciako.

Sar konkretuni akcia, registripe e romane komuniteteske siklovnengo shay te benefitinel kotar **inkluzia e romane komunitetesko ani MEST eski decisia** te registringyon sakova bersh po panj siklovne kola na pherena o kriterya vash registripe ani sakoya mashkarutni skola ani Kosova.

Telaripe e kriterengo vash universiteteske stipendie vash romane siklovne thay keripe e kuotake sistemisko shay te ashutinel pe **maripe e efektengo e pelarda ekonomikuna situaciako** e romane komunitetesko so aqhavela e romane komunitete te agorinel universitaruni edukacia.

Pe yaver drom, si nanipe e langlaripasko mashkar o romane dadalarya vash te halon o mahatnipe e qhavorenga edukaciako, maybut janglaripe pe mekhipe e qhayenga edukaciako. Ko akava umal, MEST, musay te promovinel e edukacia mashkar romane komunitetya prekal janglaripaske kampanye – aktiviettya kola si dikhlarde ani Strategia.

Butyaripe

Sari si raportimo kotar KAG thay phikodendo koatr ankete kola ule kotar UNDP thay UNICEF, butyaripe vash o roma si qalavdo koatr e diskriminacia ko publikune thay privatune sektorya, teluno edukipe thay kapacitetya, thay nanipe e institucionalune phikodeipasko vash tikne biznesya. Pe nanipe e may adekvatune politkune akciengo, o roma luyarena te oven angazhime ko sesonalune butya ko publikune thana vash but hari kompenzacia thay bizo butyako siguripe.

Vash te laqhagyol romane komuniteteski butyaripaski situacia, qhivdile angle yekh gendo e politikune reformengo. Mayangle, o romano komuniteti rodela **o implementipe e 10% buzyatipaske kuotake sistemisko vash komunitetya**. Akaya politika shay te ashutinel e romane komunitete te nakhavel e diskriminacia thay stigma kola arakhnape, e laqahrde akcesea pe butyaripe ko publikune thay privatune sektorya. Vash akaya politikuni akcia te ovel suskesuni, butyaripaske sistemiski kuota rodla tang monitoripe thay saknsionipe vash odola kola phagna ola.

Edukacia thay zanatesko treningo buderipea qalavna e romengo butyaripe. O rekomandipe sit e dengyon **lugevahtune butya vash o roma e treningenca ani buti**.

Komunake autoritetenge dengyola godi te sikaven politikuno mangipe thay o mangle finansie vash te evolvirine yekh **institucionaluno phikodeipasko paketi** vash romano komuniteti vash te phikoingyon praktikake keripaske shaipya, zanatesko treninigo, qhivipe pe buti thay subvencie vash tikne biznesya (dikhlaripea juvlen ano biznisi). Yekh phikodeipaski skema, o centralune autoritetya shay te phikoinen e lokalune nivele deipea pherune fondaciengo phikodeipe vash te ashutingyon o komune kola respektinena butyaripaska kuotako sistemi thay te theren yaver politike vash romengo butyaripe.

Pe koordinacia e komuniteteske mediatorenca thay/ose komunake sevalutnenca vash romano komuniteti, komunake autoritetya manglape te **laqharen e komunikacia prekal koya shay te ulaven informacie vash butyaripaske shaipya** vash romano komuniteti ko olenge respektivune komune. Pe yaver drom, romane komunitetya manglape te oven proaktivune pe rodipe e butyake shaipyengo kotar relevantune lokalune institucie.

Kherengo puqipe

Ani Kosova, o romano komuniteti si ulavipea qalavdo kotar o nanipe e barvalipasko thay barvalipaske dokumentengo. O romano komuniteti jivdinela ko khera kola silen kinipaski kontrata numay na silen barvalipaske thay kadastreske dokumentya. Nanipe e dokuemntaciako si yekhe sherune sebependar kay o roma nashti te len grantya ose yaver sorta e phikodeipaski vash kherengo keripe kotar o donatorya.

O repomandipe vash adresipe e kherenge puqipasko vash romane komunitetya ko may sahasardo drom sit e phiravgyon omisalya e **Kroaciako thay Verdoliguna Makedoniako pe phuvyake barvalipaske legalizaciako procesi vash romane khera**. Legalizipasko procesi direktipea qalavela o romoane khera prekal o laqharipe e jivdipaske kvalitetesko thay mayshukar akcesi ko komunalune resursya, sar si prekal o lokyaripe e yekhipasko vash o maylugo investipe.

O komune musay te theren e lista e familiengi kolenge manglape phiko, ose kola silen baro gendo e manushengo kote jivdinena ose kishlo kher thay te den komunako thay phuvyako ose finansiaruno phikodeipe vash **socialune kherengo investipaske projektya** ko thana kote jivdinela o romano komuniteti. Investipe ani infrastruktura shay te bayarel o akcesi ko piipasko pani, publikuno dromengo dudyaripe thay yaver servisiam odoleske direktipea laqharla o kvaliteti e dizunenge jivdipasko.

Truyali mez e ROMACTED beneficiake komunenca musay te facilitingyol kay te treterinel akava mahatno puqipe e detalime adresipea kote shay te identifikingyon o mangle khereske puqipaske reforme thay politike thay o som te prppozingyon centralune guvernipaske vash implemenatcia.

Sastipasko dikhipe

Sar raprtingyola kotar UNICEF BMA, Romano komuniteti arakhlola e zorale yaveripyenca kana komperingyola e na romane komunitetea ko sah umala e sastipaske dikhipasko. KAG-eske reprezentya raportinde vi nanipe e saslaripasko, ko nesave sure, diskriminacia ko sastipaske centre thay nanipe e informaciake ulavipasko sar seriozune puqipya kola qalavna e romane komunitete ko sastipasko umal.

Rekomandingyola kay ROMACTED partneriteteske komune te konsiderinen **sastipasko dikhpe sar centraluno puqipe vash politika thay akcia** pe inkluzia e romane komunitetesko.

Ko than e medikalune benefitengo, temelipe e komunake fondesko vash **deipe e sastipaske dikhipasko vash manusha kola lena socialuno ashutipe** shay te ovel baro bajako angle pe adresipe e sherune pharipyengo ko sastipasko dikhipe vash p romano komuniteti.

Vash te laqhargyol e komunikacia thay te lokyargyol o ulavipe e informaciako kova si phanglo e sastipaske dikhipea mashkar e komuna/sastipaske autoritetya thay romano komuniteti, rekomandingyola te **angazhingyon komuniteteske mediatorya**. E lista e esencialune medikamentengo si bipenjardi vash buderi e romane komunitetesko. Informacia pe esencialune medikamentyengi lista thay akcesi pe ilaqya bi pokipe musay te dengyol e komuniteteske pe yekh urgentuno drom.

Inkluzia/Sahastaripe

Sar si pe arakhipya e KMKE, sah ROMACTED partneriteteske komune sikavde o mangipe vash kapacitetesko vazdipe vash hramipe thay implemenatcia e projektengo vash socialuni inkluzia thay yekhipe. E yustifikacia vash akava si bazirimi pe nanipe e kapaciteetsko thay/ose manushikane resursengo.

O rekomandipe si kay te temelinyon **sahastarde kapaciteteske vazdipaske programya kola atargetinena komunake ofisen** kolenge perla kay te hraminen thay implementinen socialune yekhipaske thay inkluziake proyektya. Ayeka kapaciteteske vazdipasko programi shay te dikhlarel traningo vash komunake sevalutne vash verver droma thay alatya vash socialuno, ekonomikuno thay politikuno kotorleipe e marginalizime grupengo, bujetipe thay, projekteski implementacia, monitoripe thay raportipe vash socialune inkluziake proyektya.

Fondyengo vazdipe

Baziripea pe KMKE arakhipya, komunake autoritetya silen kishlo janipe vash te lenpe fondyenge vazdipea, sar o sebepi e nanipasko e kapacitetesko thay/ose manushikane resursengo. Desar akalestar, IBG kotar sar ROMACTED partneriteteske komune raportinde o mangipe vash kapacitetesko vazdipe ano umal e projekteske hramipasko, implementacia thay raportipe.

O rekomandipe si kay te kergyol yekh **kapacitetesko vazdipasko programi kova targetinla komunake ofisen** kolenge perla kay te lenpe fondeske vazdipaske projektenca vash o proyektya kola targetinena e romane komunitete. E specifikune interesea, ROMACTED partneriteteske komune rodirinde kapacitetesko vazdipe pe akcesi e IPA fondyengo.

4.1. Kritikalune dikhipya

Baziripea pe KMKE thay KME arakhipya, thay vash o sebepi e akale Evaluaciake Raportesko, trin sherune limitipake dikhipya kolaaqhavena e pheruni inkluzia e romane komunitetesko ko sah aspektya e socialune jivdipasko ani Kosova identifikisale may tele.

Ekonomikuni situacia e romane komunitetesko

Yekh sheruno pharipe vash pheruni inkluzia e romane komunitetesko ani Kosova si e **ekonomikuni situacia. O efektya e pervade ekonomikuna situaciako e romane komunitetesko shungyona maybut ani edukacia.** Sar o sebepi e finansienge naktheripasko, romane siklovne nashti te nakhen, nesave yaveripyenca ko disave komune, sah o nivelya e edukaciako kotar anglo skoluipe ji pe univesiteti. Kinipe e skolake materialesko anela pandar maybaro pharipe pe ekonomikuni situacia e romane kherengo. Akaya situacia pe iranipe rezultinela pe bayaripe e skolake mekhipasko ko primaruno thay sekondaruno niveli, thay bishaipe e romane siklovnengo kay te agorinen olenge universitarune studie.

Pe yaver drom, **edukacia si yekh e sherune puqipendar kay qalavela o butyaripe e romane komunitetesko.** Sar o sebepi e pervada ekonomikuna situaciako, o terne roma manglape te mekhen e skola thay te irangyon pe arakhipe e aktivitetengo kola anena love vash te ashutinen olenge familien, so kreiringya yekh na qautno sensi kay o romane terne na si interesime pe dukacia thay zanatesko treningo. Pe akaya situacia, Romano komuniteti aqhola limitime shansenca vash suksesuno khuvipe ko butyako trego ani Kosova, sar o sebepi e sistematikune disavantazhengo kolenca arakhnape sar o sebepi e ekonomikuna situaciako.

Teluno institucionaluno kapaciteti

Rashtraki administracia ani Kosova vazdingyola e phikodeipea kotar mashkarthemutne partnerya vash 20 bershaka akana. Akaya luyardi reforma sila res pe temelipe e godorne thay demokratikune instituciengo ani Kosova, ko centraluno thay lokaluno niveli. O angazhipe vash vazdipe e institucionalune kapacitetesko sikavena but harno progresi. Palo sah, thay sar sinteza kotar o arakhipya e KMKE raportengo, o **institucionalune kapacitetya e rashtraka administraciako ani Kosova vash evolviripe thay implementipe e suksesune politikengo kola silen res pe pheruni inkluzia e romane komunitetngo ko sah aspektya e socialune jivdipasko ani Kosova, si tikne.**

Akalestar desari, buderi politike ko lokaluno niveli na pashona e politikenca ko centraluno niveli thay kontra.

Pe fakti, kapaciteteske vazdipasko mangipe si general iranipaski informacia kola dende sah ROMACTED partneriteteske komune ko vahti e KMKE. Lokalune institucie sikavde o klaro mangipe vash olenge kapacitetengo vazdipe ko fondengo vazdipe thay hramipe e politikengo/programengo vash romane komunitetski inkluzia thay sah e dizunengi ko generali.

Nanipe e bujetesko ano LAP-ya

Aktualipea, **numay duy kotar total 8 ROMACTED partneriteteske komune kerde bujeteski alokacia vash o bersh 2019 ko olenge respektivune LAP-ya. Ko centrlauno niveli, na si klaro bujetesko alokipe vash implementacia e aktivitetengi kola avena kotar e Strategia, thay ji akana, na ulo niyekh fondesko alokipe vash Strategiaki implementacia.** Palo sah, o raportipe e GOSHR vash Strategia, dela e tabela e bujeteske harjipea e respektivune lenyake ministriengo kola nakhena maydur e strategiaka implementaciatar.

Ini soske, kerdile dikhle angazhipya vash phikodeipe e romane komuniteteski socio-ekonomikuni thay politikuni inkluzia, pandar but aqhola te kergyol. Akale dromea, manglape yekh may zoralo institucionaluno dedikipe vash te laqhargyol o shukar guvernipe ko praktikune drama thay te promovingyol romane komunitetesko zorakeripe ko lokaluno niveli ani Kosova.

ROMACTED pe sig dikhipe KOSOVA

O ofisialuno lansiripe e ROMACTED programesko ani Kosova kerdilo ko 31to mayi 2018 sar kotor e Evropaka Uniake thay Evropake Konkileske bajakengo ko Mesmeriguno Balkani thay Turkia. Akale suroa parafisalo Lekanipasko Memorandumi ohto komunena: Jakova, Graqanica, Ratyoriguno Mitrovica, Lipyani, Fushe Kosova, Ferizayi, Istogi thay Obiliqi.

E akcia si ko-ordinimi thay monitorimi kotar Evropake Konkilesko Ofisi ani Prishtina pe tang ledeipe e Advancing Together, sar phikodeipaski organizacia, kontakt thavd vash Kosova thay ekipa e lokalune facilitatorengi thay ekspertengi.

Sar kotor e bajakengo vash kapaciteetngo vazdipe e lokalune autoritetengo thay komunitetengo vash o procesi e programeska implementaciako, organizaisale shtar uorkshopya vash "Kotorleipasko Lokalune Strategiuno Planiripe" mashka ro qhona April thay may 2018 ko benefitipaske komune kote lele kotor o Komuniteteske Akciake Grupe thay Institucionalune Butikeripaske Grupe. O uorkshopi fokusisalo ko ROMACTED metodologikune bajakya e implementaciako.

Desar akale uorkshopengo, benefitipaske komunenge dendilo vi:

- Uorkshopi vash "Principya thay Alatya vash butikeripe e romane komunitetnca ko lokalunno komuniteti" – Aprili 2019;
- Treningo vash "Menajipe e Proyekteske Ciklesko" – Yuni 2019;
- Traeningo vash "Promovipe thay Garavipe e Juvleng Hakyengo ani Kosova" – Novembri 2019;
- Uorkshopi vash "Evropaka Uniaki finansiaruni asistancia vash lokalune autoritetya – Anglo somjenipasko Asistenciako Instrumenti" (IPA) – Januari 2020.

Godideipaske Grupako kedipe adikerdilo ko yuni e bershesko 2019, anipea khetane e reprezenten kotar lokalune autoritetya, sar vi centralune thay mashkarthemutne akteren.

Kerdilo yekh sahasardo Kapacitetesko thay Mangipyengo Evaluipe ko bersh 2018, agorimo ko bersh 2019, thay prezentimo verver akterenge kola si kotor e programesko.

4 bajakya e ROMACTED Metodologiako

BAJAKO 1: GATISARIPE E PROCESESKO

ROMACTED mayangle prezentisalo komunake sherunenge kote on sigurinde olengo dedikipe vash general obyektiva e programeski. O duy maymahatne ROMACTED implementipaske mehanizmya – Komuniteteski Akciaki Grupa (KAG) thay Institucionaluni Butikeripaski Grupa (IBG) – ofisialipea temelisale ko ohto komune ko anglune trin masek e bershesko 2018. Duy komune temelinde IBG e komunake sheruneska decisia, yaver e anavipea. Resipea kay te ovel mayshukar akcesi pe programi, yekh pheruni KAG temelisali ano Yanyevako gav komuna e Lipyaneski. O mashkarutno gendo e romane komuniteteske jenengo kola lena kotor ko KAG si 8 (2-3 juvla pashipea). Komunake sherune deleginde komunake kontakt thavda kolengi rola sine crucialuni pe komunikacia e lokalune target grupenca.

BAJAKO 2: EVALUIPE E MANGIPYENGO THAY PRIORITARIZIPE

Resipea kay te evalingyol e aktualuni situacia thay te prioritarizingyon o mangipy e komunitetesko thay komunengo, Kapacitetengo thay Mangipyengi Evaluacia kerdili thay kompletisali ko bersh 2018. Identifikipe thay prioritarizacia e mangipyengo thay kapacitetengo maydosna vastisale vash adresipe e puqipyengo ko Som Kedipy e benefitipaske komunenca (KAG thay IBG).

Lokalune Akciake Planya vash "Integripe e Romane, Ashkalyune thay Egipqanyune komunitetengo" si ko sah ohto koune. O akcie kola thovdile ko LAP-ya si pe pashipe e komuniteteske mangopyenca, o vahtesko periodi si pe pashipe e ROMACTED programeske lugipea, thay o planya aprovisale kotar o lokalune asamble. Odoleske, ROMACTED konsideringya o butikeripee aktualune LAP-yenca thay phokodeipe e olenge aktivipasko thay implementaciako.

Desar akalestar, Lokalune Akciake Planya, luge vahtune komunake planya ko kapitalune proyektyako benefitipaske komune sine monitorime thay phiravde. KAG jene prezentinde hramimo mangipe vash inkluzia e infrastrukturake projektengo, kova pe iranipe rezultinde pe inkluzia e projektengo vash laqharipe e infrastrukturako ko romane mahale ko komunako pkani ko dosna periodi e bershesko 2018. Projektya vash kanalizacia, paneske cevya, dromesko dudyaripe thay dromengo lqharipe implementisale ko bersh 2019 ko nesave benefitipaske komune (Obiliq thay Ferizay).

BAJAKO 3: ADOPTIPE E SOM AKCIAKE PLANESKO

Duy ciklya e Komunake Taskforcak Grupako (KTG) kedipyengo adikerdile som e KAG thay IBG ko phto komune. Sar kotor e komuniteteska mobilizaciako thay zorakeripasko, KAG jene lele e rola e prezentipasko e prioritarizime mangipyengo IBG-eske thay te diskutinen olenca. Duy puqipy lelele kotar kotar o komune ko unifikimo pratsav. ANgluno puqipe si phanglo o stipendie vash universitaruno edukipe, thay o duyto, praktika vash o aktualune studentya. Phanglo e angluna, Obiliqi kerdy revizia e Komunaka Regulativako vash Stipendiye thay dikhlargya afirmativuni akcia vash romane studentya. Yaver komune, baziripea pe pratsav thay androne procedure, ose leel decisia te den universiteteske stipendie vash vash romane siklovne (ohto ani Fushe Kosovaki komuna, shtar ano Istogi; yekh ano Lipyani) ose si ano procesi te len decisia vash stipendiengo deipe. Phangloe praktikake shaipyenca ko publikune institucie, benefitipaske komune ofertinde yekh gendo e praktikenge shaipyengo (2 ji 5) vash aktualune romane studentya. Aplikacie kotar interesime studentya ajukergyona ani sakoya komuna. Desar akalestar, KTG kedipy inicinde disave yaver akcie kola khetane dikhlile kotar komuniteti thay komuna sar may tele:

- Radio programi pe romani qhib inicisalo ani Radio Graqanica. O programi adikergyola yekh ver ano kurko;
- Bilateralune kedipy adikerdile ano Lipyani thay Graqanica resipea kay te reslol e solucia vash deipe e transportesko vash mashkarutna shkolake siklovne ani Yanyeva;
- Akcia kerdili kotar Ali Ibra mahala ani Jakova prekal komuniteteski mobilizacia pali iniciativa kotar komunaki kontakt thavd. ROMACTED dengya 100 kapuqya vash volonterya kola lele kotor ani akcia;
- Yekh gendo e komuniteteske mangipyengo vash specifikune komuniteteske mangipy adresisalo lokalune thay centralune institucienge;

- O puqipyva vash ambientesko garavipe thay siguripe diskutisale thay lelile akcie missal mangipe/deipe e bunishtenge kantengo thay janlaripe vash ambientesko garavipe ko romane mahale;
- Sistematikune sastipaske kontrole vash romane juvla ko komunake sastipaske centre kerdile ani sakoya komuna.
- O revidimi Komunaki Regulative vash Stipendie ani Obiligeski komuna koya dikhlargya afirmativuni akcia vash romane studentya lelili sar shukar praktika kote o yave rkomune inkuraisale te revidinen ini pere regulative. Yaver komune, umlavipea pe olengo pratsav thay andrne procedure, ose decisinide te den universiteteske stipendie vash roane studentya ose si ko procesi te decisenen te den stipendie.
- Tematikune kedipya vash diskutipe e barvalipaske hakayengo organizisale thay lokyardile kotar komunake autoritetya thay romane komunitetya ko benefitipaske komune.

BAJAKO 4: FINANSIPE THAY PROYEKTENGI IMPLEMENTACIA

Disave benefitipaske komune (Obiligi, Jakova thay Lipyani) alokinde fondya vash implementipe e Lokalune Akciake Planengo ko olenge respektivune komune. Ji akana yave rkomune na planirinde forndya vash implementipe e planengo, so reprezentinla yekh general aqhavipe vash impelementipe e politikake dokuemtengo phanglo e romengi inkluzia. Prekal regularune kedipya e lokalujne insitucienca thay spefcifikune treningenca vash o mahatnipe e romana inkluziako, Romano-godorno finansipe qhivdilo ko angluno plani e komunake sevalutnengo.

Sah kotorleipaske komune aplilinde vash ROMACTED tikne grantengi skema thay enya proyektya aktualipea implementingyona.

Sinergie thay ledeipe

▮ Ministria e Lokalune Guvernipaska Administraciako (MLGA) – pheruni sinergia evovlirisali phangloe kapaciteteske vazdipea e lokaluna administraciako missal principia e shukar guvernipasko, roenci socialuni inkluzia, projektesko cikli t.y. O Ledeipe buhlardilo e Ministria vash o indikatorya e Komunalune Performansako. Specifikuno indikatori kerdilo kotar ROMACTED, baziripea pe formati thay Ministriake paramentrya, thay pe pashipe e ROMACTED obyektivenca. Akava indikatori ulavdilo e Ministria vash konsideripe;

▮ Ministria vash Edukipe Skencia thay Tehnologija (MEST) – sinergia kerdili vash phikodeipe ani edukacia, sherunipea pe anipe e krisengo vash administrativune instrukciengo tay/ose afirmativune akciengo vash inkluzipaske politike ko komunako niveli;

▮ Ofisi vash Komuniteteske Puqipyva andar Sherune Ministresko Kabineti (OKP) lelilo kan vash ledeipe phanglo e projektenca kola si phangle e komunitetea e ROMACTED komunenca. Pe ayni vaht, temelisale sinergie pe koordinacia e puqipyenca kola si phangle e romenca ko polikengo niveli;

▮ Roma Versitas Kosovo (RVK) – ledeipe thay phikodeipe e panjta ediciako e Filmeske Festivallesko Rolling ani Prishtina. Akava ovipe kediongay bkhetane filmeske producenten kotar romani thay na romani origina kola promovinde e romani kultura thay historia. Ano festivali lele kotor yekh baro gendo e interesime grupengo kotar ververutne profilya. Desar akalestar, e organizacia Roma

Versitas, temelisali e koordinacia vash informaciako kedipe vash o gendo thay profili e studiripasko e romane sutentengo ko sah benefitipaske komune. Studentenge liste e detalime informacienca ulavdili kotar e Roma Versitas. Yekh resipasko kedipe e potencialune studentenca kerdilo ko nesave ROMACTED komune som e organziacia Roma Versitas;

▮ UNDP ReLOaD – informacial ulavdili thay koordinisali e respektipea UNDP ReLOaD granteski aplikaciaki procedura vash duy komune, dkhlaripea vi Romane BRO vash o procedure e aplikaciaka procedurako. Temelisali e praktika e regularune koordinaciake kedipyengi mashkar duy programya;

▮ Ministria vash Agrokultura Vesha thay Ruraluno Evolviripe (MAVRE) – temelisalo ledeipe phanglo e agrokutlurake grantenca vash tikne fermerya. O kharipe koordinisalo e Yaverune Ministrea resipea kay te ulavgyon informacie ko potencialune romane farmerya. ROMACTED identifikingya thay ulavgya e informacia e farmerenca;

▮ Peace Corps – Phikodeipaski ekipa khardili te prezentinel o ROMACTED programi ko yekh treningesko ovipe vash 6to kohorti e Peace Corps volonterengo ani Kosova. Palo akava ledeipe, yekh Peace Corps volonteri ingardilo ani romani organizacia vash te ashutinel e BRO Bram vash trin masekuno periodi vash kapacitetengo vazdipe thay deipe e ashutipasko vash siklipe e anglikana qhibyako;

▮ Organizacia vash Siguripe thay Ledeipe ani Evropa (OSLE) – temelisali ko-ordinacia thay ledeipe vash puqipya phanglo e romenca specifikea e Departamntea vash Manushikane Hakay thay Komunitetya. Pa aktivitetengo koordinipe, OSLE-sko satfi kotar o regioni khardilo te len ktoor ko Som Kedipyta mashkar KAG thay IBG e benefitipaske komunengo. Desar akalestar, OSLE-sko kharipe vash Nilayuni Skola ulavdilo mashkar terne KAG jene. Nesave olendar lele kotor ani skola, koya sinela resipe te promovinel mashkar regionaluno ledeipe thay vazdipe e profesioanlune janipyengo e terne politkune ekspertengo;

▮ Mashkarthemutni Butikeripaski Organziacia (MBO) – kotorleipe ano uorkshopi vash o phanipe e proyektesko vash “Promovipe e Shukar Butyaripaske Shaipyengo vash Terne Roma, Ashkalie thay Egipqanya ani Kosova”. ROMACTED-esko Komuniteteske Mangipyengi Evaluacia ko umal e butyaripasko prezentisalo ano uorkshopi. O arakhipya kotar MBO thay ROMACTED sine som, thay pe yekh drom validinde o evaluipe kerdo ano komune kola silen KAG. Yekh pheruno vasnipe kotar ROMACTED eski rig sine o “potencialune solucie” kola dendile ktoar o korkoro komuniteti, sah e obyektivea te inkuraingyol e mobilizacia thay motivipe kotar o komuntieti vash problemesko alosaripe;

▮ GIZ-esko proyeki vash Kapacitetesko Evolviripe ano Bazikuno Edukipe (CDBE) – ko-ordinaciake butya fokusisale ko trin som benefitipaske komune, e informaciake ulavipea thay aktiviteteya phanglo e projektea;

▮ Advancing Together (ROMACTED-eski Phikodeipaski Organizacia) – Evolvirisale Sinergie thay evolvirisalo ledeipe e Dokumentaciake thay Kulturake Centroa e germaniake Sinti thay Roma vash 75to Bersh e Romane Genocidesko. Edukaciako thay komemoraciako ovipe “Dikh He Na Bister” adikerdilo ano Krakooq thay Auschwitz, Polska, thay kedingya khetane ROMACTED KAG thay IBG jene kotar benefitipaske komune thay yekh gendo e terne romengo kola reprezentinde e Kosova;

▮ Romane Ashkalyune thay Egipqanyune Juvlengi Rafin (RAEJR) – kontribinde olenga eksperiza pe kvash divuno treninigo e romane juvlenca. Akaya sinergia buderipea kontribuingya pe informaciengo ulavipe thay bayaripe e janipasko e legalune ramesko vash promovipe thay garavipe

e juvlenge hakayengo pe generali. Akaya ekspertiza shay vastingyola pe avutne aktivitetiya phanglo e juvlenga;

■ Fushe Kosovako (2018) thay Lipyanesko (2019) komunakoe sheruno lele e poqin "May romane pashutne dizake sherune" vash romengo integripe ano rami e proyektesko "Som iniciativa vash zorakeripe e romane civilune amalipasko e romane komunitetesko ko Mesmeriguno Balkani thay Turkia", implementimo kotar Rafin ERGO thay Roma Active Albania. ROMACTED-eski phikodeipaski ekipa aktivipea sine angazhimi pe inkuraipe e lokalune akterengo te aplikinen vash e poqin.

COVID-19 akcie:

Mothaven o akcie kola lele ano rami e programesko, preferimo sit e mothaven vash sakoya komuna ulavipea.

Pe tentipe vash te adikergjol e pandemia thay te siguringjol kay may qalavde familie andar eomane komunitetya ko ROMACTED benefitipaske komune na si mekle pale pe respodipe e COVID-19, ROMACTED ani Kosova koordiningya o aktivitetiya e komunake autoritetenca (LA), Komuniteteske Akciake Grupe (KAG) thay mashkarthemutne organizacie (MO). O general evaluipe ano tereni sikavgya kay e situacia ko romane mahale qhivela romane komuniteten ko mayuqo reziko kotar infekcia COVID-19. Phanglo akalea, ROMACTED lela o avutne akcie ani sakoya partneriteteski komuna qhivipea ani mapa o general phikodeipe dendo kotar komuna thay yaver organizacie (mashkarthemutne thay themutne) thay baziripea pe mangipe e pherune phikodeipasko.

Ferizayi – Pe ledeipe e Roma Versitas Kosovo, 61 may qalavde familie (pashe 350 individyenca) lele habaske thay na habaske paketya ko shtar romane mahale (Sallahane, Halit Ibishi, Koxe Xoxe thay Dubravako gav). Desar e paketengo, 700 maske thay 700 rukavice dendile ko sah shtar mahale. Komunake emergentune shtabya dende transporti vash ulavipe thay KAG jene sine kotor akalesko.

Fushë Kosovë – Konsideripea kay e komuna sinela kapacitetya te del kosideruno habe thay na habaske paketya desar e phikodeipasko dendo kotar lokalune thay mashkarthemutne organizacie, ROMACTED phikoingya shtar may qalavde familie (24 individya) habaske thay na habaske paketenca. May dosna, palo evaluipe kay e sastipaski komponenta na sine dikhlardi kotar but organizacie thay sine e maybare mangipyendar vash may qalavde familie e kronikune nasvalipyenca, enya individya lele pokipe vash te uqharen medikamentyengo kinipe vash yekh masek.

Jakova – E sinergia kreirimi e EK anti-doskriminaciako projekti, 130 may qalavde familie (650 individyenca) ka phikoingyon habaske thay na habaske paketyenca kola jivdinena ani mahala Ali Ibra (Kolonja). E komuna ka del transporti e latengo thay KAG jene ka keren o ulavipe.

Graqanica – Ko maseka marti thay yuni, habaske thay na habaske pakentya dendile vash 21 familie (105 individya) vash romane thay na romane komunitetya thay disabe albanyune thay srbyune qalavde familie. Desar akalestar, 150 maske thay rukavice dendile romane familienge ani Graqanica thay gav Preoce. Komunako emergentuno shtabi dende o transporti, thay o ulavipe kerdilo kotar komunako kontakt personi thay KAG jene.

Istog – Qalavde familie identifikisale ko trin gava (Veric, Srbobran, Gurrakoc) thay Istogeski komuna. 22 qalavde familie (110 individya) lele habaske thay na habaske pakentya ko masek marti

thay yuni. Desar akalestar, 250 maske thay 250 rukavice dendile ano komuniteti. Materialesko ulavipe kerdilo kotar ROMACTED kontakt personi thay KAG jene.

Lipyani – Ko karantinako vahti ano gav Yanjeva, 70 qalavde familie (350 individya) ashutisale habaske than na habaske paketenca. 50 familie sine roma, 10 familie sine albanya thay 10 kroatya. Desar akalestar, 300 maske thay 300 rukavice dendile e familienge ano gav Yanyevo thay 300 maske thay 300 rukavice dendile romane komuniteteske ani komuna Lipyan.

Ratyoriguni Mitrovica – Ani romani mahala 35 juvlenge khera (170 familie) ashutisale habaske thay na habaske paketenca dikhlaripea vi disave juvlane esencialune sheya. Desar akalestar, 300 maske thay 300 rukavice dendile familienge ani romani mahala, thay 300 maske thay 300 rukavice dendile romane familienge ani mahala 2 Korriku. O transporti thay ulavipe ashutisalo ktoar komunako emergentuno shtabi thay KAG jene.

Obiliq – Pe ledeipe e Roma Versitas Kosovo, 40 qalavde familie (160 individya) ashutisale khetane ano gav Plemetina. Buderer e familiendar sine irande manusha kotar trinto rashtrre thay regioni. Komunako emergentuno shtabi dengya transporti thay ashutingya o ulavipe e KAG jenenca.

ROMACTED harnipea Lokaluno

Anav e komunako: Ferizayi

Komunako sheruno: Mr Agim Aliu

ROMACTED Kontakt Personi: R Selim Marevci (kabinetesko shefi) thay R Elbasan Osmani (sevalutno vash Evropako Integripe)

ROMACTED facilitatori/ya: Jehona Xhaferi

Uebqham e komunaki: <https://kk.rks-gov.net/ferizaj/>

Historiati:

Ko mayi e bershesko 2018, parafisalo Memorandumi e Halovipasko mashkar Evropako Koncili thay Ferizayeska komunako sheruno. ROMACTED kontakt personi alosardilo kotar komunako sheruno vash te del ashutipe thay lokyaripe vash programeski implementacia ko lokaluno niveli.

Komuniteteski Akciaki Grupa (KAG), Institucionanluni Butikeripasi Grupa (IBG) thay Komunaki Taskforcaki Griupa (KTG) ofisialipea temelisale ani Ferizayeski komuna ko bersh 2018.

1. Lokalune dokumentya gatisarde andar ROMACTED:

- Operacionaluno godideipasko lil vash Institucionaluni Butikeripaski Grupa – Marti 2018
- Operacionaluno godideipasko lil vash Komuniteteski Akciaki Grupa – Marti 2018
- Komunake Mangipyengi Evaluacia – Septembri 2018
- Komuniteteske Mangipyengi Evaluacia – Septembri 2018
- Qhivipe e akterengo ani mapa – Septembri/ Oktobri 2018

2. Edukipe:

- Universitarune stipendie planiringyona te dengyon ko bersh 2020;
- Komunaki Regulativa vash stipendie incisali vash revizia thay dikhlaripe e afirmativuna akciako vash studentya kotar romane komunitetya;
- Yekh truyali mez vash janglaripe e aqhavipasko e skolake mekhipasko organizaisalo kotar Edukaciako Departamenti thay OSLE pe pashipe e tikne grantengi komunitetesko proyekti thay Lokaluno Akciaki Plani. KAG jene pe auni vaht lele kotor pe diskusia;
- Proyekti vash "Mashkarkhuvipe thay aqhavipe e skolake mekhipasko e romane qhavorengo ano primaruno edukipe" so som finansimo kotar e Komuna thay ROMACTED tikne grantengi skema.

3. Butyaripe:

- Trin studentya angazhisale ko praktikake programya: duy ko ofisi e komunake sherunesko vash komunitetya, thay yekh ko komunako butyaripasko ofisi.

4. Kherengo puqipe thay barvalipe:

- 504 romane khera identifikisale kotar Komunako Ofisi thay Iranipe kolenge manglape formaluno registripe;
- Adikerdilo kedipe e romane komunitetea thay relevantune departamentenca vash te diskutingyol vash barvalipaske hakaya.

5. Investipe ko infrastrukturake proyektya (asfaltipe, kanalizaciako sistemi thay elektrika):

- Dromesko laqharipe kerdilo ani mahala Salahane thay Dubrava;
- Tenderipasko procesi vash asfaltipe ano drom Halit Ibishi ajukergyola te kompletinyol ko bersh 2020;
- Kanalizaciake sistemsko renovipe kerdilo ani mahala Salahane thay Dubravako gav;
- Dromengo dudyaripe kompletisalo ani mahala Halit Ibishi thay gav Dubrava.

6. Kultura:

Ko bersh 2018 MuralFest buhlardilo ani romani mahala (Sallahane) angluni ver vash muraleski tema e "Toleranciaki".

7. Ambienti:

- Bunishtengo kedipe thay aqhavipe e kreiripasko e bunishtenge thanesko ano gav Dubrava;
- Shuzharipe e lenako Nerodimka ano gav Dubrava.

8. Kapacitetesko vazdipe:

O tele hramime ovipya adikerdile:

- Uorkshopi pe Kotorleipasko Lokaluna Strategiako Planiripe (efta KAG thay shov IBG kotorleyutne) – Mayi 2018;
- Treningo e lokalune autoritetenca pe "Principya thay Alatya vash Romani inkluzia ko lokaluno niveli" (duy IBG kotorleyutne) – Aprili 2019;
- Treningo e KAG tay IBG vash Menajipe e Proyekteske Ciklesko (trin KAG thay trin IBG kotorleyutne) – Aprili/Mayi 2019;
- Uorkshopi e ternenca ani platforma www.ndreqe.com thay interaktivuno mapipe e dizunenge mangipyengo/rovlarinyengo (duy KAG kotorleyutne) – Oktobri 2019;
- Treningo vash legaluno rami e polyenge yekhipasko (23 kotorleyutne ano totali) – Novembri 2019;
- Uorkshopi pe instrumenti vash (IPA) Anglo Akcesipaski Asistencia (IBG 3 kotorleyutne) – Januari 2020.

Deskripcia e Komuniteteska Akciaka Grupako (gendo e KAG, grupaki struktura, pashutno gendo, polyengo balance, kedipyengo gendo, thy.):

KAG temelisalo ko marsi e bershesko 2018. O pashutno gendo e jenengo si trin, kolendar yekh si juvli. E grupa kedla khetane ternen, irande, komuniteteske lideren, thay reprezenten kotar romane civilune amalipaske organizacie. KAG arakhlola duy ver ano masek.

Deskripcia e Institucionalune Butikeripaska Grupako (grupaki struktura/komunake servisya ose departamentya kola lena kotor, pashutno gendo e kotorleyutnengo, polyengo balansi, kedipyengo gendo thy):

IBG temelisali ko aprili e bershesko 2018. E grupa kergyola kotar komunake departamentya thay institucie kolengi buti si relevantuni e romane puqipyenca. O pashutno gendo e kotorleyutnengo si panj, kolendar duy si juvla. E grupa arakhlola duy ver ano masek.

Deskripcia e Komunaka Taskforcaka Grupako (grupaki struktura, pashutno gendo e kotorleyutnengo, kedipyengo gendo thy):

KTG anla khetane IBG tha KAG, sar vi yaver relevant institucie. O pashutno kotorleyutnengo gendo si enya, kolendar shtar si juvla. E grupa arakhlola duy ver ano masek ose kana manglape.

Ekzistinla Som Akciako Plani? (adoptimo mashkar KTG jene, pashipea konsideripea o mangipyay thay prioritetya identifikime kotar komuniteti thay dende Lokalune Koncileske/Sheruneske vash aprovipte):

Lokaluno Akciako Plani¹⁷ egzistinla? (maybuhlo dokumenti ko komunako niveli, koleske akcie si pe pashipe e Strategia pe centraluno niveli):

ROMACTED vasingya o ekzistime Lokalune Akciake Planya vash Romengi Integracia ko lokaluno niveli konsideripea kay:

- a) o Lokaluno Akciako Plani aprovisalo kotar lokaluni asamblea;
- b) iklola kotar e Strategia vash Inkluzia e Romane thay Ashkakyune Komunitetengo ko Kosovako Amalipe 2017-2021;
- c) phikoinena e implmentacia e akciengi ko lokaluno niveli;
- d) korespondinena e komuniteteske mangipyenca baziripea pe mangipyengi evaluacia kerdi kotar ROMACTED.

ROMACTED Komunaka Taskforcaka Grupake kedipyay ofertinde platforma vash revizia e komuniteteske prioritetenengo kola korespondinena e imlementacia e Lokalune Akciake Planesko. Akala umala lelile pe konsideripe: edukipe, sastipe thay socialuno shukaripe, butyaripe, ambienti, kherengo puqipe thay barvalipe, thay ROMACTED tikne grantya vash komuniteteske proyektya.

---

¹⁷ Te sine kay o programi kontribuingya pe kreiripe thay revizia e LAP, ruyjinatumen mothaven. Ko nesave sure, na sine mangipe te adoptingyol Som Akciako Plani ulavipea, numay te revidingyol LAP e komuniteteske mangpyenca thay prioritetenca.

Lista e projektengi kola kerdile thay finansisale ano rami e programesko, sar vi odola kola kerdile kotar o kontributi e Programesko numay finansisale kotar yaver resursya:

Proyekti vash "Mashkarkhuvipe thay aqhavipe e skolake mekhipasko e romane qhavorengo ko primaruno edukipe" sis om finansimo kotar e Komuna (60%) thay ROMACTED tikne grantengi skema (40%). O projekti uqharla shtar primarune skole e konisderune gendoa e romane qhavorengo.

Sinergie temelime ko lokaluno niveli:

- Koordinaciako kedipe akterenca vash programya/proyektya kola si phangle e romenca adikerdilo ko Oktobri 2018;
- OSCE lela kotor ko KTG kedipe ko Avgusti 2019;
- Ledeipe e MuralFest-a rezultingya pe murali vash "Tolerancia" kerdo ani romani mahala Sallahane.

ROMACTED harnipea Lokaluno

Komunako anav: Fushë Kosova

Komunako sheruno: R Burim Berisha

ROMACTED Kontakt personi andar komuna: R Muhamet Xhigoli (sevalutno e barvalipasko)

Email: Muhamet.Xhigoli@rks-gov.net

ROMACTED facilitatori/ya: Burhan Gashi

Komunaki ueb qham: <https://kk.rks-gov.net/fushekosove/>

Historiati:

Ko mayi 2018, Lekanipasko Memorandumi parafisalo mashkar Evropako Koncili thay Fushe Kosovako komunako sheruno. Alosardilo yekh ROMACTED komunako kontakti kotar komunako sheruno vash te del ashutipe thay lokyarel o implementaciako procesi ko komunako niveli.

Komunitetesi Akciaki Grupa (KAG), Institucionaluno BUTikeripaski Grupa (IBG) thay Komunaki Taskforcaki Grupa (KTG) ofisialipea temelisale ani Fushe Kosovaki komuna ko bersh 2018.

1. Lkalune dokuemntya gatisdarde andar ROMACTED:

- Operacionaluno godedeipasko lil vash Institucionaluni Butikeripaski Grupa – Marti 2018
- Operacionanluno godideipasko lil vash Komunitetesi AKciaki Grupa – Marti 2018
- Komunake Mangipyengi Evaluacia – Avgusti 2018
- Komunitetesi Mangipyengi Evaluacia – Septembri 2018
- Qhivipe e akterengo ani mapa – Novembri 2018

2. Edukipe:

- Ko bersh 2019 e komuna dengya finansiaruno phikodeipe ohto universiteteske romane studentenge. O som ka oven konsiderime ini vash o bersh 2020;

- Ko bersh 2019 e komuna dengya finansiaruno ashutipe vash shov mashkarutna shkolake siklovne;

- E komuna konsiderinela te revidinel e komunaki regulative vash universiteteske stipendie ko bersh 2020 dikhlaripea e afirmativuni masa;

- Finansiaruno phikodeipe vash transporti vash romane univeristeteske studentya konsideringyola vash o bersh 2020;

- O puqipe e diversitetesko ani primaruni skola Selman Riza dikhlagyola khetanipea kotar Edukipasko Departamenti thay Komuniteti andar o rami e ROMANCTED programesko. O shaibe ka dikhlol ko bersh 2020;

- Duy studentya sine angazhime ko praktikako programi; yekh andar Komunako Ofisi vash Komunitetya thay Iranipe, yejh ko Komunako Departamenti vash Socialuno Shukaripe.

3. Sastipe thay Socialuno Shukaripe:

- Ko bersh 2018, sine intervencie kotar mobilune sastipaske ekipe ko romane mahale 28 thay 29. O intervencie fokusisale ko qhavorengo vaksinipe.

4. Abienti:

- O mangipe kotar KAG vash bunishtengo than ani mahala 28 qhivdilo angle kotar lokalune autoriteti. O than ji akana shushardilo disave ver, numay manglape yekh may zorali solucia vash te aqhavyol te ovel bunishtengo than.

5. Kherengo puqipe thay barvalipe:

- Yekh kedipe e romane komunitetenca thay relevantune departamentenca adikerdilo vash te diskutingyol pe puqipya e barvalipaske hakayengo.

6. Investipe ani infrastruktura (asfaltipe, kanalizaciako sistemi thay elektrika):

- Disave mangipya qhivdile angle kotar KAG jene phanglo infrastrukturake proyektya. Sar rezultati, akala proyektya evolvirisale:
- Dromesko dudyaripe thay kanalizaciako sistemi ano drom Mineshari, konkretipea mahale 28 thay 29;
- Asfaltipe thay dromengo laqharipe ano drom Meshari, sar vi trin yaver droma.

7. Kapacitetesko vazdipe:

Adiekrdile o tele hramime ovipya:

- Uorkshopi vash Kotorleipaske Lokalune Planiripaske Strategie (panj KAG thay ohto IBG kotorleyutne) – May 2018;
- Treningo e lokalune autoritetenca vash “Principya thay Alatya vash romani inkluzia ko lokaluno niveli” (duy IBG kotorleyutne) Aprili 2019;
- Treningo e KAG thay IBG vash Menajipe e Proyekteske Ciklesko (trin KAG thay shtar IBG kotorleyutne) – Aprili/Mayi 2019;
- Uorkshopi e ternenca pe www.ndreqe.com platforma thay interaktivuni mapa vash dizunenge mangipya/rovlinya (duy KAG kotorleyutne) – Oktobri 2019;
- Treningo vash legaluno rami pe polyengo yekhipe (23 kotorleyutne pe totali) – Novembri 2019;
- Uorkshopi vash INstrumenti vash (IPA) Anglo-Akcesipaski Asistencia (duy IBG kototleyutne) – Yanuari 2020.

Deskripcia e Komuniteteska Akciaka Grupako (gendo e KAG, grupaki struktura, pashutno gendo, polyengo balance, kedipyengo gendo, thy):

KAG temelisalo ko marsi e bershesko 2018. O pashutno gendo e jenengo si shov, kolendar duy si juvla. E grupa kedla khetane ternen, irande, komuniteteske lideren, thay reprezenten kotar romane civilune amalipaske organizacie. KAG arakhlola duy ver ano masek.

Deskripcia e Institucionalune Butikeripaska Grupako (grupaki struktura/komunake servisya ose departamentya kola lena kotor, pashutno gendo e kotorleyutnengo, polyengo balansi, kedipyengo gendo thy):

IBG temelisali ko aprili e bershesko 2018. E grupa kergyola kotar komunake departamentya thay institucie kolengi buti si relevantuni e romane puqipyenca. O pashutno gendo e kotorleyutnengo si panj, kolendar duy si juvla. E grupa arakhlola duy ver ano masek.

Deskripcia e Komunaka Taskforcaka Grupako (grupaki struktura, pashutno gendo e kotorleyutnengo, kedipyengo gendo thy):

KTG anla khetane IBG tha KAG, sar vi yaver relevant institucie. O pashutno kotorleyutnengo gendo si ohto, kolendar trin si juvla. E grupa arakhlola duy ver ano masek ose kana manglape.

Ekzistinla Som Akciako Plani? (adoptimo mashkar KTG jene, pashipea konsideripea o mangipyra thay prioritetya identifikime kotar komuniteti thay dende Lokalune Koncileske/Sheruneske vash aprovipte):

Lokaluno Akciako Plani¹⁸ ekzistinla? (maybuhlo dokumenti ko komunako niveli, koleske akcie si pe pashipe e Strategia pe centraluno niveli):

ROMACTED vasingya o ekzistime Lokalune Akciake Planya vash Romengi Integracia ko lokaluno niveli konsideripea kay:

- a) o Lokaluno Akciako Plani aprovisalo kotar lokaluni asamblea;
- b) iklola kotar e Strategia vash Inkluzia e Romane thay Ashkakyune Komunitetengo ko Kosovako Amalipe 2017-2021;
- c) phikoinena e implmentacia e akciengi ko lokaluno niveli;
- d) korespondinena e komuniteteske mangipyenca baziripea pe mangipyengi evaluacia kerdi kotar ROMACTED.

ROMACTED Komunaka Taskforcaka Grupake kedipya ofertinde platforma vash revizia e komuniteteske prioritetengo kola korespondinena e imlementacia e Lokalune Akciake Planesko. Akala umala lelile pe konsideripe: edukipe, sastipe thay socialuno shukaripe, butyaripe, ambienti, kherengo puqipe thay barvalipe, thay ROMACTED tikne grantya vash komuniteteske proyektya.

Lista e proyektengi kola kerdile thay finansisale ano rami e programesko, sar vi odola kola kerdile kotar o kontributi e programesko numay finansisale kotar yaver resursya:

Proyekti vash "Phanipe e mahalako Meshari ko panesko thay kanalizaciako sistemi" sis om-finansimo kotar e Komuna (60%) thay ROMACTED tikne grantengi skema (40%). O proyekti ka kompletinel o aqhilo koton e mahalako koya aktualipea na sila kanalizaciako sistemi.

Sinergie kerde ko lokaluno niveli:

- koordinipasko kedipe e akterenca vash proyektya/programya kola phanglona e romenca adikerdilo ko oktobri 2018;
- OSCE lela koton pe KTG kedipya ko avgusti 2019.

---

¹⁸ Te sine kay o programi kontribuingya pe kreiripe thay revizia e LAP, ruyjinatumen mothaven. Ko nesave sure, na sine mangipe te adoptingyol Som Akciako Plani ulavipea, numay te revidingyol LAP e komuniteteske mangipyenca thay prioritetenca.

ROMACTED harnipea Lokaluno

Komunako anav: Gračanica

Komunako sheruno: R. Srdjan Popović

ROMACTED Kontakt Personi: R Leutrim Ajeti (Komunako ofisi vash komunitetya thay iranipe - KOKI)

ROMACTED fasilitatori/ya: Dejan Radivojević

Uebqham e komunaki: <https://kk.rks-gov.net/gracanice/>

Historiati:

Ko mayi e bershesko 2018, parafisalo Memorandumi e Halovipasko mashkar Evropako Koncili thay Graçanicaka komunako sheruno. ROMACTED kontakt personi alosardilo ktoar komunako sheruno vash te del ashutipe thay lokyaripe vash programeski implementacia ko lokaluno niveli.

Komuniteteski Akciaki Grupa (KAG), Institucionanluni Butikeripasi Grupa (IBG) thay Komunaki Taskforcaki Griupa (KTG) ofisialipea temelisale ani Jakovaki komuna ko bersh 2018.

1. Lokalune dokumentya gatisarde andar ROMACTED:

- Operacionaluno godideipasko lil vash Institucionaluni Butikeripaski Grupa – Marti 2018
- Operacionaluno godideipasko lil vash Komuniteteski Akciaki Grupa – Marti 2018
- Komunake Mangipyengi Evaluacia – Avgusti 2018
- Komuniteteske Mangipyengi Evaluacia – Avgusti 2018
- Qhivipe e akterengo ani mapa – Septembri/ Oktobri 2018

2. Edukacia

- Komunako sheruno dikhela o shaibe vash stipendiye vash studentya vastipea e subvencia vash finansiaruno phikodeipe;

- Mediatoriya ko umal e edukaciako planirisale prekal e komunaki aplikacia vash donacia. ROMACTED lokaluno eksperti ashutingya e komuna thay KAG som te aplikinen vash REF granti;

- Ka inicingyol yekh amandamenti ani komunaki regulativa vash stipendie koya ka dikhlarel afirmativuno pratsav.

3. Butyaripe

- Panj studentya sine angazhime ko praktikako programi: trin ko komunake yaverunesko ofisi, duy ko Komunako departamenti vash publikune servisya.

4. Kherengo puqipe thay barvalipe:

- Informaciake kedipya pe barvalipaske hakaya adikerdile mashkar romane komunitetya thay olenge respektivune komunake departamentya.

5. Investipe ani infrastruktura (asfaltipe, kanalizaciako sistemi thay elektrika):

- ALosakisali phuv vash o limorya ano gava Preoce, Livadje thay Graçanicaki komuna;

- Droengo dudyaripe ani drom "Slobodana Penezića" si talo konsideripe vash 2020.

6. Qhib thay kultura

- Radio programi pe romani qhib phikodeisalo kotar komunake sherunesk yaveruno vash desh masekuno periodi. Maydur, proyekti vash "Buhlaripe e informaciake thanesko vash medialuno programi pe romani qhib" evolvirisalo ko akav drom thay lela fondi kotar e komuna thay kotar ROMACTED tikne grantengi skema.

7. Agrokulturake subvencie

- Duy fermerya lele asistencia pe aplikipe vash subvencie vash grantengi skema ani Agrokulturaki Ministria. O decisive pe aplikacie pandar ajukergyona.

8. Fondengo vazdipe:

- Komunake autoritetya (IBG) thay komuniteti (KAG) phikodeisale kotar ROMACTED lokalune ekspertya te aplikinen vash REF inovativune grantya e proyektenca vash phikodeipe e primaruna edukaciako e romane qhavorengo.

9. Kapacitetesko vazdipe:

O tele hramime ovipya adikerdile:

- Uorkshopi pe Kotorleipasko Lokaluna Strategiako Planiripe (efta KAG thay shov IBG kotorleyutne) – Mayi 2018;
- Treningo e lokalune autoritetenca pe "Principya thay Alatya vash Romani inkluzia ko lokaluno niveli" (duy IBG kotorleyutne) – Aprili 2019;
- Treningo e KAG tay IBG vash Menajipe e Proyekteske Ciklesko (trin KAG thay trin IBG kotorleyutne) – Aprili/Mayi 2019;
- Uorkshopi e ternenca ani platforma www.ndrege.com thay [interaktivuno mapipe](#) e dizunenge mangipyengo/rovlarinyengo (duy KAG kotorleyutne) – Oktobri 2019;
- Treningo vash legaluno rami e polyenge yekhipasko (23 kotorleyutne ano totali) – Novembri 2019;
- Uorkshopi pe instrumenti vash (IPA) Anglo Akcesipaski Asistencia (IBG 3 kotorleyutne) – Januari 2020.

Deskripcia e Komuniteteska Akciaka Grupako (gendo e KAG, grupaki struktura, pashutno gendo, polyengo balance, kedipyengo gendo, thy.):

KAG temelisalo ko marsi e bershesko 2018. O pashutno gendo e jenengo si efa, kolendar yekh si juvli. E grupa kedla khetane ternen, irande, komuniteteske lideren, thay reprezenten kotar romane civilune amalipaske organizacie. KAG arakhlola duy ver ano masek.

Deskripcia e Institucionalune Butikeripaska Grupako (grupaki struktura/komunake servisya ose departamentya kola lena kotor, pashutno gendo e kotorleyutnengo, polyengo balansi, kedipyengo gendo thy):

IBG temelisali ko aprili e bershesko 2018. E grupa kergyola kotar komunake departamentya thay institucie kolengi buti si relevantuni e romane puqipyenca. O pashutno gendo e kotorleyutnengo si shtar, kolendar yekh si juvli. E grupa arakhlola duy ver ano masek.

Deskripcia e Komunaka Taskforcaka Grupako (grupaki struktura, pashutno gendo e kotorleyutnengo, kedipyengo gendo thy):

KTG anla khetane IBG tha KAG, sar vi yaver relevant institucie. O pashutno kotorleyutnengo gendo si enya, kolendar shtar si juvla. E grupa arakhlola duy ver ano masek ose kana manglape.

Ekzistinla Som Akciako Plani? (adoptimo mashkar KTG jene, pashipea konsideripea o mangipyay thay prioritetya identifikime kotar komuniteti thay dende Lokalune Koncileske/Sheruneske vash aproviye):

Lokaluno Akciako Plani¹⁹ egzistinla? (maybuhlo dokumenti ko komunako niveli, koleske akcie si pe pashipe e Strategia pe centraluno niveli):

ROMACTED vasingya o ekzistime Lokalune Akciake Planya vash Romengi Integracia ko lokaluno niveli konsideripea kay:

- a) o Lokaluno Akciako Plani aprovisalo kotar lokaluni asamblea;
- b) ikkola kotar e Strategia vash Inkluzia e Romane thay Ashkakyune Komunitetengo ko Kosovako Amalipe 2017-2021;
- c) phikoinena e implmentacia e akciengi ko lokaluno niveli;
- d) korespondinena e komuniteteske mangipyenca baziripea pe mangipyengi evaluacia kerdi kotar ROMACTED.

ROMACTED Komunaka Taskforcaka Grupake kedipyay ofertinde platforma vash revizia e komuniteteske prioritetenengo kola korespondinena e imlementacia e Lokalune Akciake Planesko. Akala umala lelile pe konsideripe: edukipe, sastipe thay socialuno shukaripe, butyaripe, ambienti, kherengo puqipe thay barvalipe, thay ROMACTED tikne grantya vash komuniteteske proyektya.

---

¹⁹ Te sine kay o programi kontribuingya pe kreiripe thay revizia e LAP, ruyjinatumen mothaven. Ko nesave sure, na sine mangipe te adoptingyol Som Akciako Plani ulavipea, numay te revidingyol LAP e komuniteteske mangpyenca thay prioritetenca.

Lista e proyektengi kola kerdile thay finansisale ano rami e programesko, sar vi odola kola kerdile kotar o kontributi e Programesko numay finansisale kotar yaver resursya

Proyekti vash "Buhlaripe e informaciake thanesko vash emdialune programya ani romani qhib" sis om finansirimo kotar e komuna (60%) thay ROMACTED tikne grantengi skema (40%). O projekti kontribuinla pe promovipe thay garavipe e romana qhibyako thay butikerla shtar roma (trin mursha yekh juvli).

Sinergie temelime ko lokaluno niveli:

- Ko-ordinipasko kedipe e akterenca vash proyektya/programya kola si phangle e romenca adikerdilo ano Oktobri 2018;
- OSCE lela kotor pe yekh e KTG kedipyendar ano Avgusti 2019;
- Sinergia temelisali e aplikacia e Ministriaki vash Agrokultura thay Vesha vash farmerenge subvencie – Septembri 2019;
- Temelisalo radio programi pe romani qhib pe tang ledeipe e Radio Graqanica.

ROMACTED harnipea Lokaluno

Komunako Anav: Jakova

Komunako sheruno: R. Ardian Gjini

ROMACTED Kontakt Personi: R. Armend Behluli (Sheruno e Komunake Ofisesko vash Komunitetya thay Iranipe)

ROMACTED facilitatori/ya: Mimoza Gavrani

Uebqaham e komunaki: <https://kk.rks-gov.net/gjakove/>

Historiati:

Ko mayi e bershesko 2018, parafisalo Memorandumi e Halovipasko mashkar Evropako Koncili thay Jakovaka komunako sheruno. ROMACTED kontakt personi alosardilo kotar komunako sheruno vash te del ashutipe thay lokyaripe vash programeski implementacia ko lokaluno niveli.

Komuniteteski Akciaki Grupa (KAG), Institucionanluni Butikeripasi Grupa (IBG) thay Komunaki Taskforcaki Griupa (KTG) ofisialipea temelisale ani Jakovaki komuna ko bersh 2018.

1. Lokalune dokumentya gatisarde andar ROMACTED:

- Operacionaluno godideipasko lil vash Institucionaluni Butikeripaski Grupa – Marti 2018
- Operacionaluno godideipasko lil vash Komuniteteski Akciaki Grupa – Marti 2018
- Komunake Mangipyengi Evaluacia – Septembri 2018
- Komuniteteske Mangipyengi Evaluacia – Septembri 2018
- Qhivipe e akterengo ani mapa – Septembri/ Oktobri 2018

2. Edukacia:

- Yekh lista e universitarune studentengi gatisardili kotar KAG, e sebepestar kay e komuna konsiderinela te ashutinel disave romane studenten stipendienca pe avipe;

- Komunako Ofisi vash Komunitetya thay Iranipe qhivgya angle e diskusia vash revizia e komunaka regulaciako vash stipendie ko komunako komiteti vash komunitetya.

3. Sastipe thay Socialuno Shukaripe:

- Medikalune kontrole vash komuniteteske juvla inicisale ktoar o Departamenti vash Sastipe thay phikodeipea kotar Karitas Kosova. Akala kontrole ka luyaren vi ko bersh 2020.

4. Butyaripe:

- Shtar studentya angazhisale ko praktikake keripaske programya: trin ko Komunako Centro vash Socialuno Shukaripe, yekh ko Komunako Ofisi vash Komunitetya thay Iranipe.

5. Ambienti:

- Yekh mangipe gatisardo kotar KAG phanglo bunishtengo than ani mahala "Ali Ibra" rezultingya pe ingaripe e bunishtenge frdipaske thanesko pe may dur than. Palo sah, pandar manglape te lelol akcia kotar komunake autoritetya vash te elimininen o lugyardo ekologikuno problem thay sastipasko riziko.

6. Investipe ani infrastruktura (asfaltipe, kanalizaciako sistemi thay elektrika):

- Asfaltipe e dromesko ano gav Brekoc thay mahala Gopishte;
- Kanalizacyako sistemi ano gav Skivyan;
- Proyeki pe "Vazdipe e kanalizaciake sistemsko ani mahala Ali Ibra", som-finansimo kotar e komuna thay ROMACTED tikne grantengi skema.

7. Kapacitetesko vazdipe:

Tele hramime ovipya adikerdile:

- Uorkshopi pe Kotorleipasko Lokaluna Strategiako Planiripe (efta KAG thay shov IBG kotorleyutne) – Mayi 2018;
- Treningo e lokalune autoritetenca pe "Principya thay Alatya vash Romani inkluzia ko lokaluno niveli" (duy IBG kotorleyutne) – Aprili 2019;
- Treningo e KAG tay IBG vash Menajipe e Proyekteske Ciklesko (trin KAG thay trin IBG kotorleyutne) – Aprili/Mayi 2019;
- Treningo vash legaluno rami e polyenge yekhipasko (23 kotorleyutne ano totali) – Novembri 2019;
- Uorkshopi pe instrumenti vash (IPA) Anglo Akcesipaski Asistencia (IBG 3 kotorleyutne) – Januari 2020.

Deskripcia e Komuniteteska Akciaka Grupako (gendo e KAG, grupaki struktura, pashutno gendo, polyengo balance, kedipyengo gendo, thy.):

KAG temelisalo ko marsi e bershesko 2018. O pashutno gendo e jenengo si panj, kolendar duy si juvla. E grupa kedla khetane ternen, irande, komuniteteske lideren, thay reprezenten kotar romane civilune amalipaske organizacie. KAG arakhlola duy ver ano masek.

Deskripcia e Institucionalune Butikeripaska Grupako (grupaki struktura/komunake servisya ose departamentya kola lena kotor, pashutno gendo e kotorleyutnengo, polyengo balansi, kedipyengo gendo thy):

IBG temelisali ko aprili e bershesko 2018. E grupa kergyola kotar komunake departamentya thay institucie kolengi buti si relevantuni e romane puqipyenca. O pashutno gendo e kotorleyutnengo si efta, kolendar shtar si juvla. E grupa arakhlola duy ver ano masek.

Deskripcia e Komunaka Taskforcaka Grupako (grupaki struktura, pashutno gendo e kotorleyutnengo, kedipyengo gendo thy):

KTG anla khetane IBG tha KAG, sar vi yaver relevant institucie. O pashutno kotorleyutnengo gendo si enya, kolendar shtar si juvla. E grupa arakhlola duy ver ano masek ose kana manglape.

Ekzistinla Som Akciako Plani? (adoptimo mashkar KTG jene, pashipea konsideripea o mangipyra thay prioritetya identifikime kotar komuniteti thay dende Lokalune Koncileske/Sheruneske vash aprovipte):

Lokaluno Akciako Plani²⁰ ekzistinla? (maybuhlo dokumenti ko komunako niveli, koleske akcie si pe pashipe e Strategia pe centraluno niveli):

ROMACTED vasingya o ekzistime Lokalune Akciake Planya vash Romengi Integracia ko lokaluno niveli konsideripea kay:

- a) o Lokaluno Akciako Plani aprovisalo kotar lokaluni asamblea;
- b) iklola kotar e Strategia vash Inkluzia e Romane thay Ashkakyune Komunitetengo ko Kosovako Amalipe 2017-2021;
- c) phikoinena e implmentacia e akciengi ko lokaluno niveli;
- d) korespondinena e komuniteteske mangipyenca baziripea pe mangipyengi evaluacia kerdi kotar ROMACTED.

ROMACTED Komunaka Taskforcaka Grupake kedipya ofertinde platforma vash revizia e komuniteteske prioritetengo kola korespondinena e imlementacia e Lokalune Akciake Planesko. Akala umala lelile pe konsideripe: edukipe, sastipe thay socialuno shukaripe, butyaripe, ambienti, kherengo puqipe thay barvalipe, thay ROMACTED tikne grantya vash komuniteteske proyektya.

Lista e projektengi kola kerdile thay finansisale ano rami e programesko, sar vi odola kola kerdile kotar o kontributi e Programesko numay finansisale kotar yaver resursya:

Proyekti vash "Vazdipe e kanalizaciake sistemisko ani mahala Ali Ibra" si som finansimi kotar e Komuna (60%) thay ROMACTED tikne grantengi skema (40%). O projekti sile res te laqharel sanitaripasko thay sastipasko puqipe ani mahala.

Sinergie temelime ko lokaluno niveli:

- Ko-ordinaciako kedipe e akterenca vash o programya/proyektya phanglo e romenca adikerdilo ko Oktobri 2018;
- OSCE lela kotor pe yekh e kedipyendar e KTG ano Avgusti 2019;
- CARITAS Kosova ashutingya e juvlen e transportea thay medikalune kontrolenca.

---

²⁰ Te sine kay o programi kontribuingya pe kreiripe thay revizia e LAP, ruyjinatumen mothaven. Ko nesave sure, na sine mangipe te adoptingyol Som Akciako Plani ulavipea, numay te revidingyol LAP e komuniteteske mangipyenca thay prioritetenca.

ROMACTED harnipea Lokaluno

Komunako anav: Istog

Komunako sheruno: R Haki Rugova

ROMACTED Kontakt personi: R. Abedin Neziraj (sevalutno vash stabiluno iranipe - KOKI)

ROMACTED facilitatori/ya: Mimoza Gavrani

Uebqahm e komunaki: <https://kk.rks-gov.net/istog/>

Historiati:

Ko mayi e bershesko 2018, parafisalo Memorandumi e Halovipasko mashkar Evropako Koncili thay Istogeska komunako sheruno. ROMACTED kontakt personi alosardilo kotar komunako sheruno vash te del ashutipe thay lokyaripe vash programeski implementacia ko lokaluno niveli.

Komuniteteski Akciaki Grupa (KAG), Institucionanluni Butikeripasi Grupa (IBG) thay Komunaki Taskforcaki Griupa (KTG) ofisialipea temelisale ani Istogeski komuna ko bersh 2018.

1. Lokalune dokumentya gatisarde andar ROMACTED:

- Operacionaluno godideipasko lil vash Institucionaluni Butikeripaski Grupa – Marti 2018
- Operacionaluno godideipasko lil vash Komuniteteski Akciaki Grupa – Marti 2018
- Komunake Mangipyengi Evaluacia – Avgusti 2018
- Komuniteteske Mangipyengi Evaluacia – Avgusti 2018
- Qhivipe e akterengo ani mapa – Septembri/ Oktobri 2018

2. Edukacia:

- Lista e romane studentengi dendilo kotar KAG IBG-eske vash stipendie. Shtar studentya phikodeisale stipendia ko bersh 2018-2019;

- Ini soske e komuna dela stipendie vash roane studentya, komunaki regulative pandar manglape te revidingyol vash te dkharel afirmativuno pratsav vash romane studentya thay te institucionalizinel o procesi.

3. Sastipe thay Socialuno Shukaripe:

- Phiravipea o mangipe vash doktori ano Dubravake gavesko sastipasko centro, specifikuno doktori shrdingya te kerel buti odote.

4. Kherengo puqipe thay barvalipe:

- Adikerdilo kedipe e romane komunitetenca thay relevatune departamentenca te diskutingyol vash barvalipaske hakaya.

5. Butyaripe:

- Trin juvlane student angazhisale ko praktikako programi: duy ko Komunako Departamenti vash Administracia, yekh ko Komunako Ofisi vash Komunitetya thay Iranipe.

6. Ambienti:

- Ano gav Srbobran qhivdilo reciklipasko/bunishtengo konteyneri thay o dizune na pokinena o masekuno kedipe;

- Ka adikergjol informipaski sesia vash garavipe thay aqhavipe e kreiripasko e bunishtenge thanesko ko bersh 2020.

7. Agrokulturake subvencie:

- Yekh fermeri lela asistencia vash te aplikinel vash subvencie vash grantengi skema ani Agrokulturaki Ministria. Decisia vash oeski aplikacia si pandar pe ajukeripe.

8. Investipe ani infrastruktura

- O projekti pe "Keripe e kanalizaciake sistemisko ano gav Srbobran" sis om-finansimo kotar e komuna thay ROMACTED tikne grantengi skema.

9. Kapacitetesko vazdipe:

O tele hramime ovipya adikerdile:

- Uorkshopi pe Kotorleipasko Lokaluna Strategiako Planiripe (efta KAG thay shov IBG kotorleyutne) – Mayi 2018;

- Treningo e lokalune autoritetenca pe "Principya thay Alatya vash Romani inkluzia ko lokaluno niveli" (duy IBG kotorleyutne) – Aprili 2019;

- Treningo e KAG tay IBG vash Menajipe e Projekteske Ciklesko (trin KAG thay trin IBG kotorleyutne) – Aprili/Mayi 2019;

- Uorkshopi e ternenca ani platforma www.ndreqe.com.thay.interaktivuno.mapipe e dizunenge mangipyengo/rovlarinyengo (duy KAG kotorleyutne) – Oktobri 2019;

- Treningo vash legaluno rami e polyenge yekhipasko (23 kotorleyutne ano totali) – Novembri 2019;

- Uorkshopi pe instrumenti vash (IPA) Anglo Akcesipaski Asistencia (IBG 3 kotorleyutne) – Januari 2020.

Deskripcia e Komuniteteska Akciaka Grupako (gendo e KAG, grupaki struktura, pashutno gendo, polyengo balance, kedipyengo gendo, thy):

KAG temelisalo ko marsi e bersheshko 2018. O pashutno gendo e jenengo si panj, kolendar yekh si juvli. E grupa kedla khetane ternen, irande, komuniteteske lideren, thay reprezenten kotar romane civilune amalipaske organizacie. KAG arakhlola duy ver ano masek.

Deskripcia e Institucionalune Butikeripaska Grupako (grupaki struktura/komunake servisya ose departamentya kola lena kotor, pashutno gendo e kotorleyutnengo, polyengo balansi, kedipyengo gendo thy):

IBG temelisali ko aprili e bersheshko 2018. E grupa kergyola kotar komunake departamentya thay institucie kolengi buti si relevantuni e romane puqipyenca. O pashutno gendo e kotorleyutnengo si panj, kolendar duy si juvla. E grupa arakhlola duy ver ano masek.

Deskripcia e Komunaka Taskforcaka Grupako (grupaki struktura, pashutno gendo e kotorleyutnengo, kedipyengo gendo thy):

KTG anla khetane IBG tha KAG, sar vi yaver relevant institucie. O pashutno kotorleyutnengo gendo si enya, kolendar shtar si juvla. E grupa arakhlola duy ver ano masek ose kana manglape.

Ekzistinla Som Akciako Plani? (adoptimo mashkar KTG jene, pashipea konsideripea o mangipyay thay prioritetya identifikime kotar komuniteti thay dende Lokalune Koncileske/Sheruneske vash aproviye):

Lokaluno Akciako Plani²¹ ekzistinla? (maybuhlo dokumenti ko komunako niveli, koleske akcie si pe pashipe e Strategia pe centraluno niveli):

ROMACTED vasingya o ekzistime Lokalune Akciake Planya vash Romengi Integracia ko lokaluno niveli konsideripea kay:

- a) o Lokaluno Akciako Plani aprovisalo kotar lokaluni asamblea;
- b) iklola kotar e Strategia vash Inkluzia e Romane thay Ashkakyune Komunitetengo ko Kosovako Amalipe 2017-2021;
- c) phikoinena e implmentacia e akciengi ko lokaluno niveli;
- d) korespondinena e komuniteteske mangipyenca baziripea pe mangipyengi evaluacia kerdi kotar ROMACTED.

ROMACTED Komunaka Taskforcaka Grupake kedipya ofertinde platforma vash revizia e komuniteteske prioritetengo kola korespondinena e imlementacia e Lokalune Akciake Planesko. Akala umala lelile pe konsideripe: edukipe, sastipe thay socialuno shukaripe, butyaripe, ambienti, kherengo puqipe thay barvalipe, thay ROMACTED tikne grantya vash komuniteteske proyektya.

Lista e proyektengi kola kerdile thay finansisale ano rami e programesko, sar vi odola kola kerdile kotar o kontributi e Programesko numay finansisale kotar yaver resursya:

Proyekti pe "Vazdipe e kanalizaciake sistemesko ano agv Srbobran" sis om-finansimo koatr e Komuna (60%) thay ROMACTED tikne grantengi skema (40%). O proekti ka kerel shayutno phanipe e sektikune yamengo thay keripe e kanalizaciake sistemesko vash angluni ver. O gav Srbobran pe ayni vaht si iranipasko than ani komuna.

Sinergie temelime ko lokaluno niveli:

- Ko-ordinipasko kedipe e akterenca vash proyektya/programya kola si phangle e romenca adikerdilo ano Oktobri 2018;
- OSCE lela kotor pe yekh e KTG kedipyendar ano Yuli 2019;
- Sinergia temelisali e aplikacia e Ministriaki vash Agrokultura thay Vesha vash farmerenge subvencie – Septembri 2019.

---

²¹ Te sine kay o programi kontribuingya pe kreiripe thay revizia e LAP, ruyjinatumen mothaven. Ko nesave sure, na sine mangipe te adoptingyol Som Akciako Plani ulavipea, numay te revidingyol LAP e komuniteteske mangipyenca thay prioritetenca.

ROMACTED harnipea Lokaluno

Anav e komunako: Lipjan

Komunako sheruno: R Imri Ahmeti

ROMACTED Kontakt Personi R. Lulzim Qerimi (sherunesko yaveruno vash komunitetya)

ROMACTED facilitatori/ya: Burhan Gashi

Uebqahm e komunaki: <https://kk.rks-gov.net/lipjan/>

Historiati:

Ko mayi e bershesko 2018, parafisalo Memorandumi e Halovipasko mashkar Evropako Koncili thay Lipyaneska komunako sheruno. ROMACTED kontakt personi alosardilo kotar komunako sheruno vash te del ashutipe thay lokyaripe vash programeski implementacia ko lokaluno niveli.

Komuniteteski Akciaki Grupa (KAG), Institucionanluni Butikeripasi Grupa (IBG) thay Komunaki Taskforcaki Griupa (KTG) ofisialipea temelisale ani Lipyaneski komuna ko bersh 2018.

1. Lokalune dokumentya gatisarde andar ROMACTED:

- Operacionaluno godideipasko lil vash Institucionaluni Butikeripaski Grupa – Marti 2018
- Operacionaluno godideipasko lil vash Komuniteteski Akciaki Grupa – Marti 2018
- Komunake Mangipyengi Evaluacia – Septembri 2018
- Komuniteteske Mangipyengi Evaluacia – Septembri 2018
- Qhivipe e akterengo ani mapa – Septembri/ Oktobri 2018

2. Edukacia:

- Yekh stipendia vash yejh student dedili kotar komunake subvencie;
- Draft komunaki regulative aktualipea si pe publikuni diskusia vash finalizacia. Dikhlaripea e yekhe afirmativune pratsavesko vash romane studentya si talo konsideripe.

3. Butyaripe:

- Pe ledeipe e organizacia VoRAE, panj studentya angazhisale ko praktikako programi: duy studentya ko Komunako Ofisi vash Komunitetya thay iranipe, thay trin ko Komunako Centro vash Socialuno Shukaripe.

4. Ambienti:

- Palo KAG mangipe, bunishtengo than ano gav Hallaq inspetisalo thay lelile o mangle bajakya kotar o komunake autoritetya.

5. Investipe ani infrastruktura (asfaltipe, kanalizaciako sistemi thay elektrika):

- Laqhardilo o leipe e paneske servisengo ano gav Medvec palo mangipe kerdo kotar KAG komunake autoritetenge thay paneska kompaniake;
- Panirisalo Shuzharipe e lenake thanesko ano gav Yanyeva;
- Proyeksi "Instalacia e dromeske dudyaripasko ano gav Medvec" sis om-finansimo kotar e komuna thay ROMACTED tikne grantengi skema.

6. Terne:

- Projekti pe "Temelipe e ternenge/komuniteteske centrosko ano gav Yanyeva" sis om finansimo kotar e Komuna thay ROMACTED tikne grantengi skema.

7. Kapacitetesko vazdipe:

O tele hramime ovipya adikerdile:

- Uorkshopi pe Kotorleipasko Lokaluna Strategiako Planiripe (efta KAG thay shov IBG kotorleyutne) – Mayi 2018;
- Treningo e lokalune autoritetenca pe "Principya thay Alatya vash Romani inkluzia ko lokaluno niveli" (duy IBG kotorleyutne) – Aprili 2019;
- Treningo e KAG tay IBG vash Menajipe e Projekteske Ciklesko (trin KAG thay trin IBG kotorleyutne) – Aprili/Mayi 2019;
- Uorkshopi e ternenca ani platforma [www.ndreqe.com thay interaktivuno mapipe](http://www.ndreqe.com_thay_interaktivuno_mapipe) e dizunenge mangipyengo/rovlarinyengo (duy KAG kotorleyutne) – Oktobri 2019;
- Treningo vash legaluno rami e polyenge yekhipasko (23 kotorleyutne ano totali) – Novembri 2019;
- Uorkshopi pe instrumenti vash (IPA) Anglo Akcesipaski Asistencia (IBG 3 kotorleyutne) – Januari 2020.

Deskripcia e Komuniteteska Akciaka Grupako (gendo e KAG, grupaki struktura, pashutno gendo, polyengo balance, kedipyengo gendo, thy.):

KAG temelisalo ko marsi e bershesko 2018. O pashutno gendo e jenengo si ohto, kolendar duy si juvla. Yekh ekstra KAG grupa temelisali ano gav Yanyeva, koatr shov personya, koendar duy si juvla. E grupa kedla khetane ternen, irande, komuniteteske lideren, thay reprezenten kotar romane civilune amalipaske organizacie. KAG arakhlola duy ver ano masek.

Deskripcia e Institucionalune Butikeripaska Grupako (grupaki struktura/komunake servisya ose departamentya kola lena kotor, pashutno gendo e kotorleyutnengo, polyengo balansi, kedipyengo gendo thy):

IBG temelisali ko aprili e bershesko 2018. E grupa kergyola kotar komunake departamentya thay institucie kolengi buti si relevantuni e romane puqipyenca. O pashutno gendo e kotorleyutnengo si panj, kolendar duy si juvla. E grupa arakhlola duy ver ano masek.

Deskripcia e Komunaka Taskforcaka Grupako (grupaki struktura, pashutno gendo e kotorleyutnengo, kedipyengo gendo thy):

KTG anla khetane IBG tha KAG, sar vi yaver relevant institucie. O pashutno kotorleyutnengo gendo si enya, kolendar shtar si juvla. E grupa arakhlola duy ver ano masek ose kana manglape.

Ekzistinla Som Akciako Plani? (adoptimo mashkar KTG jene, pashipea konsideripea o mangipyra thay prioritetya identifikime kotar komuniteti thay dende Lokalune Koncileske/Sheruneske vash aprovipte):

Lokaluno Akciako Plani²² ekzistinla? (maybuhlo dokumenti ko komunako niveli, koleske akcie si pe pashipe e Strategia pe centraluno niveli):

ROMACTED vastingya o ekzistime Lokalune Akciake Planya vash Romengi Integracia ko lokaluno niveli konsideripea kay:

- a) o Lokaluno Akciako Plani aprovisalo kotar lokaluni asamblea;
- b) iklola kotar e Strategia vash Inkluzia e Romane thay Ashkakyune Komunitetengo ko Kosovako Amalipe 2017-2021;
- c) phikoinena e implmentacia e akciengi ko lokaluno niveli;
- d) korespondinena e komuniteteske mangipyenca baziripea pe mangipyengi evaluacia kerdi kotar ROMACTED.

ROMACTED Komunaka Taskforcaka Grupake kedipya ofertinde platforma vash revizia e komuniteteske prioritetengo kola korespondinena e imlementacia e Lokalune Akciake Planesko. Akala umala lelile pe konsideripe: edukipe, sastipe thay socialuno shukaripe, butyaripe, ambienti, kherengo puqipe thay barvalipe, thay ROMACTED tikne grantya vash komuniteteske proyektya.

Lista e projektengi kola kerdile thay finansisale ano rami e programesko, sar vi odola kola kerdile kotar o kontributi e Programesko numay finansisale kotar yaver resursya:

Proyektya pe "Instalipe e dromeske dudyaripasko ano gav Medvec" thay o "Temelipe e ternenge/komuniteteske centrosko ano gav Yanyeva" sis om finansimo kotar e Komuna (60%) thay ROMACTED tikne grantengi skema (40%).

Sinergie temelime ko lokaluno niveli:

- Koordinaciako kedipe e akterenca phanglo o programya/proyektya kola si phangle e romance adiekrdilo ko Oktobri 2018;
- OSCE lela kotor ko yekh KTG kedipe ano Avgusti 2019;
- The Idea Partnership som kedipya e komutetea thay informaciengo ulavipe – Marti 2019.

---

²² Te sine kay o programi kontribuingya pe kreiripe thay revizia e LAP, ruyjinatumen mothaven. Ko nesave sure, na sine mangipe te adoptingyol Som Akciako Plani ulavipea, numay te revidingyol LAP e komuniteteske mangipyenca thay prioritetenca.

ROMACTED harnipea Lokaluno

Anav E komunako: Ratyoriguni Mitrovica

Komunako sheruno: R. Agim Bahtiri

ROMACTED Konatkt Personi R Fitim Rama (Manushikane Hakayengo Koordinator)

ROMACTED facilitatori/ya: Jehona Xhaferi

Uebqham e komunaki: <https://kk.rks-gov.net/mitrovicjeejugut/>

Historiati:

Ko mayi e bersheshko 2018, parafisalo Memorandumi e Halovipasko mashkar Evropako Koncili thay Ratyoriguno Mitrovicako komunako sheruno. ROMACTED kontakt personi alosardilo kotar komunako sheruno vash te del ashutipe thay lokyaripe vash programeski implementacia ko lokaluno niveli.

Komuniteteski Akciaki Grupa (KAG), Institucioanluni Butikeripasi Grupa (IBG) thay Komunaki Taskforcaki Griupa (KTG) ofisialipea temelisale ani Ratyoriguni Mitrovicaki komuna ko bersh 2018.

1. Lokalune dokumentya gatisarde andar ROMACTED:

- Operacionaluno godideipasko lil vash Institucionaluni Butikeripaski Grupa – Marti 2018
- Operacionaluno godideipasko lil vash Komuniteteski Akciaki Grupa – Marti 2018
- Komunake Mangipyengi Evaluacia – Avgusti 2018
- Komuniteteske Mangipyengi Evaluacia – Septembri 2018
- Qhivipe e akterengo ani mapa – Novembri 2018

2. Edukacia:

- E komuna konsiderinela finansiaruno phikodeipe vash may hari yekh student kotar o romano komuniteti e stipendia ko bersh 2020 kana ka publikingyol o kharipe vash aplikipe;

- Komunaki regulative vash stipendie diskutisalo pe publikuno kedipe ko shrd e bersheshko 2020. ROMACTED komunako kontakt personi rekomandingya inkluzia vash afirmativuno pratsav vash o romane studentya.

3. Butyaripe:

- E komuna konsideringya praktikake programya vash romane studentya numay pandar na kerdilo nisavo mangipe kotar o komuniteti.

4. Kherengo puqipe thay barvalipe:

- Organizisalo yekh informipasko kedipe vash barvalipaske hakaya mashkar komuniteti thay relevantune komunake departamentya. Panj individualune sure lelile kotar e geodezia thay kadastresko departamenti.

5. Infrastruktura:

- Komunako projekti vash "Sitnicaki len" implementingyola thay uqharela e mahala "2 Korriku". Laqharipe e lenyake thanesko manglilo kotar o komuniteti thay lepardilo ko komuniteteske mangipyengi evaluacia. Desar e laqharipasko e lenyake thanesko so ka aqhavel e poplava, akava projekti pe ayni vaht dikhlarla o trotoarya thay dromesko dudyaripe. O proekti ajukergyola te finalizinyol ko brsh 2020.

6. Ambienti

- Shuzharipe e "Lenyako Trepca" koya si pashe e "Mahalako 2 Korriku" kerdilo thay akana adikergyola.

7. Civiluno registripe e irande qhavorengo:

- Departamenti e Administraciako thay Publikune Servisengo cidingya shov qalavde grupe, dikhlaripea vi romane komuniteten, kotar o pokipe vash leipe e civilune dokumentengo.

8. Kapacitetesko vazdipe:

O tele hramime ovipya adikerdile:

- Uorkshopi pe Kotorleipasko Lokaluna Strategiako Planiripe (efta KAG thay shov IBG kotorleyutne) – Mayi 2018;
- Treningo e lokalune autoritetenca pe "Principya thay Alatya vash Romani inkluzia ko lokaluno niveli" (duy IBG kotorleyutne) – Aprili 2019;
- Treningo e KAG tay IBG vash Menajipe e Proyekteske Ciklesko (trin KAG thay trin IBG kotorleyutne) – Aprili/Mayi 2019;
- Uorkshopi e ternenca ani platforma www.ndreqe.com thay [interaktivuno mapipe](#) e dizunenge mangipyengo/rovlarinengo (duy KAG kotorleyutne) – Oktobri 2019;
- Treningo vash legaluno rami e polyenge yekhipasko (23 kotorleyutne ano totali) – Novembri 2019;
- Uorkshopi pe instrumenti vash (IPA) Anglo Akcesipaski Asistencia (IBG 3 kotorleyutne) – Januari 2020.

Deskripcia e Komuniteteska Akciaka Grupako (gendo e KAG, grupaki struktura, pashutno gendo, polyengo balance, kedipyengo gendo, thy.):

KAG temelisalo ko marsi e bershesko 2018. O pashutno gendo e jenengo si ohto, kolendar duy si juvla. E grupa kedla khetane ternen, irande, komuniteteske lideren, thay reprezenten kotar romane civilune amalipaske organizacie. KAG arakhlola duy ver ano masek.

Deskripcia e Institucionalune Butikeripaska Grupako (grupaki struktura/komunake servisya ose departamentya kola lena kotor, pashutno gendo e kotorleyutnengo, polyengo balansi, kedipyengo gendo thy):

IBG temelisali ko aprili e bershesko 2018. E grupa kergyola kotar komunake departamentya thay institucie kolengi buti si relevantuni e romane puqipyenca. O pashutno gendo e kotorleyutnengo si ohto, kolendar duy si juvla. E grupa arakhlola duy ver ano masek.

Deskripcia e Komunaka Taskforcaka Grupako (grupaki struktura, pashutno gendo e kotorleyutnengo, kedipyengo gendo thy):

KTG anla khetane IBG tha KAG, sar vi yaver relevant institucie. O pashutno kotorleyutnengo gendo si enya, kolendar shtar si juvla. E grupa arakhlola duy ver ano masek ose kana manglape.

Ekzistinla Som Akciako Plani? (adoptimo mashkar KTG jene, pashipea konsideripea o mangipyra thay prioritetya identifikime kotar komuniteti thay dende Lokalune Koncileske/Sheruneske vash aprovipte):

Lokaluno Akciako Plani²³ ekzistinla? (maybuhlo dokumenti ko komunako niveli, koleske akcie si pe pashipe e Strategia pe centraluno niveli):

ROMACTED vasingya o ekzistime Lokalune Akciake Planya vash Romengi Integracia ko lokaluno niveli konsideripea kay:

- a) o Lokaluno Akciako Plani aprovisalo kotar lokaluni asamblea;
- b) iklola kotar e Strategia vash Inkluzia e Romane thay Ashkakyune Komunitetengo ko Kosovako Amalipe 2017-2021;
- c) phikoinena e implmentacia e akciengi ko lokaluno niveli;
- d) korespondinena e komuniteteske mangipyenca baziripea pe mangipyengi evaluacia kerdi kotar ROMACTED.

ROMACTED Komunaka Taskforcaka Grupake kedipya ofertinde platforma vash revizia e komuniteteske prioritetengo kola korespondinena e imlementacia e Lokalune Akciake Planesko. Akala umala lelile pe konsideripe: edukipe, sastipe thay socialuno shukaripe, butyaripe, ambienti, kherengo puqipe thay barvalipe, thay ROMACTED tikne grantya vash komuniteteske proyektya.

Lista e proyektengi kola kerdile thay finansisale ano rami e programesko, sar vi odola kola kerdile kotar o kontributi e Programesko numay finansisale kotar yaver resursya:

Proyekti vash "Laqharipe e infrastrukturako ani mahala 2 Korriku" sis om finansimo kotar e Komuna (60%) thay ROMACTED tikne grantengi skema (40%). O projekti uqharla trin droma andar e mahala.

Sinergie temelime ko lokaluno niveli:

- Koordinaciako kedipe e akterenca ko programya/proyektya kola si phangle e romenca adikerdilo ko Oktobri 2018;
- OSCE lela kotor pe yekh KTG kedipe ano Yuli 2019.

---

²³ Te sine kay o programi kontribuungya pe kreiripe thay revizia e LAP, ruyjinatumen mothaven. Ko nesave sure, na sine mangipe te adoptingyol Som Akciako Plani ulavipea, numay te revidingyol LAP e komuniteteske mangipyenca thay prioritetenca.

ROMACTED harnipea Lokaluno

Anav e komunako: Obiliq

Komunako sheruno: R Xhafer Gashi

ROMACTED Kontakt Personi R Majlinda Kutllovci (sevalutni ano departamenti vash edukipe)

ROMACTED facilitatori/ya: Dejan Radivojević

Uebqham e komunaki: <https://kk.rks-gov.net/obiliq/>

Historiati:

Ko mayi e bershesko 2018, parafisalo Memorandumi e Halovipasko mashkar Evropako Koncili thay Obiliqeska komunako sheruno. ROMACTED kontakt personi alosardilo kotar komunako sheruno vash te del ashutipe thay lokyaripe vash programeski implementacia ko lokaluno niveli.

Komuniteteski Akciaki Grupa (KAG), Institucionanluni Butikeripasi Grupa (IBG) thay Komunaki Taskforcaki Griupa (KTG) ofisialipea temelisale ani Obiliqeski komuna ko bersh 2018.

1. Lokalune dokumentya gatisarde andar ROMACTED:

- Operacionaluno godideipasko lil vash Institucionaluni Butikeripaski Grupa – Marti 2018
- Operacionaluno godideipasko lil vash Komuniteteski Akciaki Grupa – Marti 2018
- Komunake Mangipyengi Evaluacia – Avgusti 2018
- Komuniteteske Mangipyengi Evaluacia – Septembri 2018
- Qhivipe e akterengo ani mapa – Septembri/ Oktobri 2018

2. Edukipe:

- Obiliqeski komuna si phiravipaski komuna pe revizia e komunaka regulativako vash stipendie vash universitaruno edukipe dikhlaripea afirmativuno pratsav vash romane studentya;
- Desar e shaipetar vash o akademikuno bersh 2019-2020, niyekh student kotar o romano komuniteti na aplikingya vash stipendia.

3. Butyaripe:

- Duy studentya engazhisale ko praktikako programi e Komunake Ofisea vash Komunitetya thay Iranipe.

4. Agrokulturake subvencie

- Yekh fermeri lela asistencia pe aplikipe vash subvencie vash granteski skema ani Agrokulturaki Ministria. E decisia vash aplikacia si pandar talo ajukeripe.

5. Kherenge puqipya thay barvalipe

- Organizisalo yekh informipasko kedipe mashkar KAG, komuniteteske jene thay relevantune komunake departamentya.

6. Infrastruktura (kanalizaciako sistemi, asfaltipe thay dudyaripe)

- Laqharipe e kanalizaciako thay paneski rafin kerdile ano gav Plemetina;
- Dromesko laqharipe kerdilo ano drom Sokoli ano gav Plemetina;

- Mangipe som e peticia kotar KAG jene dendilo Kosovaka Energiake Ulavipaske Serviseske vash yaveripe e elektrikune transformeresko vash laqhardi elektrika ano gav Plemetina;
- O projekti "Keripe e komuniteteske parkesko ano gav Plemetina" sis om finansimo kotar e Komuna thay ROMACTED tine grantengi skema.

7. Ambienti

1. Rodisale bunishtenge kante thay, kote manglape, konteynera kotar o romano komuniteti. E komuna dikhlargya akala mangipya ko Lokaluno Akciako Plani vash o bersh 2020.

8. Kapacitetesko vazdipe:

O tele hramime ovipya adikerdile:

- Uorkshopi pe Kotorleipasko Lokaluna Strategiako Planiripe (efta KAG thay shov IBG kotorleyutne) – Mayi 2018;
- Treningo e lokalune autoritetenca pe "Principya thay Alatya vash Romani inkluzia ko lokaluno niveli" (duy IBG kotorleyutne) – Aprili 2019;
- Treningo e KAG tay IBG vash Menajipe e Projekteske Ciklesko (trin KAG thay trin IBG kotorleyutne) – Aprili/Mayi 2019;
- Uorkshopi e ternenca ani platforma www.ndrege.com thay [interaktivuno mapipe](#) e dizunenge mangipyengo/rovlarinyengo (duy KAG kotorleyutne) – Oktobri 2019;
- Treningo vash legaluno rami e polyenge yekhipasko (23 kotorleyutne ano totali) – Novembri 2019;
- Uorkshopi pe instrumenti vash (IPA) Anglo Akcesipaski Asistencia (IBG 3 kotorleyutne) – Januari 2020.

Deskripcia e Komuniteteska Akciaka Grupako (gendo e KAG, grupaki struktura, pashutno gendo, polyengo balance, kedipyengo gendo, thy):

KAG temelisalo ko marsi e bershesko 2018. O pashutno gendo e jenengo si ohto, kolendar yekh si juvli. E grupa kedla khetane ternen, irande, komuniteteske lideren, thay reprezenten kotar romane civilune amalipaske organizacie. KAG arakhlola duy ver ano masek.

Deskripcia e Institucionalune Butikeripaska Grupako (grupaki struktura/komunake servisya ose departamentya kola lena kotor, pashutno gendo e kotorleyutnengo, polyengo balansi, kedipyengo gendo thy):

IBG temelisali ko aprili e bershesko 2018. E grupa kergyola kotar komunake departamentya thay institucie kolengi buti si relevantuni e romane puqipyenca. O pashutno gendo e kotorleyutnengo si panj, kolendar duy si juvla. E grupa arakhlola duy ver ano masek.

Deskripcia e Komunaka Taskforcaka Grupako (grupaki struktura, pashutno gendo e kotorleyutnengo, kedipyengo gendo thy):

KTG anla khetane IBG tha KAG, sar vi yaver relevant institucie. O pashutno kotorleyutnengo gendo si enya, kolendar shtar si juvla. E grupa arakhlola duy ver ano masek ose kana manglape.

Ekzistinla Som Akciako Plani? (adoptimo mashkar KTG jene, pashipea konsideripea o mangipyra thay prioritetya identifikime kotar komuniteti thay dende Lokalune Koncileske/Sheruneske vash aprovipte):

Lokaluno Akciako Plani²⁴ ekzistinla? (maybuhlo dokumenti ko komunako niveli, koleske akcie si pe pashipe e Strategia pe centraluno niveli):

ROMACTED vasingya o ekzistime Lokalune Akciake Planya vash Romengi Integracia ko lokaluno niveli konsideripea kay:

- a) o Lokaluno Akciako Plani aprovisalo kotar lokaluni asamblea;
- b) iklola kotar e Strategia vash Inkluzia e Romane thay Ashkakyune Komunitetengo ko Kosovako Amalipe 2017-2021;
- c) phikoinena e implmentacia e akciengi ko lokaluno niveli;
- d) korespondinena e komuniteteske mangipyenca baziripea pe mangipyengi evaluacia kerdi kotar ROMACTED.

ROMACTED Komunaka Taskforcaka Grupake kedipya ofertinde platforma vash revizia e komuniteteske prioritetengo kola korespondinena e imlementacia e Lokalune Akciake Planesko. Akala umala lelile pe konsideripe: edukipe, sastipe thay socialuno shukaripe, butyaripe, ambienti, kherengo puqipe thay barvalipe, thay ROMACTED tikne grantya vash komuniteteske proyektya.

Lista e proyektengi kola kerdile thay finansisale ano rami e programesko, sar vi odola kola kerdile kotar o kontributi e Programesko numay finansisale kotar yaver resursya

Proyekti pe "Keripe e komuniteteske parkesko ano gav lemetina" sis om finansimo kotar Komuna (60%) thay ROMACTED tikne grantengi skema (40%). O proyekti ka konvertinel bunishtengo than ko komunitetesko parki thay ani duyto faza dikhlarela pheruno sportesko tereni.

Sinergie temelime ko lokaluno niveli:

- Koordinaciako kedipe e akterenca vash o programya/proyektya kola si phangl e romenca adikerdilo ko Oktobri 2018;
- OSCE lela kotor pe yekh KTG kedipe ano Yuli 2019;
- Temelisali sinergia e Ministria vash Agrokultura thay Vesha aplikacia vash phuvyake bukyenge subvencie – Septembri 2019.

---

²⁴ Te sine kay o programi kontribuvingya pe kreiripe thay revizia e LAP, ruyjinatumen mothaven. Ko nesave sure, na sine mangipe te adoptingyol Som Akciako Plani ulavipea, numay te revidingyol LAP e komuniteteske mangipyenca thay prioritetenca.

ROMACTED

*Promoting good governance
and Roma empowerment
at local level*

ROM

The Council of Europe is the continent's leading human rights organisation. It includes 47 member states, including all members of the European Union. All Council of Europe member states have signed up to the European Convention on Human Rights, a treaty designed to protect human rights, democracy and the rule of law. The European Court of Human Rights oversees the implementation of the Convention in the member states.

www.coe.int

The European Union member states have decided to link together their know-how, resources and destinies. Together, they have built a zone of stability, democracy and sustainable development whilst maintaining cultural diversity, tolerance and individual freedoms. The European Union is committed to sharing its achievements and its values with countries and peoples beyond its borders.

<http://europa.eu>

Funded
by the European Union
and the Council of Europe

EUROPEAN UNION

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

Implemented
by the Council of Europe